

Gabriel García Márquez

ON İKİ  
GEZİCİ ÖYKÜ



İspanyolca aslından  
çeviren  
İNÇİ KUT

# ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi.  
Özal Basımevinde basıldı. (1993)

Gabriel García Márquez  
ON İKİ  
GEZİCİ ÖYKÜ

ÖYKÜLER

İspanyolca aslından çeviren  
İNCİ KUT

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.  
Hayriye Caddesi No. 2 80060 Galatasaray, İstanbul  
Tel: 252 56 75 Fax: 252 72 33

Özgin adı  
*Doce cuentos peregrinos*

ISBN 975-510-545-X  
© Gabriel García Márquez, 1992 /  
Agencia Literaria Carmen Balcells, S.A. /  
Can Yayıncılık (1993)

## ÖNSÖZ

### NEDEN ON İKİ, NEDEN ÖYKÜ VE NEDEN GEZİCİ

Bu kitaptaki on iki öykü, şu geçtiğimiz on sekiz yıllık sü-  
re içinde yazıldı. Son biçimlerini almadan önce, içlerinden  
beş tanesi gazete haberi ve senaryo halindeydi, bir tanesi de  
bir televizyon dizisiydi. Bir başkasını, bundan on beş yıl önce  
banda kaydedilen bir söyleşide anlatmıştım, anlattığım arka-  
daşım da onu yazıya döküp yayımladı; işte o yayından yola çı-  
karak bu kez yeniden yazdım bu öyküyü. Büyüdükleri zaman  
yazar olmak isteyen çocukların, bu yazı yazma illctinin ne  
doymak bilmez bir ömür törpüsü olduğunu şimdiden anlama-  
ları için hile olsa anlatmaya değer, garip bir yaratıcılık denc-  
yimi oldu bu.

Öyküyü yazma düşüncesi, ilk olarak yetmişli yılların ba-  
şında, Barselona'da beş yıl yaşadktan sonra gördüğüm il-  
ginç bir rüya yüzünden geldi aklıma. Rüyamda kendi cena-  
zemde olduğumu görmüştüm, koyu renk yas giysilerine bü-  
rünmüş, ama bir eğlence havası içindeki bir grup dostumun  
arasında yürüyordum. Bir arada olmaktan hepimiz mutlu gö-  
rünüyorduk. Hele ben, uzun zamandan beri görmediğim o  
en eski, en sevdiğim Latin Amerikalı dostlarımla birlikte ol-  
mak için ölümün bana verdiği bu olağanüstü fırsattan dolayı  
hepsinden daha çok mutluydum. Törenin sonunda herkes git-  
meye başladığında ben de onlarla birlikte gitmeye yelten-  
dim, ama içlerinden biri, kesin bir ciddiyetle, benim için eğ-  
lencenin artık sona erdiğini anlattı. "Bir yere gidemeyecek

olan tek kişi sensin," dedi bana. Ölümün, bir daha asla dostlarla birlikte olamamak demek olduğunu ancak o zaman anlayabildim.

Nedendir bilmem, bu örnek rüyayı, kendi kimliğimin bilincine varma biçiminde yorumladım ve bunun, Avrupa'daki Latin Amerikalıların başlarına gelen garip olaylar hakkında yazı yazmak üzere iyi bir başlangıç olacağını düşündüm. Yüreklendirici bir buluş olmuştu bu, çünkü en çetin, en çüretli çalışmam olan *Başkan Babanızın Sonbaharı*'nı daha yem bitirmiştim ve yoluma nereden devam edeceğimi bilemiyordum.

İki yıl boyunca, aklıma gelen konuları, onlarla ne yapacağıma henüz bir karar vermeden not ettim. Bu işe başlama-ya karar verdiğim gece evde bir not defteri bile bulamadığımdan, çocuklarım, okul defterlerinden birini ödünç vermişlerdi bana. Sık sık yaptığımız yolculuklarda kaybolmasın diye, okul çantalarında kendileri taşıyorlardı defteri. Sonunda altmış dört konuyu öyle ayrıntılı biçimde not etmiştim ki, geriye yalnızca onları yazıya dökmek kalıyordu.

1974 yılında, Barselona dönüşü gittiğim Meksika'dayken, bu kitabın, başlangıçta düşündüğüm gibi bir roman değil, şiirselliğin hünerleri sayesinde ölümlü niteliğinden kurtulmuş gazete haberlerine dayalı kısa öyküler olması gerektiğini anladım. O zamana kadar üç öykü kitabı yazmışım. Ancak bunların hiçbiri, bir bütün olarak düşünülüp anlaşılma-mış, her bir öykü tek başına bir olay olarak kabul edilmişti. Böylelikle, bu altmış dört öykünün yazılması, hepsini anahatlarıyla tek bir plâna göre ve okuyucunun belleğinde birbirlerinden ayrılmaz kılacak bir renk ve anlatım birliği içinde yazmayı başaracak olursam, harikulâde bir serüven olabilirdi.

Bunlardan ilk ikisini -*Karda Kanı İzlerin* ile *Señora Forbes'in Mutlu Yazı*'nı- 1976'da yazdım, çeşitli ülkelerde çıkan edebiyat eklerinde de hemen yayımlandı. Arada bir gün bile dinlenmemiştim, ama kendi cenazemle ilgili olan üçüncü öykünün yarısında, roman yazıyor olsaydım bu kadar yorulma-

yacagımı hissettim. Dördüncüde de aynı duyguya kapılmıştım. O kadar ki, öyküleri bitirecek gücü bulamadım kendimde. Nedenini şimdi anlıyorum: kısa bir öykü yazarken harcanan çaba, bir romana başlarkenki çabayla aynı derecede yoğun oluyor. Romanın ilk paragrafında her şeyi tanımlamak gerekiyor: yapıyı, tonu, üslubu, tempoyu, uzunluğu, hattâ bazen herhangi bir kişinin karakterini. Artık geri kalanı, insanın akla gelebilecek en mahrem, en tek kişilik zevki olan yazı yazma zevkidir ve insan, ömrünün geri kalanını yazdığı kitabı düzeltmekle geçiriyorsa, yazmaya başlamak için şart olan aynı demir gibi irade, onu bitirmek için de gereklidir de ondan. Oysa öykünün ne başı vardır, ne de sonu: kıvamını bulur ya da bulmaz. Bulmazsa, insanın hem kendi deneyimi, hem de başkalarının deneyimleri, çoğu kez onu çöp sepetine atıp başka bir yoldan yeniden başlamanın en sağlıklı çare olduğunu öğretir ona. Kim olduğunu anımsayamadığım biri, avutucu bir cümleyle ne de güzel söylemişti: "İyi bir yazar, yayımladıklarından çok, yırtıp attıklarıyla değerlendirilir". Taslaklarla notları elbette yırtıp atmadım, ama daha beterini yaptım: onları unuttum gitti.

O defterin, 1978 yılına kadar, bir kâğıt fırtınası içinde boğulup gitmiş bir halde Meksika'daki yazı masamın üzerinde durduğunu hatırlıyorum. Günlerden bir gün, başka bir şey ararken, onu bir süredir gözden kaybetüğümün farkına vardım. Oralı olmadım. Ama gerçekten masanın üzerinde olmadığı kanısına varınca paniğe kapıldım. Evin içinde aranmadık yer kalmadı. Mobilyaları kaldırdık, kitapların arkasına düşmediğinden emin olmak için kitaplığı söktük ve hizmetkârlarla dostları başışlanamaz sorgulamalardan geçirdik. İzi bile yoktu. Bunun tek açıklaması -yoksa akla en yakın olanı mı?-, sık sık yaptığım onca kâğıt imhası sırasında defterin çöp tenekesine atılmış olmasıydı.

Gösterdiğim tepkiye kendim de şaşıtm: neredeyse dört yıl boyunca unutmış olduğum konular, benim için bir onur sorununa dönüşmüştü. Onları ne pahasına olursa olsun geri

kazanmak için yeniden yazmak gibi zorlu bir çalışmaya girişerek, otuz tanesinin notlarını yeni baştan oluşturmayı başardım. Konuları anımsama çabasının başlı başına bir arındırma yerine geçmesiyle, bana kurtarılamayacak gibi görünenleri acımasızca safdışı bırakmıştım ve böylece on sekiz taneye inmişti. Bu kez onları hiç ara vermeden yazmayı sürdürme azmi bana güç veriyordu, ama çok geçmeden onlara olan hevesimi kaybettiğimin farkına vardım. Yine de, yeni yazarlara her zaman verdiğim öğüdün tersine, onları çöpe atmayıp yeniden rafa kaldırdım. Ne olur ne olmaz diye.

1979 yılında, *Kırmızı Pazartesi*'ye başladığım sıralarda, iki kitap arasındaki duraklamalarda yazı yazma alışkanlığımı kaybettiğimi ve yeniden başlamanın her defasında bana daha zor geldiğini anladım. Bu yüzden de, hazır elim ısınmışken disiplinimi kaybetmeyeyim diye, 1980 Ekimiyle 1984 Martı arasında, çeşitli ülkelerin gazetelerine haftalık yazılar yazmaya koyuldum. İşte o zaman, defterdeki notlarla ilgili kavgamın bir edebî tür sorunu olduğu ve aslında öykü değil, gazete haberi olmaları gerektiği fikrine kapıldım. Defterden aldığım beş haberi yayımladıktan sonradır ki yeniden fikir değiştirdim: sinema için daha uygundular. Beş filmle bir televizyon dizisi böyle yapıldı işte.

Önceden hiç aklıma gelmemiş olan bir şey varsa o da, basın ve sinema çalışmalarının, öyküler hakkındaki bazı fikirlerimi değiştirecek olmasıydı, o derece ki, şimdi onları son biçimiyle kaleme alırken, kendi fikirlerimi, senaryoların yazılması sırasında yönetmenlerin bana verdikleri fikirlerden cimbrizla tek tek ayırmaya özen göstermek zorunda kaldım. Üstelik, beş ayrı yaratıcıyla aynı anda çalışmak, öyküleri yazmak için bambaşka bir yöntem getirmişti aklıma: boş vaktim olduğunda bir tanesine başlıyorum, kendimi yorgun hissettiğimde, ya da beklenmedik herhangi bir proje çıktığında bir kenara bırakıyordum, sonra da bir başkasına başlıyordum. Bir yıldan biraz uzun bir sürede, on sekiz konunun altısı kâğıt sepetine gitmişti, kendi cenazemle ilgili olanı da onların arasın-



daydı, çünkü rüyadaki gibi bir eğlence havasını vermeyi bir türlü becerememiştim. Buna karşın, geri kalan öyküler, uzun bir yaşam için soluk almaya başlar gibiydiler.

İşte onlar, bu kitaptaki on iki öykü. İki yıl daha kesintilerle süren bir çalışmadan sonra geçen Eylülde baskıya hazır haldeydiler. Ve böylece, son dakikada son bir kuşku içimi kemirmiş olmasaydı, çöp kutusuna gide gele yılan hikâyesine dönen bu bitmek bilmez gezicilikleri sona ermiş olabilirdi. Öykülerin geçtiği çeşitli Avrupa kentlerini aklımdan ve uzaktan betimlemiş olduğumdan, neredeyse yirmi yıl sonra anılarımın doğruluğunu kanıtlamak isteyerek, Barselona, Cenevre, Roma ve Paris'e kısa bir keşif gezisine çıktım.

Bunların hiçbirinin artık anılarımla bir ilgisi kalmamıştı. Bugünkü Avrupa'nın her yerinde olduğu gibi, hepsi de, şaşırtıcı bir yatırımla bir garip olmuşlardı: gerçek anılar, belleğin hayaletleri gibi görünüyordular bana, sahte olanlar ise gerçekleri bozacak kadar inandırıcıydılar. O kadar ki, hayal kırıklığıyla nostalji arasındaki çizgiyi ayırt etmek olanaksızdı benim için. Bu da son çözüm biçimi oldu. Çünkü kitabı bitirmek için bana asıl neyin gerektiğini sonunda bulmuştum: zaman içinde oluşacak bir perspektifi, ancak yılların akışı verebilirdi bana.

O mutlu yolculuktan dönüşte, öykülerin hepsini hummalı bir sekiz ay içinde yeni baştan yazdım ve bu süre içinde gerçek yaşamın nerede bitip hayal gücünün nerede başladığını kendi kendime sorma gereğini duymadım, çünkü yirmi yıl önce Avrupa'da yaşananların hiçbirinin belki de doğru olmadığı kuşkusu yardımcı oluyordu bana. O zaman yazı yazmam öylesine akıcı bir hal almıştı ki, sırf anlatma zevki için yazdığımı hissediyordum ara sıra, belki de insanda 'levitasyon'<sup>1</sup> en çok benzeyen ruhsal durum buydu. Dahası, öykülerin hepsinin birden üzerinde çalışmak ve birinden öbürüne özgürce atlamak sayesinde, daha nöceki başlayışların verdiği bıkkın-

---

1. *Levitasyon*: İrade gücüyle havada yükselme yeteneği. (Çev.)

lıktan beni kurtaran, yararsız fazlalıkları ve tehlikeli çelişkileri yok etmeme yardımcı olan panoramik bir görüş elde etmiştim. Böylece, hep yazmak istediğim öykü kitabına en yakın olanı yazmayı başardığımı sanıyorum.

Belirsizliğin getirdiği aksilikleri aşabilmek için savaşım vererek oradan oraya onca gidip geldikten sonra sofraya konmaya hazır işte. İlk ikisi dışında, öykülerin hepsi aynı anda bitirildi ve hepsinin üzerinde başladığım tarih var. Bu kitapta yer aldıkları sıra, not defterindeki sıranın eşi.

Bir öykünün her bir yazılışının, bir öncekinden daha iyi olduğuna inanmışımdır hep. O halde, hangisinin en sonuncusu olması gerektiğini nereden bileceğiz? Zekânın yasalarına değil, içgüdülerin büyüüne kulak veren bir meslek sırtı bu; tıpkı pişirdiği çorbanın ne zaman hazır olduğunu bilen aşçı gibi. Yine de, ne olur ne olmaz diyce, onları bir daha okumayacağım; kitaplarımın hiçbirini pişman olma korkusuyla asla bir daha okumadığım gibi. Onları okuyacak olanlar, onlarla ne yapılacağını bilirler. Neyse ki kâğıt sepetine atılmak, bu *On İki Gezici Öykü* için yuvaya dönüşün ferahlığı gibi olacaktır herhalde.

**Gabriel García Márquez**

*Cartagena de Indias, Nisan 1992*

## İYİ YOLCULUKLAR. SAYIN BAŞKAN

Tenha parktaki sarı yaprakların altında bir banka oturmuş, iki eliyle bastonunun gümüş sapına dayanıp, tüyleri tozlanmış kuğuları seyrederken, ölümü düşünüyordu. Cenevre'ye ilk geldiğinde göl tertemiz ve berraktı; insanların elinden yem yemeye gelen uysal martılar, organzadan volanları ve ipekten küçük şemsiyeleriyle akşamın altısında hayaletleri andıran kiralık kadınlar vardı. Şimdi ise gözün alabildiği kadarıyla çevrede görülen tek dişi, ırsız rıhtımdaki çiçekçi kadındı. Zamanın, yalnızca kendi hayatında değil, dünyada da böylesine yıkıma neden olabileceğine inanmak zor geliyordu ona.

Tanınmayan ünlülerle dolu bu kentte, o da onlardan biriydi. Beyaz çizgili lacivert bir kostümle brokar bir yelek, emekli hâkimlerin giydiği türden katı bir şapka giymişti. Fiyakalı bir silahşor bıyığı, romantik kıvrımlarla uzayan gür ve mavimtrak saçları, sol yüzük parmağında dul yüzüğüyle arpistlerinkini andırır elleri, hayat dolu gözleri vardı. Sağlık durumunu ele veren tek şey, yıpranmış cildi idi. Yine de, yetmiş üç yaşına rağmen hâlâ son derece zarifti. Ancak o sabah hiç de bundan gururlanacak halde hissetmiyordu kendini. Şan şeref ve iktidar yılları, bir daha geri gelmemek üzere geçip gitmişti, şimdi ise yalnızca ölüme doğru giden yıllar vardı önünde.

Cenevre'ye, Martinik'teki doktorların ne olduğunu bilemedikleri bir ağrıya kesin bir yanıt aramak üzere, her iki dünya savaşından sonra yeniden gelmişti. Başlangıçta on beş günden fazla kalmayı düşünmemiştir, ama yorucu testler ve belirsiz sonuçlarla altı hafta geçmişti bile, hâlâ da işin sonuna gelmiş görünmüyorlardı. Ağrıyı karaciğerde, böbrekte,

pankreaasta, hattâ en az duyulan prostatta araştırmışlardı. Kendisini gören onca doktorun içinde en az tanınan birinin, sabah saat dokuz için nöroloji kliniğinde randevu verdiği, gelmesini hiç istemediği o perşembe gününe kadar sürmüştü bu araştırma.

Doktorun ofisi, bir rahip hücrecini andırıyordu, kendisi de ufak tefek, kederli suratlı bir adamdı, başparmağındaki bir kırık yüzünden sağ eli alçıya alınmıştı. Işığı söndürdüğünde, bir belkemiği röntgeni aydınlandı ekranda; doktor, bir işaret çubuğuyla, belin alt kısmında birbirine bitişmiş iki omur kemiğini gösterene kadar, bu röntgen filminin kendisine ait olduğunu anlayamamıştı.

—Ağrınız işte burada — dedi doktor.

Kendisi için sorun bu kadar basit değildi. Nerede olduğu belirsiz, kaypak bir ağrıydı onunki; kâh sağ kaburgalarında duyulur gibi oluyordu, kâh karnının altında; sık sık da kasığında ani bir batmayla beklenmedik bir biçimde belli ediyordu kendini. Doktor, çubuğun ucunu ekranın üzerinde hareketsiz tutarak, durup dinledi onu. "İşte bu yüzden bunca zamandır bizi şaşırttı", dedi. "Ama artık burada olduğunu biliyoruz". Sonra işaret parmağını şakağına dayayarak açıkladı:

—Gerçi işin en doğrusu, sayın başkan, bütün ağrı burada.— Doktorun meslekî üslubu öylesine dramatikti ki, son yargısı pek de vahim görünmedi ona: başkanın, riskli ve kaçınılmaz bir ameliyat geçirmesi gerekiyordu. Risk oranının ne olduğunu sorduğunda, yaşlı doktor onu bir belirsizlik havası içinde bıraktı.

—Kcsin olarak söyleyemeyiz —dedi.

Açıkladığına göre, kısa bir süre öncesine kadar beklenmedik tehlike oranı, hattâ çeşitli derecelerde felç riskleri çok yüksekti. Ama her iki savaştan sonra tıpta kaydedilen ilerlemelerle bu korkular artık geçmişte kalmıştı.

—İç huzuruyla gidin —diye sözünü tamamladı—. İşlerinizi yoluna koyun ve bizi haberdar edin. Yalnız bir şey var, unutmayın ki ne kadar erken olursa o kadar iyi.

Bu kötü haberi sindirebilmek için hiç de güzel bir sabah değildi, hele açık havada. Otelden sabah çok erken çıkmış, pencereden ıslıl ıslıl bir güneş gördüğü için de paltosunu almamıştı; ağır adımlarla, hastanenin bulunduğu Chemin du Beau Soleil'den İngiliz Parkındaki kaçak âşıklar sığınağına kadar yürümüştü. Hep ölümü düşünerek orada bir saatten fazla geçirmişti ki o sırada sonbahar başladı. Göl, azgın bir okyanus gibi dalgalanmış, şiddetli bir rüzgâr martıları ürkütüp son yaprakları da sürüklemişti. Başkan, yerinden kalktı, çiçekçi kadından satın alacağı yerde, parktaki tarhlardan birinden bir margörit koparıp yakasına taktı. Kadın onu görmüştü.

—O çiçekler Tanrının değil, beyefendi —dedi, sinirlenerek—. Belediyenin.

Başkan, hiç oralı olmadı. Bastonunu orta yerinden tutup, ara sıra da çapkın bir tavırla çevirerek hafif adımlarla uzaklaştı. Mont Blanc köprüsünde, ani rüzgârla deli gibi çırpınan Konfederasyon bayraklarını alclacele yerlerinden söküyorlardı, tepesi köpüklü o upuzun fıskiye de vaktinden önce kapatılmıştı. Başkan, rıhtımda her zaman oturduğu kahveyi tanıyamadı, çünkü kapı önündeki yeşil tentesini kaldırmışlardı, çiçekler içindeki yazlık teraslar da az önce kapanmıştı. Salondaki lâmbalar güpegündüz yanıyor, yaylı çalgılar dörtlüskü kasvetli bir Mozart çalıyordu. Başkan, resepsiyonda müşterilere ayrılmış olan gazetelerden birini aldı, şapkasıyla bastonunu askıya astı, en uzak masalardan birinde oturup okumak üzere altın çerçeveli gözlüğünü taktı, ve ancak o zaman fark etti sonbaharın geldiğini. Latin Amerika ülkeleri hakkında bir haberle kırk yılda bir karşılaştığı dış haberler sayfasından başladı okumaya; garson her günkü Evian şişesini masasına götürene kadar da gazeteyi arkadan öne doğru okumayı sürdürdü. Doktorların yasaklaması yüzünden kahve içme alışkanlığından vaz geçeli otuz yıldan fazla olmuştu. Ama o zaman şöyle demişti: "Günün birinde, öleceğimi kesin olarak bilirim, yeniden kahve içerim." Belki de o gün gelmişti.

—Bana bir de kahve getirin —diye buyurdu, kusursuz bir Fransızcayla. Sonra da, çift anlamlı olmasına aldırmadan ekledi— : İtalyan usûlü olsun, şöyle ölüyü diriltecek gibisinden.

Şeker koymadan, ağır ağır yudumlayarak içti kahvesini, sonra da kahvenin telvesi, onca yıldan sonra kaderini çizecek vakti bulsun diye fincanı tabağa başaşağı kapattı. Yeniden kavuştuğu o lezzet, onu bir an için kötü düşüncelerden uzaklaştırmıştı. Kısa bir süre sonra, sanki aynı falcılığın bir parçasıymış gibi, birisinin kendisine bakmakta olduğunu hissetti. Bunun üzerine belli etmeden gazeteyi çekerek gözlüğünün üzerinden baktı ve spor bir şapkaıyla süet bir ceket giymiş, ırsız, soluk yüzlü bir adamın, onun bakışlarıyla karşılaşmamak için gözlerini hemen başka yöne çevirdiğini gördü.

Yüzü yabancı gelmiyordu. Hastanenin holünde birçok kez karşılaşmışlardı, bir gün Promenade du Lac'ta kuğuları seyrederken onu küçük bir motosiklet üzerinde yine görmüştü, ama tanındığını hissetmemişti. Yine de, sürgünde peşini bırakmayan onca faniteziden biri olabileceğini gözardı etmedi.

Kendini Brahms'ın muhteşem çellolarına bırakarak, acele etmeden gazetesini okuyup bitirdi, ta ki ağrısı, müziğin yatıştırıcı etkisini bastırana kadar. O zaman, yelek cebinde taşıdığı köstekli küçük altın saatini çıkarıp baktı ve öğleyin alması gereken ağrı kesici iki hapi Evian suyunun kalanıyla aldı. Gözlüğünü çıkarmadan önce kahvenin çökeltisinde yazgısını okudu ve buz gibi bir ürperti hissetti: orada da belirsizlik vardı. En sonunda da cimrice bir bahşişle hesabı ödedi, bastonuyla şapkasını askıdan aldı, kendisine bakmakta olan adama bakmadan sokağa çıktı. Rüzgârdan dağılmış çiçek tarhlarının kenarından hafif adımlarla yürüyerek uzaklaştı, kendisini o bakışlardan kurtulmuş hissediyordu. Ama çok geçmeden arkasında ayak sesleri duydu, köşeyi dönerken durup arkaya baktı. Kendisini izlemekte olan adamı, onunla çarpışmak için aniden durmak zorunda kalmış, iki karış ötesinde

şaşkın şaşkın ona bakıyordu.

—Sayın başkan —diye mırıldandı adam.

—Paranızı verenlere söyleyin, hayale kapılmasınlar —dedi başkan, gülümsemeyi ve sesindeki tatlılığı bırakmadan—. Sağlığım çok iyi.

—Bunu kimse benden iyi bilemez —dedi öteki, karşısındaki saygınlığı altında ezilerek—. Ben hastanede çalışıyorum.

Adamın diksiyonu ve ses âhengi, hattâ çkingenliği, yontulmamış bir Karayibli olduğunu belli ediyordu.

—Herhalde doktor olduğunuzu söylemeyeceksiniz —dedi başkan.

—Daha ne isterdim, efendim —dedi adam—. Ambülans şoförüüm ben.

—Kusura bakmayın —dedi başkan, yanıldığını anlayarak—. Zor bir iş olmalı.

—Sizinki kadar zor değil, efendim.

Başkan, merakını gizlemeden baktı ona, iki eliyle birden bastonuna dayanarak içten bir ilgiyle sordu:

—Nerelisiniz?

—Karayibliyim.

—Anlamıştım —dedi başkan—. Ama neresinden?

—Sizinle aynı taraftan, efendim —dedi adam ve ona elini uzattı—: Adım, Homero Rey.

Başkan, adamın elini bırakmadan şaşkınlıkla sözünü kesti:

—Vay canına —dedi—: Ne hoş bir isim!

Homero, gevşedi.

—Dahası var —dedi—: Homero Rey de la Casa.

Bıçak gibi kesen bir kış rüzgârı, onları sokağın ortasında hazırluksız yakalamıştı. Başkan, iliklerine kadar titremişti, hep öğle yemeğini yediği iki blok ötedeki yoksullar yurduna kadar kalan yolu paltosuz yürüyemeyeceğini anladı.

—Yemek yediniz mi? —diye sordu Homero'ya.

—Öğle yemeği hiç yemem —dedi Homero—. Yalnızca

akşamları evimde yerim.

—Bugünlük bu kuralı bozun —dedi başkan, en sevimli halini takınarak—. Sizi yemeğe davet ediyorum.

Koluna girerek, karşıdaki restorana kadar götürdü; adı, altın harflerle *Le Boeuf Couronné*<sup>1</sup> diye öndeki tentede yazılıydı. İçerisi dar ve sıcaktı, hiç boş yer yok gibiydi. Başkanı kimsenin tanımamasına şaşırın Homero Rey, yardım istemek için salonun dip tarafına kadar ilerledi.

—Halen görevde olan bir başkan mı? —diye sordu patron.

—Hayır —dedi Homero—. Devrik bir başkan.

Patron, keyifle gülümsedi.

—Öyleleri için —dedi— her zaman özel bir masam bulunur.

Salonun dip kısmında, istedikleri gibi sohbet edebilecekleri ayrı bir yere götürdü onları. Başkan, ona şükranını belirtti.

—Sürgünün saygınlığını, herkes sizin gibi tanıyıp kabul etmiyor —dedi.

Restoranın spesiyalitesi, kömür ateşinde kızarmış öküz pirzolasıydı. Başkanla konuğu, çevrelerine bakınca öteki masalarda, kenarında yumuşak bir kat yağıyla kızarmış kocaman et parçaları gördüler. "Bu harika bir et," diye mırıldandı başkan. "Ama bana yasak." Homero'ya afacan bir bakışla baktı, sonra daha farklı bir ifadeyle şöyle dedi:

—Aslında bana her şey yasak.

—Size kahve de yasak —dedi Homero—, ama yine de içiyorsunuz.

—Demek fark ettiniz? —dedi başkan—. Ama bugün özel bir günde yapılan bir kaçamaktı o.

O günün tek kaçamağı kahve olmamıştı. Kömürde pişmiş öküz pirzolası ve bol zeytinyağından başka sosu olmayan karışık salata da ısmarladı. Konuğu ise aynı şeylerin yanında

1. *Le Boeuf Couronné*: (Fransızca) Taçlı Öküz. (Çev.)



ayrıca yarım sürabi kırmızı şarap istemişti.

Eti beklerlerken, Homero ceketinin cebinden, içinde para değil ama bir sürü kâğıt bulunan bir cüzdan çıkararak, başkana solmuş bir fotoğraf gösterdi. Başkan, şimdikinden çok daha az kilolu ve saçlarıyla bıyığı kopkoyu siyah renkte, ceketsiz olarak gömlekle, resme sığabilmek için birbirinin üstüne çıkmış bir yığın gencin arasında tanıdı kendisini. Bir bakışta o yeri de tanıdı, iğrenç bir seçim kampanyasının amblemlerini de, o uğursuz günü de. "Ne korkunç!" diye mırıldandı. "Her zaman derim ya, insan resimlerde, gerçek hayatta olduğundan çok daha çabuk yaşıyor". Sonra da resmi kesin bir tavırla geri verdi.

—Çok iyi hatırlıyorum —dedi—. Binlerce yıl önce San Cristóbal de las Casas'daki horoz dövüşü alanındaydı.

—Orası benim kasabam —dedi Homero ve resimdeki aynı grubun içinde kendisini gösterdi—: Şu benim.

Başkan, onu tanıdı.

—Henüz bir çocukmuşsunuz!

—Hemen hemen —dedi Homero—. Üniversite kolunun başkanı olarak bütün güney kampanyanız boyunca sizinle birlikteydim.

Başkan, arkadan nasıl bir sitem geleceğini sezmişti.

—Tabii ben size dikkat bile etmemiştim.

—Aksine, bizlere karşı son derece naziktiniz —dedi Homero—. Ama öyle kalabalıktık ki hatırlamanız olanaksız.

—Peki sonra ne oldu?

—Bunu sizden daha iyi kim bilebilir? —dedi Homero— Askerî darbeden sonra, ikimizin de burada ve yarım bir öküzü yemeyi bekliyor olmamız tam bir mucize. Pek çokları bu kadar şanslı olmadılar.

Tam o sırada yemeklerini getirdiler. Başkan, peçetesini tıpkı bir bebek önlüğü gibi boynuna bağladı ve konuğunun sessiz şaşkınlığı karşısında kayıtsız kalamadı. "Böyle yapmasam, her yemekte bir kravat kaybederim," dedi. Başlamadan önce etin tadına baktı, keyifli bir hareketle beğendiğini belli

ettikten sonra konuya döndü.

—Anlayamadığım şey —dedi— beni bir av köpeği gibi izleyeceğiniz yerde, neden daha önce yanıma yaklaşmadınız.

Bunun üzerine Homero, çok özel hastalar için ayrılmış bir kapıdan hastaneye girdiğini gördüğü anda onu tanıdığını anlattı. Yaz ortasıydı, Antiller'e özgü beyaz ketenden bir takım elbise ile siyahlı beyazlı ayakkabılar giymişti, yakasında bir margorit takılıydı ve o güzelim saçları rüzgârla dağılmıştı. Homero, onun Cenevre'de yalnız olduğunu ve hiç kimseden yardım görmediğini öğrenmişti, çünkü hukuk öğrenimi görmüş olduğu bu kenti ezbere biliyordu. Kendi isteği üzerine hastane yönetimi, hastane içinde kimliğinin kesinlikle gizlenmesi kararını almıştı. Hemen o gece Homero, onunla ilişki kurma konusunda karısıyla anlaşmaya varmıştı. Ama uygun bir fırsat kollayarak beş haftadan beri onu izlemekteydi ve başkan kendisi yüzlememiş olsaydı belki de ona selâm verecek gücü kendinde bulamayacaktı.

—İyi ki öyle yaptınız —dedi başkan—, gerçi, doğrusunu isterseniz, yalnız olmak beni hiç rahatsız etmez.

—Ama bu haksızlık.

—Neden? —diye sordu başkan içtenlikle—. Hayatımın en büyük zaferi, kendimi unutturabilmek olmuştur.

—Sizi, tahmin edebileceğinizden çok daha fazla hatırlıyoruz —dedi Homero, heyecanını gizlemeden—. Sizi böyle sağlıklı ve genç görmek büyük bir mutluluk.

—Yine de —dedi başkan, duygusallığa kapılmadan—, her şey yakında öleceğimi gösteriyor.

—Kurtulma şansınız çok yüksek —dedi Homero.

Başkan, şaşkınlıkla irkildi, ama şakacı tavrını bozmadı.

—Aman Allahım! —diye şaşkınlığını belirtti—. Bu güzelim İsviçre'de tıpta gizlilik ilkesi yürürlükten kaldırıldı mı yoksa?

—Dünyamın hiçbir hastanesinde, bir ambulans şoförü için sır diye bir şey yoktur —dedi Homero.

—İyi ama bildiğim şeyi öğreneli daha iki saat olmadı, üs-

telik de bilmesi gereken tek kişinin ağzından öğrendim.

—Ne olursa olsun, siz bir biç olarak ölemezsiniz —dedi Homero—. Sizi, büyük bir saygınlık örneği olarak, hak ettiğiniz yere koyacak biri çıkacaktır.

Başkan, komik bir şaşkınlık ifadesi takındı.

—Beni uyardığınız için teşekkürler —dedi.

Yemek yemesi de bütün öteki hareketleri gibiydi: ağır ağır ve büyük bir titizlikle. Arada bir dosdoğru Homero'nun gözlerinin içine bakıyordu, öyle ki Homero onun düşüncelerini okuyormuş izlenimine kapılıyordu. Nostaljik anılarla dolu uzun bir sohbetten sonra başkan hızırca gülümsedi.

—Cesedim için kaygılanmamaya karar vermiştim —dedi—, ama şimdi görüyorum ki, onu kimsenin bulamaması için bazı polisiye roman önlemleri almam gerekiyor.

—Yararı yok —diye şakalaştı Homero da—. Hastanede hiçbir sır bir saatten fazla dayanamaz.

Kahvelerini bitirdiklerinde başkan, fincanının dibine baktı ve yeniden ürperdi: mesaj aynıydı. Yine de yüzünden bir şey belli etmedi. Hesabı nakit olarak ödedi, ama daha önce miktarın doğru olup olmadığını defalarca kontrol etti, parayı aşırı bir dikkatle birkaç kez saydı ve garsondan yalnızca bir homurtu hak eden bir bahşiş bıraktı.

—Benim için büyük bir zevkti —diye sözlerini tamamladı, Homero'yla vedalaşırken—. Ameliyat için tarih saptamış değilim, hattâ ameliyat olup olmayacağıma bile karar vermedim. Ama her şey yolunda giderse görüşürüz.

—Neden daha önce olmasın? —dedi Homero—. Karım Lázara, zenginlerin yanında aşçılık ediyor. Karidesli pilavı hiç kimse onu kadar iyi yapamaz, bugünlerde bir akşam sizi evimizde görmek bizi mutlu edecektir.

—Deniz ürünleri bana yasak, ama onları büyük bir zevkle yiyeceğim —dedi başkan—. Ne zaman olacağını siz söyleyin.

—Perşembeleri izinliyim —dedi Homero.

—Mükemmel —dedi başkan—. Perşembe akşamı saat

yedide sizdeyim. Benim için bir zevk olacak.

—Ben uğrayıp sizi alırım —dedi Homero—. Hotelieric Dames, rue de l'Industrie, numara 14. İstasyonun arkasında. Doğru değil mi?

—Doğru —dedi başkan ve her zamankinden daha nazik bir tavırla kalktı—. Görünüşe bakılırsa, ayakkabı numarama kadar her şeyi biliyorsunuz.

—Elbette, efendim —dedi Homero, keyifle—: Kırk bir.

Homero Rey'in başkana anlatmadığı, ama yıllar boyu duymak isteyen herkese anlatmayı sürdürdüğü bir şey varsa o da, başlangıçta niyetinin o kadar masumca olmadığıydı. Bütün öteki ambulans şoförleri gibi, aynı hastanenin içinde hizmet satışı yapabilmek için cenaze işleri ve sigorta şirketleriyle anlaşmaları vardı, özellikle de gelirleri kısıtlı olan yabancı hastalar için. Bu işler pek az kazanç getiriyordu, üstelik durumları ağır olan hastalarla ilgili gizli bilgileri kulaktan kulağa birbirlerine geçiren öteki görevlilerle de paylaşmak gerekiyordu. Ama gülünç bir maaşla karısı ve iki çocuğunu zar zor geçindirebilen ve hiçbir geleceği olmayan bir sürgün için hiç yoktan iyiydi.

Karısı Lázara Davis, daha gerçekçiydi. Dindendirilmiş karamela renginde ufak tefek, sağlam yapılı vücudu, haline tavrına pek iyi giden ölke dolu gözleriyle, San Juan de Puerto Rico'lu zeki bir melezdi. Onu çocuk bakıcısı olarak İsviçre'ye götüren zengin bir hemşerisi tarafından Cenevre'de ortada bırakıldıktan sonra, her iş için yardımcı olarak çalıştığı hastanenin hayır işlerinde tanışmışlardı Homero'yla. Bir *Yoruba*<sup>1</sup> prensesi olmasına rağmen Katolik usûlüne göre evlenmişlerdi ve Afrikalı göçmenlerin yaşadığı asansörsüz bir binanın sekizinci katındaki bir salon iki yatak odalı bir dairede

1. *Yorubalar*: Nijerya'nın güneybatı kesiminde ve ayrıca dağlık gruplar halinde Benin ile Togo'nun kuzeyinde yaşayan bir halk. (Çev.)

oturuyorlardı. Bárbara adında dokuz yaşında bir kızları, bir de ufak tefek geri zekâlılık belirtileri gösteren, Lázaro adında yedi yaşında bir erkek çocukları vardı.

Lázara Davis, zeki ve huysuz bir kadındı, ama içi yumuşacıktı. Kendisini Boğa burcuna tıpatıp uygun görüyor, kendi yıldız kehanetlerine körü körüne inanıyordu. Ama hayatını milyonerlerin yıldız falcısı olarak kazanma hayallerini hiçbir zaman gerçekleştirememişti. Buna karşılık, konuklarını nefis Antiller yemeklerini kendileri yaptıklarına inandırarak ün kazanan zengin hanımlara ara sıra akşam yemekleri hazırlayarak, bazıları oldukça önemli kazançlar sağlıyordu evine. Homero ise aşırı derecede çekingendi ve olduğundan bir adım ileri gidemiyordu, ama Lázara, kalbinin temizliği ve silâhının çapı nedeniyle onsuz bir hayatı düşünemiyordu. O zamana kadar geçinip gitmişlerdi, ama yıllar geçtikçe hayat zorlaşıyordu, çocuklar da büyüyorlardı. Başkanın geldiği sıralarda, beş yıllık tasarruflarının ucundan yemeye başlamışlardı artık. Öyle ki, Homero Rey, onu hastanenin kimliği gizli tutulan hastaları arasında keşfedince, hayale kapılmadan edemediler.

Ondan ne isteyebileceklerini tam olarak bilmiyorlardı, hangi hakla isteyebileceklerini de. İlk anda, mumyalama ve vatana geri gönderme de dahil olmak üzere komple bir cenaze hizmeti satmayı düşünmüşlerdi. Ama ölümün başlangıçtaki kadar yakın görünmediğinin yavaş yavaş farkına varmışlardı. Öğle yemeği yedikleri o gün, kuşkuvar içinde ne yapacaklarını bilemez haldeydiler artık.

Aslında Homero, üniversite kolu başkanı falan değildi ve seçim kampanyasına tek katılması, sonradan bir mucize eseri olarak gardropta buldukları o fotoğrafı çekti oldukları gün olmuştu. Ama duyduğu şevk ve heyecan doğrudu. Askerî darbeye karşı bir sokak gösterisine katılmak yüzünden ülkesinden kaçmak zorunda kaldığı da doğrudu, ama bunca yıl sonra hâlâ Cenevre'de yaşamayı sürdürmesinin tek nedeni, geniş düşünememesiydi. Yani ha bir yalan fazla, ha bir

yalan eksik olmuş, başkanın gözüne girmek için bir engel oluşturmasa gerekti.

Her ikisi için de ilk sürpriz, Cenevre, gözden düşmüş politikacılara yaraşır konaklarla doluyken, saygıdeğer sürgünün, hüzünlü Grotte mahallesinde dördüncü sınıf bir otelde Asyalı göçmenlerle gece kelebeklerinin arasında yaşayarak, yalnızca yoksullar yurdunda yemek yemesi olmuştu. Homero, onun o günkü hareketlerini arka arkaya günlerce yinellediğini görmüştü. Kentin eski mahallelerinin kasvetli duvarları ve salkım salkım sarkan sarı çançıçeği sarmaşıklarının arasında gece yürüyüşlerinde uzaktan, bazan da pek ibtiyatlı olmayan bir uzaklıktan, ona eşlik etmişti. Onun Calvin heykelinin karşısında saatlerce düşüncelere daldığını görmüştü. Bourg-le-Four'un tepesinden yaz güneşinin batışını seyretmek için buram buram yasemin kokuları arasında taş basamakları onun peşinden birer birer çıkmıştı. Bir gece, paltosuz ve şemsiyesiz olarak mevsimin ince ince yağın ilk yağmurunun altında, bir Rubinstein konseri için öğrencilerle birlikte kuyruğa girdiğini görmüştü. "Nasıl zatürre olmadı bilmem," demişti sonradan karısına. Bir önceki Cumartesi, havalar değişmeye başladığında, yakası vizon taklidi bir pardösü satın alırken görmüştü onu, ama kaçak Arap emirlerinin alışveriş yaptıkları Rhône Sokağındaki ışıltılı dükkânlardan değil de, Bit Pazarından.

—Öyleyse yapacak bir şey yok! —diye bağırıyordu Lázara, Homero bunları anlattığında—. Kendisini belediyenin ortak çukuruna gömdürecek tıynetle mihsıçtinin teki. Ondan hiçbir şey koparamayız.

—Belki de gerçekten yoksuldur —dedi Homero—, bunca yıl işsiz olduğuna göre.

—Aman be şekerim, yükselen burcu da Balık olan Balık burcundan olmak başka şey, açık göz olmak başka şey —dedi Lázara—. Onun devletin parasını alıp kaçtığını ve Martiniğin en zengin sürgünü olduğunu dünya âlem biliyor.

Ondan on yaş büyük olan Homero, başkanın, Cenevre

re'de bir yandan inşaat işçisi olarak çalışıp bir yandan okuduğu haberinden son derece etkilenmiş olarak büyümüştü. Oysa Lázara, karşı basında çıkan ve çocukluğundan beri dadılık yaptığı bir muhalif evinde bire bin katılarak anlatılan skandallar arasında büyümüştü. Bu yüzden de Homero'nun başkanla öğle yemeği yediği için sevinçten uça uça eve geldiği gece, Lázara'nın, başkanın onu pahalı bir restorana davet etmiş olmasını zenginliğinin kanıtı olarak ileri sürmesi bir işe yaramadı. Kocasının, çocuklar için birer burstan başlayıp, hastanede daha iyi bir işe kadar hayalini kurdukları onca şeyin hiçbirini ondan istememiş olmasına, Lázara'nın canı sıkılmıştı. Frankların, adına yaraşır bir cenaze törenine ve şanlı bir biçimde vatanına geri gönderilmesine barcanması yerine, cesedinin akbabalara atılması kararı kuşkularını doğrular gibiydi. Ama bardağı taşıran son damla, Homero'nun en sona sakladığı, başkan Perşembe akşamı karidesli pilav yemeğe davet ettiği haberi oldu.

—İşte bir bu eksikti! —diye bağardı Lázara—, konserve karidesten zehirlenip burada ölsün de, cenazesini çocuklar için yaptığımız tasarrufla kaldırmak zorunda kalalım.

Sonunda davranışını belirleyen, evlilik sadakatinin gücü olmuştu. Komşularından birinden üç kişilik alpaka çatal bıçakla kristal bir salata kâsesi, bir başkasından elektrikli kahve ibriği, bir üçüncüsünden de işlemeli bir örtüyle porselen bir kahve takımını ödünç istemek zorunda kaldı. Eski perdeleri, yalnızca bayram günlerinde kullandıkları yenileriyle değiştirdi ve mobilyaların üzerlerindeki kılıfları çıkardı. Bütün bir günü yerleri ovmak, toz almak, eşyaların yerlerini değiştirmekle geçirdi, ta ki sonunda kendileri için en uygun olanın, yani konduğu evlerinin yoksul dekoru ile etkilemenin tam tersini elde edene kadar.

Perşembe akşamı başkan, sekiz kat tırmanmanın kestiği soluğu yerine geldikten sonra, üzerinde yeni aldığı eski palto-su, başında bir zamanların melon şapkası ve elinde Lázara için tek bir gülle kapıda görüldü. Lázara, onun erkekçe güzel-

liğinden ve prensvari tavırlarından pek etkilenmişti, ama bütün bunların ötesinde onu umduğu gibi bulmuştu: tam bir sahtekâr ve dolandırıcıydı. Onu densiz de bulmuştu, çünkü Lázara, karideslerin kokusu bütün evi sarmasın diye yemek pişirirken pencereleri açmıştı, nysa içeri girer girmez başkanın ilk yaptığı şey, aniden vccde gelmiş gibi derin derin soluk almak ve gözlerini yumup kollarını açarak bağırmak olmuştu: "Ah, bizim denizimizin kokusu!" Hiç kuşkusuz belediye'nin parklarından birinden aşırılmış tek bir gül getirdiği için düşündüğünden daha cimri bulmuştu onu. Homero'nun öylesine içtenlikle salonun duvarlarına çivilemiş olduğu, başkanlık zaferiyle ilgili gazete kupürlerine ve kampanya flamalarıyla bayraklarına bakarken gösterdiği küçümseyici tavidan dolayı saygısız bulmuştu onu. Ayrıca katı yürekli bulmuştu onu, çünkü ellerinde kendi yaptıkları hediyelerle kendisini bekleyen Bárbara'yla Lázaro'yu selâmlamamıştı bile, ve yemek sırasında, en dayanamadığı iki şeyin sözü edilmişti: köpekler ve çocuklar. Lázara, ondan nefret etmişti. Yine de Karayıblar'a özgü konukseverlik duygusu, önyargılarına baskın çıktı. Üzerinde hayram geceleri giydiği uzun Afrika giysisiyle Afrikalı büyücülerinkine benzer kolçe ve bileziklerini takip takıştırmış olarak, yemek boyunca ne aşırı bir hareket yaptı, ne de fazladan bir söz söyledi. Kusursuzdan da öteydi: mükemmeldi.

Aslında karidesli pilav, yemek pişirme becerileri arasında değildi, ama büyük bir iyi niyetle yapmış, çok da lezzetli olmuştu. Başkan, öve öve bitiremeyerek iki defa almıştı, gerçi nostaljilerime katılmamıştı ama olgun muzlu kızarmış böreklerle *aguacate*<sup>1</sup> salatasına da bayılmıştı. Lázara, sıra fatlıya gelene kadar dinlemekle yetinmiş, o sırada Homero, farkında olmadan Tanrının varlığıyla ilgili çıkmaz sokakta sıkışıp kalmıştı.

—Ben var olduğuna inanıyorum —dedi başkan—, ama insanlarla hiç ilgisi yok. Çok daha ulvî şeylerle uğraşıyor o.

1. *Aguacate*: Amerika armudu denilen bir meyve. (Çev.)



—Ben yalnızca yıldızlara inanırım —dedi Lázara ve başkanın tepkisine baktı—. Siz ne gün doğdunuz?

—On bir Martta.

—Öyle olması gerekirdi —dedi Lázara, zafer kazanmış gibi bir tavırla irkilerek, sonra da tatlı bir ifadeyle sordu—: Aynı masada iki Balık burcu fazla değil mi?

Kahveyi hazırlamak için mutfağa gittiğinde iki erkek, Tanrıdan söz etmeyi sürdürüyorlardı. Sofrayı toplamıştı ve gecenin iyi bir şekilde sona ermesini bütün kalbiyle istiyordu. Kahvelerle salona geri dönerken başkanın söylediklerinden biri kulağına çalınıp onu hayretler içinde bırakmıştı:

—Hiç kuşkunuz olmasın, sevgili dostum: bizim zavallı ülkemizin başına gelebilecek en kötü şey, benim başkan olmamdı.

Homero, Lázara'yı elinde ödünç alınmış porselen fincanlar ve kahve ibriğiyle kapıda gördü ve hayırlağını sandı. Başkanın da dikkatini çekmişti. "Bana öyle bakmayın, hanımefendi," dedi tatlı bir ifadeyle. "Bütün kalbimle doğruyu söylüyorum." Sonra da Homero'ya dönerek sözünü tamamladı:

—Neyse ki kafasızlığımın cezasını çekiyorum.

Lázara, kahve servisini yaptı, kuvvetli ışığı sohbeti engelleyen tefe lâmbasını kapadı; salon, samimi havalı bir yarıkaranlığa gömülmüştü. Zarafeti hüznünü gizlemeye yetmeyen konuğu ilk kez ilgisini çekiyordu. Başkan kahvesini bitirip, telvesi otursun diye fincanını tabağın içine başaşağı kapatınca, Lázara'nın merakı büsbütün arttı.

Yemek üstü sohbetinde başkan, o sıralar *Calier d'un retour au pays natal*<sup>1</sup> adlı kitabını henüz yayımlamış olan ve yeni bir hayata başlaması için kendisine yardım eden şair Aimé Césaire'le olan dostluğu nedeniyle, sürgün hayatı için kendine Martinik adasını seçtiğini anlattı onlara. Eşine miras kalan parayla, Fort de France'ın tepelerinde, pencerele-

1. *Calier d'un retour au pays natal*: (Fransızca) Bir vatana dönüş günlüğü. (Çev.)

rine tel geçirilmiş, değerli ağaçlardan yapılmış ahşap bir ev satın almışlardı kendilerine; basit çiçeklerle dolu, denize bakan terasında, cırcır böceklerinin yaygarasıyla, fundalıklardan esen meltemle ve cendereden geçirilmiş şeker kamışı romuyla uyumak bir zevkti. Orada, yaptığı tek doğumdan beri hasta olan, kendisinden on dört yaş büyük eşiyle birlikte kalmıştı; bu dönemin, hayatının son perdesi olduğu inancı içinde, Latin klâsiklerini Latince olarak tekrar tekrar okuma merakıyla kendini kaderine karşı korumaya alarak. Devrik yandaşlarının kendisine önerdikleri her tür serüvenin çekiciliğine yıllar boyu karşı koymak zorunda kalmıştı.

—Ama bir daha hiçbir mektubu açmadım —dedi—. En acil olanın bile bir hafta sonra daha az acil olduğunu ve aradan iki ay geçtikten sonra yazanların bile onları hatırlamadığını keşfettiğimden beri, hiçbirini.

Lázara bir sigara yakınca, başkan, yarıkaranlıkta ona baktı ve hırslı bir el hareketiyle sigarayı onun elinden kaptı. Derin bir nefes çekip dumanı gırtlığında tuttu. Şaşırın Lázara, bir yenisini yakmak için paketi ve kibrit kutusunu aldı, ama başkan yanan sigarayı geri verdi ona. "Öyle büyük bir zevkle içiyorsunuz ki dayanamadım," dedi. Ama öksürmeye başlayınca dumanı çıkarmak zorunda kalmıştı.

—Bu kötü alışkanlığı bırakalı yıllar oldu, ama o beni tam olarak bırakmadı —dedi—. Bazı zamanlar beni alt etmeyi başardı. Şimdi olduğu gibi.

Öksürükle iki kez daha sarsıldı. Ağrısı yeniden başlamıştı. Küçük cep saatine baktı ve gece ilacından iki tablet aldı. Sonra fincanın dibini inceledi: değişen bir şey yoktu, ama bu kez ürpermedi.

—Eski yandaşlarımdan bazıları, benden sonra başkan oldular —dedi.

—Sáyago —dedi Homero.

—Sáyago ve daha başkaları —dedi başkan—. Hepsi de benim gibiydiler: yerine getirmeyi bilmediğimiz bir görevle, layık olmadığımız şerefli bir mevkü ele geçirmiştik. Bazıları

yalnızca iktidarın peşindedirler, ama pek çoğu ondan daha azını ararlar: yani yalnızca bir iş sahibi olmayı.

Lázara, diklendi:

—Hakkınızda ne dediklerini biliyor musunuz? —diye sordu.

Telâşa kapılan Homero, hemen araya girdi:

—Hepsi yalan.

—Hem yalan, hem değil —dedi başkan, ilâhî bir sükûnetle—. Bir başkan söz konusu olduğunda, en büyük rezaletler aynı anda iki türlü birden olur: doğru ve yalan.

Sürgün hayatının her gününü, hükûmet organı gazetede yer alan pek az haberdan başka dışarıyla bir ilişkisi olmadan, resmî bir lisede İspanyolca ve Latince dersleriyle ve Aimé Césaire'in ara sıra verdiği çevirilerle hayatını kazanarak, Martinik'te geçirmişti. Ağustos ayında hava dayanılmaz derecede sıcak oluyordu, öğleye kadar hamağından kalkmayarak yatak odasındaki vantilatörün mırıltısı içinde okurdu. Karısı, en sıcak saatlerde bile, üzeri yapma meyveler ve organza çiçeklerle süslü, geniş kenarlı bir hasır şapkayla kendini güneşten koruyarak, özgür olarak beslediği kuşlarla ilgileniyordu. Ama sıcak azaldığında, terasta hava almak çok hoştu; o, gözlerini karanlıklara gömülene kadar denize diyor, karısı ise, yırtık şapkası ve her parmağında fantezi yüzükleriyle, salıncaklı hasır sandalyesinde oturup, dünyanın her yanından gelen gemilerin geçişini seyrediyordu. "Şu, Puerto Santo'ya gidiyor," derdi karısı. "Şuradaki Puerto Santo'dan aldığı muz yüküyle neredeyse ilerleyemiyor," derdi. Çünkü kendi memleketinden olmayan bir geminin geçebileceğini düşünemezdi. O ise duymazlıktan gelirdi, ama sonunda karısı unutmayı ondan daha iyi becermişti, çünkü belleğini yitirmişti. Gürültülü grup vakti geçene kadar orada öylece oturuyorlar, sonra da sivrisineklerden mahvolmuş bir halde eve sığınmak zorunda kalıyorlardı. Onca Ağustos ayından birinde, terasta gazetesini okurken, birden şaşkınlıkla irkilmişti başkan.

—Aman Allahım! — demişti—. Estoril'de ölmüşüm!

O tembellik içinde kendinden geçmiş olan karısı, bu haberden dehşete kapılmıştı. Hemen bir sokak ötede basılmakta olan, içinde ara sıra yaptığı çeviriler çıkan ve müdürü arada bir onu ziyarete gelen gazetenin beşinci sayfasında altı satırlık bir haberdir bu. Şimdi de Lizbon'un sayfiye yeri ve Avrupa'daki gözden düşmüşlerin barınağı olan Estoril'de öldüğünü yazıyordu; hayatında oraya hiç gitmemişti, belki de dünyada ölmeyi istemeyeceği tek yerdi orası. Eşi, o anda aklında kalan son anının acısıyla kahrolarak, bir yıl sonra gerçekten ölmüştü: babasının devrilmesine katılıp, daha sonra kendi işbirlikçileri tarafından kurşuna dizilen tek oğlunun anısıydı bu.

Başkan, içini çekti. "Biz böyleyiz, ve hiçbir şey bizi kurtaramaz," dedi. "Bütün dünyanın her türlü pisliğinden oluşmuş, sevginin katresi bulunmayan bir kıta: kadın kaçırmalardan, ırza tecavüzlerden, rezilce ilişkilerden, aldatmalardan doğmuş çocuklar, düşmanın düşmandan olan çocukları." Lázara'nın, kendisini acımasızca incelemekte olan Afrikalı gözlerinin içine baktı ve deneyimli bir usta inandırıcılığıyla onu yumuşatmaya çalıştı:

—Melezlik sözcüğü, gözyaşlarını akan kanla karıştırmak anlamına gelir. Böylesine bir karışımdan ne beklenebilir?

Lázara, bir ölüm sessizliğiyle onu yerine çivilemişti. Ama gece yarısından az önce kendini toparlamayı başardı ve soğuk bir öpücükle uğurladı onu. Başkan, Homero'nun kendisine otel kadar eşlik etmesine razı olmadı, ama taksi bulmasına yardım etmesini engelleyemedi. Homero, eve döndüğünde karısını öfkeden deliye dönmüş bir halde buldu.

—Dünyanın, devrilmeyi en fazla hak etmiş başkanı o — dedi Lázara—. Müthiş bir orospu çocuğu.

Homero'nun onu yatıştırmak için yaptığı bütün çabalara rağmen, gözlerine uyku girmeyerek korkunç bir gece geçirdiler. Lázara onun, ortalığı kırıp geçiren baştan çıkarıcılığı ve damızlık erkeklik gücüyle, ömründe gördüğü en yakışık-

lı erkeklerden biri olduğunu kabul ediyordu. "Şimdiki ihtiyar ve içi geçmiş haliyle bile yatakta hâlâ kaplan gibi olmalı," dedi. Ama Allah vergisi olan bu üstün niteliklerini, kendini başka türlü gösterme sevdasıyla boşa harcamıştı. Ülkesinin en kötü başkanı olduğu lâfları dayanılır gibi değildi. Dünya zevklerinden elini eteğini çekmiş pozuna girmesi de; oysa Martini-tek zenginliklerin yarısına sahip olduğundan emindi. İktidarı küçümsemesindeki ikiyüzlülük de çekilir şey değildi, düşmanlarının tozunu attırmak için başkanlığa bir an için bile geri dönmek uğruna her şeyini vereceği öylesine belliydi ki.

—Ve bütün bunlar —diye sözünü tamamladı—, sırf bizi önünde diz çöktürmek için.

—Bununla eline ne geçer ki? —dedi Homero.

—Hiç —dedi karısı—. Kendini beğendirme merakı, asla doyuma ulaşmayan kötü bir alışkanlık onun için.

Öfkesi öyle büyüktü ki, Homero yatakta ona daha fazla dayanamadı, bir battaniyeye sarınarak gidip geceyi salondaki divanda geçirdi. Lázara da sabah karanlığında kalktı, evde her zaman uyurken ve dolaşırken olduğu gibi çırılçıplak, hep aynı telden çalarak durmadan kendi kendine konuşuyordu. Bir an geldi, o istenmeyen akşam yemeğinin bütün izlerini sildi belleğinden. Sabah olunca ödünç aldığı şeyleri götürüp geri verdi, yeni perdeleri eskileriyle değiştirip eşyaları yerli yerine koydu, sonunda ev yine bir gece önceki kadar yoksul ve iddiasız olmuştu. En sonunda da, o iğrenç kampanyanın bayraklarıyla Namalarını söküp çıkardı ve son bir çığlıkla hepsini fırlatıp çöp tenekesine attı.

—Cehennem dibine!

Akşam yemeğinden bir hafta sonra Homero, hastane kapısında kendisini bekleyen başkanla karşılaştı, ona oteline kadar eşlik etmesi ricasıyla gelmişti. Dimdik üç kat merdiveni, kül reangi bir gökyüzüne bakan tek bir tepe penceresinin

bulunduğu ve üzerine kuruması için çamaşır asılmış bir ipin boydan boya gerili olduğu çatı katına kadar çıktılar. Ayrıca odanın yarısını kaplayan iki kişilik bir yatak, basit bir iskemle, bir ibrikle portatif bir bide, bir de bulanık aynasıyla külüstür bir gardrop vardı. Başkan, Homero'nun yüzündeki ifadeyi fark etmişti.

—Öğrencilik yıllarımı geçirdiğim aynı kovuk burası —dedi, özür dilercesine—. Fort de France'dayken ayırtmıştım burayı.

Kadife bir torbayı açıp, servetinden elinde son kalanları yatağın üzerine serdi: değerli taşlardan değişik süsleri olan birkaç bilezik, üç sıra hir inci kolye, altın ve değerli taşlardan iki kolye daha; aziz madalyonlarıyla üç altın zincir, zümrütlü bir çift altın küpe, ayrıca bir elmaslı, bir de yakutlu küpe; iki tane kutsal eşya kutusuyla bir saç mahfazası, değerli taşlardan türlü montürlerde on bir yüzük ve belki de bir krallığa ait olan pırlantalı bir taş. Sonra, başka bir kutudan, kendi kravat iğneleriyle birlikte üç çift gümüş, iki çift altın kol düğmesiyle, beyaz altına batırılmış bir cep saati çıkardı. Son olarak da, bir ayakkabı kutusundan kendisine verilmiş olan altı tane nişanı çıkardı: ikisi altın, biri gümüş, geri kalanlar ise tam bir süprüntüydü.

—Elimde kalanın hepsi bu —dedi.

Hastane masraflarını karşılayabilmek için hepsini satmaktan başka çaresi yoktu ve Homero'nun tam bir gizlilik içinde kendisine bu iyiliği yapmasını istiyordu. Ancak Homero, elinde yasal faturalar olmadıkça onun bu isteğini yerine getirebileceğini sanmıyordu.

Başkan, bunların, sömürgelerdeki büyükbabasından eşine miras kalan takılar olduğunu, o büyükbabaya da vaktiyle Kolombiya'daki altın madenlerinin hisse senetlerinden miras kaldığını anlattı. Saat, kol düğmeleri ve kravat iğneleri kendisinini. Nişanlar ise, tabii ki daha önce hiç kimsenin değildi.

—Kimsede böyle şeylerin faturası olabileceğini sanmıyorum —dedi.

Homero, boyun eğmiyordu.

—Bu durumda —diye fikir yürüttü başkan—, sonucuna katlanmaktan başka çarem kalmıyor.

Hesaplı bir sükûnetle mücevherleri toplamaya koyuldu. "Beni bağışlamanızı rica ediyorum, sevgili Homero, ama dünyada yoksul bir başkanınkinden daha büyük yoksulluk olamaz." O anda Homero onun içtenliğini görerek yelkenleri suya indirdi.

O gece Lázara eve geç dönmüştü. Yemek masasının çiğ ışığı altında pırıl pırıl parlayan mücevherleri ta kapıdan görmüş, sanki yatağında bir akrep bulmuş gibi olmuştu.

—Aptallık etme, be adam —dedi, korkuyla—. Bunların ne işi var burada?

Homero'nun açıklamaları onu büsbütün huzursuz etmişti. Oturup, bir kuyumcu titizliğiyle mücevherleri birer birer inceledi. Bir ara içini çekti: "Bunlar bir servet olmalı." Sonunda şaşkınlığına bir çıkış yolu bulamayarak Homero'nun yüzüne bakakaldı.

—Hay Allah —dedi—. Bu adamın söylediklerinin doğru olup olmadığını insan nasıl bilebilir ki?

—Neden doğru olmasın? —dedi Homero—. Daha yeni gördüm çamaşırını kendi yıkadığını ve tıpkı bizim gibi odanın içinde bir tele asarak kuruttuğunu.

—Pintiliğindedir —dedi Lázara.

—Ya da yoksulluğundan —dedi Homero.

Lázara, yeniden inceledi mücevherleri, ama bu kez daha az dikkatle, çünkü o da yenilgiyi kabul etmişti. Böylece ertesi sabah en iyi elbisesini giydi, mücevherlerin gözüne en pahalı görünenlerini takıp takıştırdı, başparmağı da dahil olmak üzere her parmağına takabildiğince yüzük, kollarına da takabildiğince bilezik taktı ve onları satmaya çıktı. "Bakalım kim Lázara Davis'den fatura isteyecek," dedi çıkarken, çalınla gülerek. Fazla soru sorulmadan alım satım yapıldığını bildiği, prestijli olmaktan çok gösterişli olan, amacına en uygun mücevherciyi seçerek, korku içinde ama kararlı bir tavırla

içeri girdi.

Şık giyimli, solgun yüzlü, sıska bir tezgâhtar, elini öpe-  
rek tiyatroya bir tavırla buyur etti onu ve emirlerine âmade  
olduğunu belirtti. İçerisi, aynalar ve yoğun bir aydınlatma ne-  
deniyle, gündüz ışığından daha aydınlıktı, bütün dükkân el-  
mastan yapılmışa benziyordu. Lázara, oyununun anlaşılacağı  
korkusuyla satıcının yüzüne bile bakmadan dip tarafa doğru  
yürüdü.

Adam, her biri tezgâh olarak kullanılan üç tane XV.  
Louis stili yazıhaneden birinin önünde oturması için yer gös-  
terdi ve yazıhanenin üzerine tertemiz bir kumaş parçası ser-  
di. Sonra da Lázara'nın karşısına oturarak bekledi.

—Size nasıl bir hizmette bulunabilirim?

Lázara, yüzükleri, bilezikleri, kolyeleri, küpeleri, görü-  
nürde üzerinde taşıdığı ne varsa hepsini birer birer çıkarıp,  
satranç taşlarını dizer gibi yazıhanenin üzerine dizmeye baş-  
ladı. Dediğine göre, istediği tek şey, bunların gerçek değerini  
öğrenmekti.

Kuyumcu, monoklunu sol gözüne yerleştirdi ve bir has-  
tane sessizliği içinde takıları incelemeye koyuldu. Uzun bir  
süre sonra, incelemeyi kesmeden sordu:

—Nerelisiniz?

Lázara, böyle bir soruyu hiç beklemiyordu.

—Ah, efendim —diye içini çekti—. Çok uzaklardanım.

—Tahmin etmiştim —dedi adam.

Yeniden sustu, o arada Lázara, altın rengi o korkunç  
gözleriyle onu acımasızca inceliyordu. Kuyumcu, elmaslı ta-  
ca özel bir ilgi göstermiş ve onu öteki mücevherlerden ayrı  
bir yere koymuştu. Lázara, içini çekti.

—Siz, kusursuz bir Başak'sınız —dedi.

Kuyumcu, incelemesini kesmedi.

—Nereden biliyorsunuz?

—Halinizden, tavrınızdan —dedi Lázara.

Adam, işini bitirene kadar herhangi bir yorumda bulun-  
madı, sonra başlangıçta gösterdiği aynı sakin tavırla ona dön-



dü.

—Bütün bunlar nereden geliyor?

—Büyükannemden miras kaldı —dedi Lázara, gergin bir sesle—. Geçen yıl Paramáribó'da doksan yedi yaşında öldü.

O zaman kuyumcu, dosdoğru gözlerinin içine baktı. "Özür dilerim," dedi. "Ama bunların tek değeri, altın olarak ağırlığıdır." Tacı parmaklarının ucuyla alarak, parıldaması için göz kamaştırıcı ışığın altına tuttu.

—Bunun dışında —dedi—. Bu çok eski, belki de Mısır' dandır, purlantaları bu kadar berbat bir durumda olmasaydı paha biçilmez olabilirdi. Ama yine de belli bir tarihî değeri var.

Buna karşılık, bütün öteki takıların taşları, ametistler, zümrütler, yakutlar, opaller, istisnasız hepsi sahteydi. "Hiç kuşku yok, orijinalleri iyi parçalamış," dedi kuyumcu, geri vermek için takıları toplarken. "Ama bir kuşaktan öbürüne onca geçiş sırasında gerçek taşlar bir yerlerde takılıp kalmış, onların yerlerini de şişe dipleri almış." Lázara, müthiş bir mide bulantısı hissetti, derin nefes alarak içindeki paniği bastırdı. Satıcı, onu avutmaya çalıştı:

—Bu çok sık olur, hanımefendi.

—Biliyorum —dedi Lázara, daha rahatlamış olarak—. Ben de zaten bunun için elden çıkarmak istiyordum.

O zaman, oynanan oyunun çok ötesinde olduğunu hissetmiş ve yeniden kendi eski haline dönmüştü. Lâfı daha fazla döndürüp dolaştırmadan torbadaki kol düğmelerini, cep saatini, kravat iğnelerini, altın ve gümüş nişanları ve başkasının öteki süprüntülerini çıkarıp, hepsini masanın üzerine koydu.

—Bunları da mı? —diye sordu kuyumcu.

—Hepsini —dedi Lázara.

Kendisine ödedikleri İsviçre frankları öylesine yeniydi ki mürekkebin tazeliğinden parmakları lekelenecek diye korktu. Parayı saymadan aldı ve kuyumcu, onu karşılarken göster-

diđi aynı seremonili tavırla kapıya kadar geçirdi. Lázara tam dükkândan çıkmışken, geçmesi için açtığı camlı kapıyı bırakmadan onu bir an durdurdu.

—Ve son bir şey, hanımefendi —dedi—: Ben Kova burcundanım.

Homero ile Lázara, hemen o gece parayı otele götürdüler. Bir kez daha hesapladıklarında, para hâlâ biraz eksikti. Bu yüzden başkan alyansını, köstekli saatini ve kullanmakta olduğu kol düğmeleriyle kravat iğnesini de çıkarıp yatağın üzerine koydu.

Lázara, yüzüğü geri verdi ona.

—Bu olmaz —dedi—. Böyle bir hâtıra, satılamaz.

Başkan, razı olarak yüzüğü yeniden parmağına geçirdi. Lázara, yelek saatini de aynı şekilde geri verdi ona. "Bu da olmaz," dedi. Başkan, aynı fikirde değildi ama Lázara saati yerine koydu.

—Kimin aklına gelir İsviçre'de saat satmak?

—Bir tanesini sattık bile —dedi başkan.

—Evet, ama saati için değil, altını için.

—Bu da altın —dedi başkan.

—Öyle —dedi Lázara—. Ameliyat olmasanız da olur, ama saatin kaç olduğunu bilmeden yapamazsınız.

Başkanın kemik çerçeveli bir başka gözlüğü daha olmasına rağmen, gözlüğünün altın çerçevesini de kabul etmedi. Elindeki eşyaları şöyle bir tárttı ve kuşkulara son verecek bir tavırla,

—Zaten —dedi— bunlar yeterli.

Çıkmadan önce, ıslak çamaşırları ona danışmadan ipten indirip, evde kurutup ütölemek üzere alıp götürdü. Küçük motosiklete bindiler, Homero kullanıyordu, Lázara da arkasına oturup beline sarılmıştı. Akşamın eflatun rengi içinde sokak lâmbaları yeni yanmıştı. Rüzgâr, kalan son yaprakları da alıp götürmüş, ağaçlar tüyleri yolunmuş fosillere benziyordu. Ron'dan aşağı doğru inen bir römorkörde sonuna kadar açılmış bir radyodan sokaklara bir müzik serpintisi yayılıyor-

du. Georges Brassens söylüyordu: *Mon amour tiens bien la barre, le temps va passer par là, et le temps est un barbare dans le genre d'Attila, par là où son cheval passe l'amour ne repousse pas.*<sup>1</sup> Homero'yla Lázara, şarkıyla ve sümbüllerin unutulmaz kokusuyla kendilerinden geçmiş, konuşmadan yol alıyorlardı. Az sonra Lázara, uzun bir uykudan uyanmış gibi oldu.

—Allah kahretsin —dedi.

—Ne?

—Zavallı ihtiyar —dedi Lázara—. Ne boktan hayat!

Ertesi cuma, 7 Ekim günü, başkan beş saat süren bir ameliyat geçirmişti ve o sırada durumu eskisi kadar belirsiz görünüyordu. Aslında tek teselli, hayatta olduğunu bilmektir. On günün sonunda onu başka hastalarla paylaştığı bir odaya geçirdiler, artık ziyaret edilebiliyordu. Çok değişmişti: şaşkın ve çökmüş bir hali vardı; seyrelmiş saçları yastığa şöyle bir değmekle dökülüyordu. Eski kendinden emin halinden geriye sadece ellerinin rahat hareketleri kalmıştı. İki ortopedik bastonla birlikte ilk yürüme denemesi, cesaret kırıcıydı. Lázara, onu gece hemşiresi masrafından kurtarmak için yanında yatıyordu. Odadaki hastalardan biri, ilk geceyi ölüm korkusuyla bağırarak geçirmişti. O bitmek bilmez uykusuz geceler, Lázara'nın kendini tutmak için son çabalarıyla geçti.

Cenevre'ye geldiğinin dördüncü ayında onu taburcu etmişlerdi. Elindeki kıt paranın titiz yöneticisi olan Homero, hastane masraflarını ödemiş ve sekizinci kata çıkarmasına yardım edecek başka görevlilerle birlikte onu ambulansına koyup eve götürmüştü. Başkan, bir türlü kabullenemediği çocukların odasına yerleşmiş ve yavaş yavaş gerçeklere geri dönmüştü. Bir asker disipliniyle rehabilitasyon çalışmalarına

1. (Fransızca) Sevgilim sıkı tutun, zaman şuradan akıp geçecek, zaman Attila gibi bir barbar, atının geçtiği yerde ayak yepremiyor. (Çev.)

koyulmuştu ve artık tek bastonla yürüyebiliyordu. Ama üzerinde eski güzel giysileriyle bile aynı insan olmaktan çok uzaktı, hem görünüm olarak, hem de hali tavrıyla. Çok sert geçeceğe benzeyen ve gerçekten de yüzyılın en zorlusu olan kış mevsiminin korkusundan, onu bir süre daha denetim altında tutmak isteyen doktorların ölçütlerine rağmen, 13 Aralık günü Marsilya'dan yola çıkacak olan bir gemiyle geri dönmeye karar vermişti. Son dakikada para bu kadarına yetmemişti; Lázara, çocukların tasarrufuna bir kez daha el atıp kocasından gizli olarak eksigi tamamlamak istedi ama orada da tahmin ettiğinden daha azını bulabildi. O zaman Homero, hastanenin hesabını tamamlayabilmek için ondan gizli olarak o paradan kullandığını itiraf etti.

—Pekâlâ —diye boyun eğdi Lázara—. Diyelim ki o bizim en büyük oğlumuzdu.

11 Aralık günü, kuvvetli bir kar fırtınası altında onu Marsilya trenine bindirdiler ve ancak eve döndüklerinde buldular çocukların başucu masasındaki veda mektubunu. Yine aynı yere, kendi alyansıyla birlikte, ölmüş karısının satmaya hiç yeltenmediği yüzüğünü Bárbara için, köstekli saatini de Lázara için bırakmıştı. O gün pazar olduğundan, sırlarını keşfeden bazı Karayibli komşular, Veracruz'lu bir arp grubuyla birlikte Cornavin istasyonuna gitmişlerdi. Üzerinde hırpani paltosu, bir zamanlar Lázara'nın olan upuzun rengârenk atkısıyla başkanın soluğu kesilmişti, ama yine de son vagonun basamağında durup insanı kamçılayan kış rüzgârının altında şapkasını sallayarak vedalaşmayı sürdürüyordu. Tren artık hızlanmaya başlamıştı ki Homero, bastonunun kendisinde kaldığını fark etti. Peronun ucuna kadar koşarak, başkan havada yakalasin diye bastonu bütün gücüyle fırlattı, ama baston tekerlekler arasına düşerek parçalandı. Bir an korkuyla kalakaldılar. Lázara'nın en son gördüğü şey, asla yetişemeyeceği bastonu yakalamak için uzanmış titrek bir el ve üstü başı karlarla kaplı ihtiyarı atkısından yakalayıp boşluğa düşmekten kurtaran kondüktör oldu. Lázara, gözyaşlarının ar-

dından gülmeye çalışarak, dehşet içinde kocasına doğru koştu.

—Allahım —diye bağırdı—, bu adam hiçbir şeyden ölmüyor!

Uzun teşekkür telgrafında bildirdiğine göre sağ salim varmıştı. Bir yıldan uzun bir süre ondan bir daha haber alınmadı. Sonunda, artık onu tanımanın imkânsız olduğu, elle yazılmış altı sayfalık bir mektup geldi. Ağrısı, aynı eskisi kadar şiddetli ve dakik olarak geri dönmüştü, ama o umursamamaya ve hayatı nasıl gelirse öyle yaşamaya karar vermişti. Şair Aimé Césaire, sedef kakmalı yeni bir baston hediye etmişti ona, ama kullanmamaya kararlıydı. Et ve her türlü deniz ürününü, altı aydan beri düzenli olarak yiyordu ve günde yirmi fincanâ kadar acı kahve içebilecek durumdaydı. Ama artık fincanın dibini okumuyordu, çünkü tahminleri hep ters çıkıyordu. Yetmiş beş yaşını bitirdiği gün o nefis Martinik römünden birkaç kadeh yuvarlamış, çok da iyi gelmişti, sigaraya ise yeniden başlamıştı. Elbette ki kendini daha iyi hissetmiyordu, ama daha kötü de değildi. Ancak, mektubunun asıl amacı, sadece yatağında eceliyle ölmek gibi dar görüşlü bir kaygıdan da kaynaklansa, haklı bir dava ve her şeycî lâyık olan vatan uğruna, kendini yenilikçi bir hareketin başına geçmek üzere ülkesine geri dönme eğiliminde hissettiğini onlara bildirmektir. Bu bakımdan, diye bitiriyordu mektubu, Cenevre yolculuğu Tanrının bir lütfü olmuştu.

*Haziran 1979.*

## A Z İ Z E

Margarito Duarte'yi yirmi iki yıl sonra yeniden gördüm. Trastévere'nın gizli küçük sokaklarından birinde ansızın karşıma çıkmış, anlaşılması zor İspanyolcası ve tam bir eski Romalı haliyle onu ilk bakışta tanımak benim için zor olmuştu. Saçları ağarıp seyrelmiş, Roma'ya ilk geldiği zamanki melankolik halinden ve And dağları yöresindeki avukatlara özgü cenaze kılığından eser kalmamıştı, ama sohbetimiz boyunca yılların vefasızlığını yavaş yavaş silmiş ve onu eskiden olduğu haliyle görmeye başlamıştım: gizemli, anlaşılmaz ve bir taş yontucusu kadar sebatkâr. Eskiden sürekli takıldığımız barlardan birinde ikinci bir fincan kahve içmeden önce, içimi kemirmekte olan soruyu ona sormaya cesaret edebildim:

—Azizeye ne oldu?

—Azize orada —diye yanıt verdi—. Bekliyor.

Yalnızca tenor Rafael Ribero Silva ile ben anlayabildik onun bu yanıtındaki korkunç insanlık dramını. Bu dramı öyle iyi biliyorduk ki, Margarito Duarte'nin, biz romancıların bütün bir ömür boyu beklediğimiz, yazarını arayan roman kahramanı olduğunu düşünmüştüm yıllarca, ve beni bulmasına asla izin vermediysem, öyküsünün sonu hayal edilemez gibi görünmüştür de onda. Roma'ya, Pius XII'nin,<sup>1</sup> doktorlarla büyücülerin iyi ya da kötü bütün çabalarına rağmen çaresini bulamadıkları bir hiçkırık krizine tutulduğu o pırl pırl ilkbahar günlerinde gelmişti. Kolombiya Andları'ndaki dimdik yokuşlu Tolima köyünden ömründe ilk kez çıkıyor ve öyle olduğu, uyuma biçimine varuncaya kadar her halinden anlaşılıyordu. Bir sabah elinde, biçimi ve büyüklü-

---

1. Pius XII: 1939—1958 yılları arasındaki Papa. (Çev )

ğü bir viyolonsel kutusunu andıran, cilâlı çam tahtasından bir bavulla bizim konsolosluğa çıkagelmiş ve bu şaşırtıcı yolculuğunun nedenini konsolosa anlatmıştı. Bunun üzerine konsolos, hemşerisi olan tenor Rafael Ribero Silva'ya telefon ederek, ikimizin de kalmakta olduğumuz pansiyonda ona bir oda bulmasını istemişti. İşte onu böyle tanımıştım.

Margarito Duarte, ilkokulun ötesine geçememişti, ama edebiyata olan eğilimi, eline geçirebildiği her türlü basılı malzemeyi büyük bir tutkuyla okuyarak kendi kendini yetiştirmesine olanak vermişti. On sekiz yaşına geldiğinde, belediyede kâtiplik yaparken, güzel bir kızla evlenmiş, karısı, ilk kızının doğumundan kısa bir süre sonra ölmüştü. Anasından daha da güzel olan kızını ise, yedi yaşındayken bir çocuk hastalığı alıp götürmüştü. Ama Margarito Duarte'nin asıl öyküsü, Roma'ya gelmeden altı ay önce, bir baraj inşaatı için köy mezarlığını taşımak zorunda kaldıklarında başlamıştı. Yörenin tüm sâkinleri gibi Margarito da, yeni mezarlığa taşımak üzere ölülerinin kemiklerini mezarlarından çıkarmıştı. Eşininkiler toz halinde dağılmıştı. Buna karşılık yanındaki mezarda bulunan kızıninkiler, on bir yıl sonra el değmemiş bir halde duruyordu. O kadar ki, tabutun kapağını kaldırdıklarında, onu birlikte gömdükleri taze güllerin kokusunu duymuştu. Ama asıl şaşırtıcı olan şey, vücudunun hiç ağırlığı olmamasıydı.

Bu mucizenin kopardığı gürültünün oraya çektiği yüzlerce meraklı, köyü tıklım tıklım doldurmuştu. Hiç kuşku yoktu. Vücudun çürümezliği, apaçık bir azizlik belirtisiydi ve bölge piskoposu bile böylesine bir mucizenin, Vatikan'ın yargısına sunulması gerektiği görüşündeydi. Böylelikle, Margarito Duarte'nin, artık yalnızca kendisinin ya da köyünün dar çevresinin değil, bütün bir ulusun davası uğruna savaşım vermek üzere Roma'ya gidebilmesi için herkesten para toplanmıştı.

Margarito Duarte, sakin Parioli mahallesindeki pansiyonda bize öyküsünü anlatırken, o güzelim bavulun kilidini çıkarıp kapağını kaldırmıştı. Tenor Ribero Silva'yla ben, işte

böyle tanık olmuştuk bu mucizeye. Dünyanın onca müzesinde görülenler gibi solgun bir mummyya değil, toprağın altında uzun bir süreden beri uyumakta olan gelin giysili bir kıza benziyordu. Teni pürüzsüz ve ılık, açık duran gözleri berraktı ve sanki ölümün ötesinden bizleri görüyormuş gibi dayanılmaz bir izlenim bırakıyordu insanın üzerinde. Başındaki portakal çiçekleriyle süslü saten bant, zamanın acımasızlığına teni gibi karşı koyamamıştı, ama ellerine yerleştirdikleri güller hâlâ canlıydı. Vücudu içinden çıkardığımızda, çam tahtasından mahfazanın ağırlığı gerçekten de aynı kalmıştı.

Margarito Duarte, geldiğinin ertesi günü girişimlerine başlamıştı. Önceleri, etkili olmaktan çok, duygusal bir diplomatik yardımla, daha sonra da Vatikan'ın koyduğu sayısız engelleri aşmak için aklına gelebilecek her türlü hileyle. Yaptığı işlemler konusunda her zaman son derece ketumdü, ama bunların pek çok ve yararsız olduğunu biliyorduk. Öncü gelen ne kadar dinî topluluk ve insani kurum varsa hepsiyle ilişki kuruyor, buralarda kendisini dikkatle ama şaşırmadan dinliyorlar ve hiçbir zaman bir noktaya ulaşmayacak olan girişimlere hemen başlayacaklarına söz veriyorlardı. Doğrusunu isterseniz zaman da pek uygun değildi. Papalıkla ilgili her türlü iş, Papa, yalnızca akademik tıbbın en ileri yöntemlerine değil, kendisine dünyanın her yanından gönderilen her çeşit büyümlü ilaca karşı koyan hiçkırık krizini atlatana kadar ertelenmişti.

Sonunda, Temmuz ayında, Pío XII iyileşmiş ve yaz tatilini geçirmeye Castelgandolfo'ya gitmişti. Margarito, azizeyi ona gösterme umuduyla haftalık kabullerin ilkinde götürmüştü. Papa, iç avluda öyle alçak bir bâlkonda görünmüştü ki, Margarito onun bakımlı tunaklarını görebilmiş, lavanta kokulu soluğunu duyabilmişti. Ama Papa, Margarito'nun umduğu gibi, kendisini görmek için dünyanın her yerinden gelmiş olan turistlerin arasında dolaşmamış, aynı konuşmayı altı dilde yaptıktan soara genel bir kutsamayla görüşmeyi bitirmişti.



Onca ertelemelerden sonra işleri bizzat ele almaya karar veren Margarito, Dışişleri Bakanlığına yaklaşık yetmiş sayfalık el yazısı bir mektup götürmüş, ama buna hiçbir yanıt alamamıştı. Böyle olacağını tahmin etmişti, çünkü mektubu şaşmaz bir şekilcilik içinde kabul eden görevli, ölü kıza şöyle resmî bir bakışla bakmaya bile tenezzül etmemişti; oradan geçmekte olan başka memurlar da ilgisiz gözlerle bakmışlardı ona. İçlerinden biri, önceki yıl, dünyanın çeşitli yerlerinden, el değmemiş cesetlerin azizleştirilmelerini isteyen sekiz yüzden fazla mektup aldıklarını anlatmıştı. Margarito, son olarak, ondan kızın vücudunun ağırlıksızlığını yoklamasını istemişti. Görevli de yoklamış, ama kabullenmeye yanaşmamıştı.

—Bir ortak öncride bulunulması gerekiyor — demişti.

Margarito, pek az olan boş saatlerinde ve yazın kupkuru pazar günlerinde odasından çıkmıyor, kendisine davası için ilginç görüncü olacak herhangi bir kitabı okumaya dalıyordu. Her ayın sonunda, kendi inisiyatifiyle, köyündeki katılımcılara gerekli hesabı harfi harfine verebilmek için, yaptığı masrafların dökümünü, saray kâtiplerininkini andıran kusursuz el yazısıyla bir okul defterinin içine büyük bir titizlikle yazıyordu. Aradan bir yıl geçmeden, Roma'nın dolambaçlı yollarını orada doğmuşçasına öğrenmişti, İtalyancayı, kendi And dağlarına özgü İspanyolcasındaki kadar az sözeüklerle kolaylıkla konuşuyordu ve kilisenin bir azizi resmen tanıma yöntemleri hakkında en bilgili kimse kadar bilgi sahibi olmuştu. Ancak, o zamanki Roma'da itiraf edilemez amaçlara hizmet eden birtakım gizli derneklere özgü o cenaze giysileriyle bâkim yeleğini ve şapkasını değiştirene kadar aradan çok daha fazla zaman geçmesi gerekecekti. Elinde azizenin mahfazasıyla sabah erkenden çıkıyor, bazen gece geç vakit, kederli ve yorgunluktan bitkin bir halde, ama her zaman ona ertesi gün için yeni bir soluk veren bir umut ışığıyla geri dönüyordu.

—Azizler, kendi zamanlarında yaşarlar — diyordu.

Ben, Roma'da ilk kez bulunuyor, Sinema Deneme Merkezinde öğrenim görüyordum ve onun çektiği cehennem azabını unutulmaz bir yoğunlukta yaşadım. Kaldığımız pansiyon, Villa Borghese'den iki adım uzaklıkta aslında modern bir daireydi ve pansiyon sahibesi, iki odayı kendisi işgal ediyor, geri kalan dört odayı da yabancı öğrencilere kiraliyordu. Ona *María Bella*<sup>1</sup> adını takmıştık, hayatının sonbaharında güzel ve coşkulu bir kadındı, her birimizin kendi odamızda mutlak kral olduğumuz biçimindeki kutsal kurala da her zaman sadıktı. Aslında günlük hayatın bütün yükünü çeken, ablası Antonietta teyzeydi; elinde kovası ve süpürgesiyle her yanı dolaşıp yerlerin mermerlerini mümkün olanın da ötesinde parlatan ve sabahtan akşama kadar saatlerce didinen, kanatsız bir melekti o. Kocası Bartolino'nun savaştan kalma kötü bir alışkanlıkla avladığı minik ötücü kuşları yemeyi bize o öğretmişti; sonunda, olanakları *María Bella*'nın fiyatlarını karşılayamadığında Margarito'yu alıp kendi evine götüren de o olmuştu.

Margarito'nun haline tavrına, hiçbir kural tanımayan o evden daha az uygun başka bir yer olamazdı. Villa Borghese'deki hayvanat bahçesinin aslanının korkunç bir kükremeyele bizi uyandırdığı sabah karanlığına kadar günün her saati bizim için bir yenilik taşıyordu. Tenor Ribero Silva, Romalıların, onun sabahın erken saatlerindeki egzersizlerinden rahatsız olmamaları gibi bir ayrıcalığa sahipti. Saat altıda kalkıyor, onu kendine getiren buz gibi soğuk suyla bir banyo yapıyor, Mefisto'vari sakalıyla kaşlarını düzeltiyor ve ancak kareli sabahlığı, Çin ipeğinden fuları ve özel kolonyasıyla hazır olduğunda, kendini bütün vücudu ve benliğiyle şan egzersizine veriyordu. Odanın penceresini, daha kış gecesinin yıldızları kaybolmadan ardına kadar açıyor ve büyük aşk aryalarını sesinin bütün gücüyle söylemeye girişmeden önce, giderek artan alıştırımlarla sesini ısıtmaya koyuluyordu. Günün bekle-

1. *María Bella*: (İtalyanca) Dilber María. (Çev.)

nen olayı, sinesinden do sesi çıktığında, Villa Borghese'deki deki aslanın yerleri titreten bir kükremeye ona yanıt vermedi.

—Sen, dünyaya yehiden gelmiş Aziz Markos'sun, *figlio mio*<sup>1</sup> —diyerek şaşkınlığını belirtiyordu Antonietta teyze, gerçekten şaşırarak.— Aslanlarla bir tek o konuşabilirdi.

Bir sabah, ona repliği veren, aslan olmadı. Tenor, *Otello*'daki aşk düetine başlamıştı: *Già nella notte densa s'estingue ogni clamor*<sup>2</sup>. Birdenbire, avlunun dip tarafından bir yerdan, güzel soprano bir sesle verilen yanıt geldi kulağımıza. Tenor devam etti ve iki ses birlikte, sel gibi boşanan bu dayanılmaz aşkla evlerini kutsamak için pencerelerini açan konu komşuya hoş vakit geçirecek biçimde, parçanın tamamını söyledi. Göze görünmez Desdemona'sının büyük Maria Caniglia'dan başkası olmadığını öğrendiğinde tenor, bayılacak hallere gelmişti.

Bana öyle geliyor ki bu olay, Margarito Duarte'nin evdeki hayata katılması için geçerli bir neden oluşturdu. O gündan sonra, yemeklerini, başlangıçta olduğu gibi, Antonietta teyzenin neredeyse her gün kendi spesiyalitesi olan ötücü kuş yemeğiyle onu doyurduğu mutfakta yemek yerine, herkesle birlikte sofraya oturur olmuştu. Yemekten sonra Maria Bella, kulaklarımızı İtalyancanın fonetiğine alıştırmak için bize gazete okur, gazete haberlerini, hayatımıza renk katan kendine özgü davranışları ve zarif tavırlarıyla bitirirdi. Böyle günlerden birinde, azizenin sözü açılmışken, Palermo kentinde, Fransiskan rahiplerine ait tek bir mezarlıktan bozulmamış bir halde çıkarılmış erkek, kadın, çocuk ve hattâ birçok piskopos cesedinin saklandığı çok büyük bir müze bulunduğunu anlatmıştı. Bu haber Margarito'yu öyle tedirgin etmişti ki, kalkıp birlikte Palermo'ya gidene kadar bir an bile huzur bulamadı. Ama hiç de hoş bir yanı olmayan o bu-

1. *figlio mio*: (İtalyanca) Oğlum, evladım. (Çev.)

2. (İtalyanca) Yoğun gecenin içinde bütün sesler kesiliyor artık. (Çev.)

nalıcı mumya galerilerine şöyle bir bakması, kendini avutacak bir yargıya varmasına yetmişti.

—Bu aynı şey değil — demişti—. Bunların ölmüş oldukları hemen anlaşılıyor.

Öğle yemeğinden sonra Roma, Ağustos sıcaklığının uyuşukluğuna gömülürdü. Öğle güneşi, gökyüzünün ortasında hareketsiz kalır, saat ikideki sessizliğin içinde, Roma'nın doğal sesi olan su mırıltısı duyulurdu yalnızca. Ama saat akşamın yedisine doğru, kımıldamaya başlayan serin havanın içeri girmesi için birdenbire pencereler açılır, neşeli bir kalabalık, motosiklet patırtıları, karpuz satıcılarının bağırışmaları ve çiçekli teraslardaki aşk şarkıları arasında hayatı yaşamaktan başka bir amacı olmadan, sokaklara dökülürdü.

Tenorla ben, öğle uykusuna yatmazdık. Onun kullandığı, benim de arkasına oturduğum Vespa'sıyla gider, uykuya yatmadan güneşin altında dolanan turistlerin peşinde Villa Borghese'nin asırlık defnelerinin altında kelebekler gibi uçuşan küçük orospulara dondurma ve çikolata götürürdük. Kızlar güzeldiler, o zamanki İtalyan kadınlarının çoğu gibi yoksul ve sevgi doluydular; mavi organza, pembe poplin, yeşil keten giysileri içinde, son savaşın yağmurları altında delik deşik olmuş küçük şemsiyeleriyle kendilerini güneşten korurlardı. Onlarla birlikte olmak insanca bir zevkti, çünkü meslek kurallarının üstüne çıkarak, köşedeki barda güzel bir kahve sohbetine dalmak, ya da parkın yollarında fayton tutup dolaşmak, ya da akşam olurken *galoppatoio*'da<sup>1</sup> at koşturan tahtan indirilmiş krallarla onların trajik sevgililerinin öyküleriyle bizi kederlendirmek için bizimle birlikte gelmek uğruna iyi bir müşteriye kaçırma savurganlığını göze alırlardı. Grup-tan ayrı düşmüş bir *gringo*'yla<sup>2</sup> aralarında çevirmenlik yaptığımız da olurdu.

Margarito Duarte'yi onlar için değil, aslanı tanısın diyec

1. *galoppatoio*: (İtalyanca) Atı dörtlüyle koşturma yeri. (Çev.)

2. *gringo*: (Güney Amerika'da) Yabancı, özellikle de Amerikalı. (Çev.)

götürmüştük Villa Borghese'ye. Aslan, derin bir çukurla çevrili çıplak bir adanın üzerinde serbest yaşıyordu ve bizi karşı köşede görür görmez, bakıcısını şaşıratan bir tedirginlikle kükremeye başlamıştı. Parktaki ziyaretçiler de şaşırarak koşup geldiler. Tenor, her sabah sinesinden çıkardığı do sesiyle kimliğini belirtmeye çalıştı ama aslan oralı olmadı. Hiç ayırım yapmadan hepimize birden kükrüyor gibiydi, ama bakıcı, yalnızca Margarito için kükrediğini hemen anlamıştı. Gerçekten de öyleydi: o ne yana hareket etse, aslan da o yana gidiyor, o bir yere gizlenir gizlenmez, aslan kükremeyi bırakıyordu. Siena üniversitesinde klâsik edebiyat doktoru olan bakıcı, Margarito'nun o gün, kendisine kokularını bulaştırmış olan başka aslanlarla birlikte olduğunu sanmıştı. Geçersiz olan bu açıklamanın dışında daha başka bir şey gelmiyordu aklına.

—Ne olursa olsun — demişti— bunlar savaş kükremeleri değil, merhamet kükremeleri.

Yine de, tenor Ribera Silva'yı asıl etkileyen, bu doğaüstü olay değil, parktaki kızlarla sohbet etmek üzere durduklarında Margarito'nun geçirdiği sarsıntı olmuştu. Sofrada bundan söz ettiğinde, kimimiz hınzırlıktan, kimimiz de anlayışlı olduğumuzdan, Margarito'nun kendi yalnızlığına bir çare bulmasına yardım etmenin bir hayır işi olacağına karar vermiştik. Bizim yufka yürekliliğimizden uygulanan María Bella, Mukaddes Kitaptakileri andırır sedakâr ana göğüslerini, parmakları fantezi yüzüklerle dolu elleriyle sıkarak,

—Ben, sırf iyilik olsun diye bunu yapardım — demişti—, ama yelek giyen erkeklerle hiç yapamamışım.

Böylece tenor, öğle üzeri saat ikide Villa Borghese'den geçip, Margarito Duarte'ye bir saat boyunca güzelce arkadaşlık edebilmesi için gözüne kestirdiği küçük kelebeği Vespa'sının arkasına attığı gibi alıp getirmişti. Onu odasında çırılçıplak soymuş, kokulu bir sabunla yıkamış, kurulamış, kendi kolonyasından sürmüş ve tıraş sonrasında kullandığı kâfurulu talk pudrasıyla bütün vücudunu pudralamıştı. En sonun-

da da o âna kadar geçirmiş oldukları zamanın yanı sıra fazladan bir saatlik ücretini ödemiş ve ne yapması gerektiğini harfi harfine anlatmıştı.

Çıplak dilber, yarıkaranlık evin içinden, bir öğle uykusu rüyasıymış gibi, ayaklarının ucunda geçmiş ve dipteki yatak odasının kapısını iki kez hafifçe vurmuştu. Margarito Duarte, gömleksiz ve yalın ayak açmıştı kapıyı.

—*Buona sera giovanotto*<sup>1</sup> — demişti dilber, bir okullu kız sesi ve edasıyla—. *Mi manda il tenore*<sup>2</sup>.

Margarito, bu darbeyi büyük bir ağırbaşlılıkla karşılamıştı. Onun geçmesi için kapıyı ardına kadar açmış, kız yatağa uzandığında o da ona gereken saygıyı gösterebilmek için alalecele gömleğiyle ayakkabılarını giymişti. Sonra bir iskemle çekip yanına oturmuş ve sohbeta başlamıştı. Şaşırın kız, acele etmesini söylemişti, çünkü yalnızca bir saat vakti vardı. Margarito neden söz ettiğini anlayamamıştı.

Kız, sonradan, ne olursa olsun ondan bir kuruş bile almadan istediği kadar kalabileceğini söylemişti, çünkü dünyada ondan daha terbiyeli bir adam olamazdı. O arada ne yapacağını bilemeyerek bakışlarını odanın içinde gezdirirken, şöminenin üzerinde duran tahta mahfazayı keşfetmiş, bunun bir saksofon olup olmadığını sormuştu: Margarito ona yanıt vermemişti, ama içeriye biraz ışık girsin diye pancuru aralamış, mahfazayı yatağa götürerek kapağını kaldırmıştı. Kız, bir şey söylemeye yeltenmiş, ama ağzı bir karış açık kalmıştı. Ya da bize daha sonra dediği gibi olmuştu: *Mi si gelò il cenolo*.<sup>3</sup> Odadan dehşet içinde kaçmış, ama koridorda yönünü şaşırarak, benim odama yeni bir ampul takmaya gelmekte olan Antonieta teyzeye karşılaşmıştı. Her ikisi de öyle korkmuşlardı ki, kız, gece geç vakitlere kadar tenorun odasından çıkmaya cesaret edememişti.

Antonietta teyze, neler olup bittiğini hiçbir zaman anla-

1. (İtalyanca) İyi akşamlar delikanlı. (Çev.)

2. (İtalyanca) Beni tenor gönderdi. (Çev.)

3. (İtalyanca) Götüm dondu (korkudan kanım dondu anlamında). (Çev.)

yamadı. Odama öylesine korkmuş bir halde girmişti ki, ellerinin titremesinden ampulü lâmbaya takmayı bir türlü beceremiyordu. Ona ne olduğunu sordum. "Bu ev tekin değil," dedi. "Hem bu kez güpegündüz." Büyük bir inançla bana, savaş sırasında bir Alman subayının, sevgilisini tenorun kaldığı odada boğduğunu anlattı. Antonieta teyzemin, işiyle gücüyle uğraşırken, öldürülen güzelin koridorlarda yeniden dolaşan hayaletine rastladığı çok olmuştu.

—Az önce onu koridorda çırılçıplak dolaşırken gördüm —dedi—. Ta kendisiydi.

Kent, sonbaharda her zamanki haline kavuşmuştu. Yazın çiçekler içindeki teraslar, ilk rüzgârlarla birlikte kapanmış, tenorla ben, Kont Carlo Calcagni'nin şan öğrencileri ve benim sinema okulundan birkaç arkadaşımın Trastévere'de her zaman akşam yemeği yediğimiz eski lokantaya yeniden gider olmuştuk. Okul arkadaşlarım arasında oranın en sürekli müşterisi, Lakis adında zeki ve canayakın bir Yunanlıydı; tek çekilmez yanı, sosyal adaletle ilgili, insanın uykusunu getiren konuşmalarıydı. Neyse ki, tenorlarla soprano her defasında hep bir ağızdan söyledikleri, ama yine de gece yarısından sonra bile hiç kimseyi rahatsız etmedikleri opera parçalarıyla onu susturmayı beceriyorlardı. Rahatsız etmek bir yana, oradan geçmekte olan bazı gece kuşları da bu koro-ya katılırlar, yakındaki pencereler onları alkışlamak için açı-lırdı.

Bir gece, bizler şarkı söylerken, Margarito şarkıyı kesmemek için ayaklarının ucuna basa basa girmişti içeri. Azizeyi, Kutsal Ayin Jsûlleri Tarikatı içindeki nüfuzu herkesçe bilinen San Juan de Letrán rahibine gösterdikten sonra, pansiyona bırakmaya vakit bulamadığı çamdan mahfazası da yanındaydı. Gözümün ucuyla baktığımda onu biraz uzakça bir masanın altına koyduğunu ve bizler şarkıyı bitirene kadar beklemek üzere oraya oturduğunu görebilmiştim. Gece yarısına doğru her zaman yaptığımız gibi, lokanta hoşalmaya başladığında birkaç masayı birleştirmiş, şarkı söyleyenler, sine-

madan söz edenler ve herkesin dostu olanlar bir araya gelmiştik. Orada artık hakkında hiç kimsenin hiçbir şey bilmediği suskun ve kederli Kolombiyalı olarak tanınan Margarito Duarte de onların arasındaydı. Meraka kapılan Lakis, ona viyolonsel çalıp çalmadığını sordu. Bana içinden çıkılması zor bir patavatsızlık gibi görünen bu soruyla irkilmiştim. Tıpkı benim gibi tedirgin olan tenor da, durumunu kurtarmayı başaramadı. Soruyu son derece doğal karşılayan tek kişi, Margarito olmuştu.

—Bu bir viyolonsel değil —dedi—. Azize bu.

Kutuyu masanın üzerine koydu, asma kilidini açıp kapağını kaldırdı. Lokantanın içinde bir şaşkınlık rüzgârı esti. Öteki müşteriler, garsonlar ve son olarak da kan lekeleri içindeki önlükleriyle mutfak çalışanları, bu mucizeyi seyretmek üzere şaşkınlık içinde toplanmışlardı. Aralarından bazıları istavroz çıkardılar. Aşçı kadınlardan biri, heyecandan tır tır titreyerek ellerini kavuşturup diz çökmüş, sessizce dua ediyordu.

Ancak, ilk baştaki heyecan geçtikten sonra, zamanımızda azizliğin yetersizliği üzerinde bağıra çağıra tartışmaya dalmıştık. Tabii ki Lakis, en köktenci olanımızdı. Sonunda açıkça belirlenen tek şey, onun, azizeyi konu alan eleştirisel bir film yapma düşüncesi olmuştu.

—Eminim ki —diyordu— bizim ihtiyar Cesare, bu konuyu kaçırmayacaktır.

Sinema tarihinin en büyüklerinden biri ve bizimle okulun dışında kişisel bir ilişki sürdüren tek kişi olan, konu ve senaryo hocamız Cesare Zavattini'yi kastediyordu. Zavattini, bize yalnızca bu mesleği değil, hayata başka gözlerle bakmayı da öğretmeye çalışıyordu. Bir konu bulma makinesi gibiydi. Neredeyse kendi istemese bile, şakır şakır konu üretiyordu. Üstelik bunu öylesine aceleyle yapıyordu ki, konuları yüksek sesle düşünüp onları uçup gitmeden yakalayabilmek için birinin ona yardım etmesi gerekiyordu. Ancak, bitirdiğinde bütün keyfi kaçıyordu. "Bunu filme almak" ne



yazık," diyordu. Çünkü perdede, özgün halindeki büyüsünden çok şey kaybedeceğini düşünüyordu. Buluşlarım, konulara göre düzenlenmiş ve duvarlara iğnelerle tutturulmuş kartlarda saklardı; bu kartlardan o kadar çok vardı ki evindeki yatak odalarından birinin duvarlarını tümüyle kaplamıştı.

Ertesi Cumartesi, Margarito Duarte'yle birlikte onu görmeye gitmiştik. Öylesine heves dolu bir insandı ki, onu Angela Merici sokağındaki evinin kapısında, telefonda haber verdiğimiz konu için heyecandan yerinde duramaz bir halde bulmuştuk. Her zamanki nezaketiyle bizi selâmlamayı bile unutup Margarito'yu hazırlamış olduğu masaya götürdü ve kendisi açtı mahfazayı. İşte o zaman hiç aklımıza gelmeyen bir şey oldu. Beklendiği şekilde deli gibi olacak yerde, bir tür zihinsel felce uğramıştı.

—*Animazza*<sup>1</sup> —diye mırıldandı dehşetle.

İki üç dakika kadar sessizce baktı azizeye, kutuyu kendi eliyle kapadı ve hiçbir şey söylemeden Margarito'nun elinden tutup, tıpkı ilk adımlarını atan bir bebek gibi onu kapıya kadar götürdü ve sırtına birkaç kez hafifçe vurarak uğurladı. "Teşekkürler, oğlum, çok teşekkürler," dedi ona. "Mücadelede Tanrı yardımcın olsun." Kapıyı kapadığında bize doğru döndü ve yargısını bildirdi.

—Sinema için işe yaramaz —dedi—. Hiç kimse inanmaz.

Bu şaşırtıcı dersin etkisi, dönüş tramvayında bile yakamızı bırakmamıştı. O öyle söylüyorsa, düşünmeye bile gerek yoktu: öykü bir işe yaramaz demektir. Ancak, María Bella, Zavattini'nin bizi aynı gece, ama Margarito'suz olarak beklediği şeklinde acil bir mesajla karşılamıştı bizleri.

Bulutlarda uçtuğu anlarından birinde bulmuştuk onu. Lakis, iki üç okul arkadaşını da götürmüştü, ama o, kapıyı açtığında onları fark etmemişti bile.

1. *Animazza*: (İtalyanca) Aman Allahım! Vay canına! gibi bir dehşet ünlemi. (Çev.)

—Buldum —diye bağırdı—. Margarito kızı canlandırma mucizesini gerçekleştirebilirse, bomba gibi bir film olur.

—Filmde mi, yoksa gerçek hayatta mı? —diye sordum.

Ters bir şey söylememek için kendini tuttu. "Saçmalama," dedi bana. Ama gözlerinin içinde dayanılmaz bir buluşun ışıltılarını hemen görmüştük. "Meğer ki onu gerçek hayatta canlandırabilecek yeteneği olsun," dedi, sonra da ciddi ciddi ekledi:

—Bir denese iyi olur.

Braktığı yerden devam etmeden önce anlık bir heves olmuştu bu. Devamlı el hareketleriyle filmi bağıra çağıra anlatarak, mutlu bir kaçık gibi evin içinde dolaşmaya başlamıştı. Filmin görüntülerini, ağızından sürülcü halinde çıkıp evin her yanında çılgınca uçuşan fosforlu kuşlar gibi görüyormuşuz izlenimiyle, şaşkın şaşkın dinliyorduk onu.

—Bir gece —dedi—, kendisini kabul etmeyen yirmi kadar Papa öldükten sonra, Margarito yorgun ve yaşlı bir halde evine girer, kutuyu açar, ölü kızının yüzünü okşar ve ona dünyanın en sevgi dolu sesiyle şöyle der: "Babanın hatırı için, yavrucuğum: kalk ve yürü."

Sonra hepimize baktı ve zafer kazanmış gibi bir tavırla bitirdi:

—Ve kız kalkar!

Bizden bir şeyler bekliyordu. Ama o kadar şaşırmıştık ki ne diyeceğimizi bilemiyorduk. Yalnızca Yunanlı Lakis, okuldaki gibi parmağını kaldırıp söz istedi.

—Benim sorunum, buna inanmıyor olmam —dedi ve bizim şaşkın bakışlarımız önünde, doğrudan Zavattini'ye hitap etti—: Beni bağışlayın, hocam, ama ben buna inanmıyorum.

Bu kez şaşırma sırası Zavattini'deydi.

—Nedenmiş o?

—Ne bileyim ben —dedi Lakis, üzüntülü bir tavırla—. Böyle bir şey olamaz ki.

—Aminazza! —diye bağırdı bunun üzerine hoca, bütün mahallede duyulması gereken bir kükreyle—. Stalinciler-

de beni en kahreden şey bu işte: gerçeğe inanmamaları.

Margarito, kendisi bana anlattığına göre, ondan sonraki on beş yıl boyunca, azizeyi, belki gösterme fırsatı çıkar diye Castelgandolfo'ya taşıyıp durmuş. İki yüz kadar Güney Amerikalı hacıyı kabul ettiği bir keresinde, itişip kakışmalar arasında, öyküsünü yardımsever Johannes XXIII'e<sup>1</sup> anlatmayı başarmış. Ama kızı ona gösterememiş, çünkü bir suikast önlemi olarak öteki hacıların çantalarıyla birlikte girişte bırakmak zorunda kalmışmış. Papa, kalabalığın arasında elinden geldiğince dikkatle dinlemiş onu ve yanığına eliyle hafifçe dokunarak yüreklendirmiş.

—*Bravo, figlio mio*<sup>2</sup> — demiş—. Tanrı, sebatkârlığını ödüllendirecektir.

Yine de, kendini rüyasının gerçekleşmesi arifesinde hissettiği tek zaman, gülcryüzlü Albino Luciani'nin çok kısa süreli papalığı sırasında olmuş. Onun bir akrabası, Margarito'nun öyküsünden etkilenerek aracı olacağına söz vermiş. Hiç kimse inanmamış ona. Ama aradan iki gün geçtikten sonra, öğle yemeği yerlerken, Margarito için acil ve kısa bir mesajla biri çıkagelmiş pansiyona: Roma'dan ayrılmanısı gerekiyormuş, özel bir kabul için Perşembeden önce Vatikan'a çağrılacakmış.

Bunun bir şaka olup olmadığı hiçbir zaman anlaşılamamış. Margarito, öyle olmadığına inanıyor, tetikte bekliyormuş. Hiç evden çıkmıyormuş. Tuvalete gitmesi gerekse, yüksek sesle ilân ediyormuş: "Ben tuvalete gidiyorum." Maria Bella, yaşlılığın şafağında her zamanki zarafetiyle, o özgür kadın kahkahasını atıveriyormuş.

—Biliyoruz, Margarito —diye bağırıyormuş—, Papa seni çağırırsa diye haber veriyorsun.

Ertesi hafta, dedikleri gibi telefonla çağrılmasından iki gün önce, Margarito, kapının altından atılan gazetenin man-

1. *Johannes XXIII*: 1958—1963 arasındaki Papa. (Çev.)

2. *Bravo, figlio mio*. (İtalyanca) Aferin, oğlum. (Çev.)

şetini görünce yıkılmış: *Morto il Papa*<sup>1</sup>. Yanlışlıkla getirdikleri eski bir gazete olduğu hayali, bir an için kararsız bırakmış onu, çünkü her ay bir Papanın ölebileceğine inanmak güçmüş. Ama doğruymuş: otuz üç gün önce seçilmiş olan güler yüzlü Albino Luciani, sabahleyin yatağında ölü bulunmuşmuş.

Roma'ya, Margarito Duarte'yi tanıdıktan yirmi iki yıl sonra dönmüştüm ve bir rastlantı sonucu karşılaşmış olmasaydım onu aklıma bile getirmeyecektim. Havanın aksiliklerinden öyle bunalmıştım ki hiç kimseyi düşünecek halim yoktu. Ilık bir çorba gibi anlamsız incecik bir yağmur hiç durmamacasına yağıyordu, bir zamanların pırıl pırıl ışığı bulanıklaşmış, eskiden benim olan ve özlemlerimi besleyen yerler değişip yabancılaşmıştı. Pansiyonun bulunduğu daire aynıydı, ama kimsenin María Bella'dan haberi yoktu. Tenor Ribero Silva'nın yıllar boyu bana yollamış olduğu altı telefon numarasından hiçbiri karşılık vermiyordu. Sinema dünyasının yeni insanlarıyla birlikte yediğim bir öğle yemeğinde hocamın anısından söz ettim, sofrada bir an için ani bir sessizlik dalgalandı, sonunda birisi söyle diyebildi:

—Zavattini? *Mai sentito*.<sup>2</sup>

Doğruydu: ondan söz edildiğini kimse duymamıştı. Villa Borghese'deki ağaçların dalları yağmurun altında aşağı sarkmış, hüznü prenseslerin *guloppatoio*'ları çiçeksiz çalıklarca yutulup yok edilmiş ve eski güzellerin yerini, kadın kılığında erdişi<sup>3</sup> atletler almıştı. Soyu tükenmiş bir faunadan hayatta kalan tek varlık, bulanık suların ortasındaki adasında yaşayan, uyuz ve nezleli ihtiyar aslandı. İspanya Meydanındaki plastiğe boğulmuş kahvelerde kimse ne şarkı söylüyor, ne de aşkından ölüyordu. Yani bizim özlemlerimizdeki Roma, Sezar'ların antik Roma'sının içinde başka bir antik Roma'

1. *Morto il Papa*: (İtalyanca) Papa öldü. (Çev.)

2. *Zavattini? Mai sentito*: (İtalyanca) Zavattini'ni mi? Hiç duymadım. (Çev.)

3. Erdişi: Mem erkek, hem de dış cinsiyetli olan. (Çev.)

ydı artık. Uzaklardan geliyormuş gibi bir ses, Trastévere'nin, küçük sokaklarından birinde ansızın durdurmuştu beni.

—Merhaba şair.

Oydu, yaşlı ve yorgun. O zamandan beri beş Papa ölmüştü, ebedî Roma, düşkünlüğün ilk belirtilerini gösteriyordu, ve o hâlâ bekliyordu. "O kadar çok bekledim ki, artık geriye fazla bir şey kalmış olamaz," dedi bana vedalaşırken, neredeyse dört saat süreyle hasret giderdikten sonra. Ayağında savaş artığı postalları, başında rengi atmış yaşlı Romalı şapkasıyla, ışığın çürümeye başladığı yağmur suyu birikintilerine aldırmadan, sokağın ortasında ayaklarını sürüye sürüye yürüdü gitti. İşte o zaman, vaktiyle duyduysam bile, artık hiç kuşku kalmadı içimde: asıl aziz, oydu. Kızının çürümeyen vücudunu ortaya koyarak, hiç farkına varmadan, kendi azizliğinin tanınması gibi haklı bir dava uğruna yirmi iki yıldır savaşım veriyordu.

*Ağustos 1981.*

## UYUYAN GÜZELİN UÇAĞI

Güzeldi, vücudu esnek, yumuşak teni ekmek renginde, yeşil gözleri badem gibiydi, sırtına kadar upuzun inen dümdüz siyah saçları, Endonezya'dan olabileceği gibi And dağlarından da olabilecek antik bir havası vardı. İnce bir zevkle giyinmişti: vaşak kürkünden bir ceket, çok hafif çiçek desenli saf ipekten bir bluz, ham ketenden bir pantolon ve begonvil renginde ince uzun ayakkabılar. "Ömrümde gördüğüm en güzel kadın," diye düşünmüştüm, Paris'in Charles de Gaulle havaalanında New York uçağına binmek üzere kuyrukta beklerken, bir dişi aslanın gizemli adımlarıyla geçip gittiğini gördüğümde. Yalnızca bir an süren bu doğaüstü görüntü, havaalanının giriş salonundaki kalabalığın arasında gözden kaybolmuştu.

Saat sabahın dokuzuydu. Bir gece önceden beri kar yağıyordu; trafik, kentin sokaklarında alışlagelenden daha yoğun, otoyolda ise çok daha yavaştı; yol kenarına dizilmiş kamyonlar, karın içinde dumanları tüten otomobiller görünüyordu. Oysa havaalanının salonunda bir ilkbahar yaşantısı sürüp gidiyordu.

Ben, on bir bavulunun ağırlığı için giriştiği tartışma neredeyse bir saat süren yaşlı bir Hollandalı kadının arkasında kayıt kuyruğunda bekliyordum. Artık tam sıkılmaya başladığım sırada, nefesimi kesen o bir anlık görüntüyle karşılaştım, öyle ki tartışmanın nasıl sonuçlandığını bilemedim ve sonunda görevli kız, dalgınlığımdan ötürü azarlayarak beni bulutlardan aşağı indirdi. Özür dilercesine, ilk görüşte âşık olmaya inanıp inanmadığını sordum ona. "Elbette," dedi. "İmkânsız olan ötekilerdir." Bilgisayarın ekranına bakmayı sürdürerek, hangi bölümden yer istediğimi sordu: sigara içilen-

den mi, içilmeyenden mi.

—Fark etmez —dedim kasıtlı olarak—, on bir bavulun yanında olmasın da.

Bakışlarını fosforlu ekrandan ayırmadan, profesyonel bir gülümsemeye ne demek istediğimi anladığını belirtti.

—Bir numara seçin —dedi—: üç, dört ya da yedi.

—Dört.

Gülümsemesinde zafer kazanmış gibi bir pırıltı belirdi.

—Burada çalıştığım on beş yıldan bu yana —dedi—, yediye seçmeyen ilk kişisiniz.

Biniş kartuma koltuk numarasını yazdı ve, o güzeli yeneden görene kadar beni avutacak üzüm rengi gözleriyle ilk kez bana bakarak, geri kalan kâğıtlarımla birlikte uzattı. Havalanının az önce kapandığını ve uçuşların ertelendiğini ancak o zaman haber verdi bana.

—Ne zamana kadar?

—Allah bilir —dedi aynı gülümsemeye—. Radyo bu sabah yılm en yoğun kar yağışı olacağını duyurdu.

Yanılmıştı: yüzyılın en yoğun kar yağışıydı. Ama *first class* bekleme salonundaki ilkbahar öylesine gerçekti ki, vazalarda taze güller vardı, hoparlörden yayılan müzik bile bu atmosferi yaratanların amaçladıkları kadar hoş ve yatıştırıcı geliyordu kulağa. Birdenbire buranın tain o güzele göre bir sığınak olacağı geldi aklıma ve kendi cüretkârlığımdan ürpererek öteki salonlarda aradım onu. Ama oradakilerin çoğunluğu, gerçek yaşamdaki erkeklerdi, onlar İngilizce gazetelerini okurken karıları da, panoramik vitrayların içinden, karda hareketsiz kalmış uçakları, buzlar altındaki fabrikaları, *Rossy*'nin geniş tarlalarını seyrederek başkalarını düşünüyorlardı. Öğle üzeri bir tek boş yer kalmamıştı, sıcak öyle dayanılmaz olmuştu ki soluk alabilmek için kendimi dışarı attım.

Dışarıda şaşırtıcı bir manzara vardı. Her sınıftan insan, bekleme salonlarını tıklım tıklım doldurmuş, boğucu sıcaklık-taki koridorlara ve hattâ merdivenlere yerleşerek, yanlarında hayvanları, çocukları ve yolculuk eşyalarıyla yerlere uzanmış-

lardı. Havaalanının kentle olan bağlantısı da kesilmişti ve bu saydam plastik saray, fırtınada karaya oturmuş kocaman bir azay kapsülünü andırıyordu. O güzelin de bu uysal insan yığınının arasında bir yerlerde olması gerektiği düşüncesini atamadım kafamdan ve bu fantezi, beklemek için yeni bir cesaretle doldurdu içimi.

Öğle yemeği saatinde, kendimizi kazazede gibi hisseder olmuştuk. Tıklım tıklım dolu yedi ayrı restoranın, kafeteryaların ve barların önündeki kuyruklar uzayıp gidiyordu ve aradan üç saat geçmeden ne yiyecek ne de içecek hiçbir şey kalmadığından hepsini kapamak zorunda kalmışlardı. Bir an için dünyadakilerin tümüymüş gibi görünen çocuklar, hep bir ağızdan ağlamaya koyulmuşlar, kalabalıktan bir koyun sürüsü kokusu yükselmeye başlamıştı. İçgüdülerle hareket edilecek zamandı. Bu kargaşanın ortasında bulabildiğim tek yiyecek, bir çocuk dükkânındaki son iki kap kaymaklı dondurma olmuştu. Yapacak işleri kalmayan garsonlar, iskemleleri masaların üzerlerine koyarlarken, ben de tezgâhta oturmuş, dondurmaları yavaş yavaş yiyor, elimdeki son dondurma kabı ve son karton kaşıkla karşı aynadaki görüntüme bakarak o güzeli düşünüyordum.

Sabah saat on birde kalkması gereken New York uçağı, akşamın sekizinde kalktı. Sonunda uçağı binebildiğimde, *first class* yolcuları yerlerine oturmuşlardı bile, bir hostes beni de yerime götürdü. Soluğum kesilmişti. O gördüğüm güzel, yanımdaki pencereye bitişik koltukta, yolculuğa alışık kimselerin kendinden emin tavırlarıyla yerine yerleşmeye çalışıyordu. "Günün birinde bunu yazacak olsam kimse inanmazdı," diye düşündüm. Yarım yamalak İngilizcemle belirsiz bir selâm vermeye yeltendiysem de farkına varmadı.

Her bir eşyasını özenle yerli yerine koyarak sanki uzun yıllar orada yaşayacakmışçasına koltuğuna yerleşmiş, sonunda oturduğu yer her şeyin el altında olduğu ideal bir ev kadar rahat bir hal almıştı. O bununla uğraşırken, kabin memuru, hoş geldiniz şampanyalarımızı getirdi. Ona ikram etmek



üzere bir kadeh aldım, ama hemen de pişman oldum. Çünkü yalnızca bir bardak su istemiş, önce anlaşılmaz bir Fransızcayla, sonra da birazcık daha kolay anlaşılır bir İngilizceyle, kabin memuruna, uçuş sırasında hiçbir nedenle kendisini uyandırmamasını söylemişti. Kalın ve ılık sesinde, oryantal bir hüzün seziliyordu.

Suyunu getirdiklerinde, büyükanne sandıklarına benzer, köşeleri bakır perçinli bir tuvalet çantasını dizlerinin üzerine koyup açtı ve çeşitli renklerde hapların bulunduğu bir kutudan yaldızlı iki pastil çıkardı. Bütün hareketlerini, sanki doğduğundan beri kendisi için öngörülmemiş hiçbir şey yokmuş gibi yöntemli ve sakin bir tavırla yapıyordu. Son olarak da pencerenin perdesini indirdi, koltuğu sonuna kadar yatırdı, ayakkabılarını çıkarmadan battaniyeyi beline kadar çekti, uyku maskesini taktı, koltuğa bana sırtını dönerek biçimde yan olarak uzandı ve New York'a kadar bitmek bilmeyen sekiz saat ve fazladan on iki dakika süren uçuş boyunca, hiç ara vermeden, hiç iç geçirmeden, pozisyonunda en küçük bir değişiklik yapmadan uyudu.

Yoğun bir yolculuk olmuştu. Doğada güzel bir kadından daha güzel bir şey olamayacağını düşünmüşümdür hep, bu yüzden de yanımda uyumakta olan o peri masalından çıkma yarattığın büyüsünden bir an bile kurtulamadım. Kabin memuru, uçak havalanır havalanmaz ortadan kaybolmuş, onun yerini, güzeli uyandırıp ona bir tuvalet çantası ve müzik dinlemek için kulaklıklar vermeye kalkışan kartezyen<sup>1</sup> bir hostes almıştı. Güzelin, kabin memuruna yapmış olduğu uyarıyı ona tekrarladım, ama hostes, akşam yemeği de yemek istemediğini onun kendi ağzından duymakta ısrar ediyordu. Kabin memuru, bunu ona doğrulamak zorunda kalmış, yine de, üzerinde uyandırılmaması yazılı küçük kartonu uyuyan güzel boynuna asmadı diye, hostes bana söylenmişti.

Uyanık olsaydı ona neler söyleyebileceğimi aklımdan

---

1. Kartezyen: Dekartçı, Descartes'in aklıcılık felsefesi yanlısı. (Çev.)

geçirerek, akşam yemeğimi tek başıma yedim. Öylesine kıpırdamadan uyuyordu ki, bir an geldi, aldığı hapların uyumak için değil de ölmek için oldukları kuşkusuna kapıldım. Kadehimi her dolduruşta ona doğru kaldırıyordum.

—Sağlığına güzelim.

Yemek bitince ışıkları söndürdüler, hiç kimse için olmayan bir film koydular ve biz ikimiz dünyanın yarıkaranlığında başbaşa kaldık. Yüzyılın en büyük fırtınası geçmişti, Atlantik'te gece uçsuz bucaksız ve berraktı, uçak yıldızların arasında hareketsiz gibi görünüyordu. O zaman onu saatler boyu karış karış seyrettim ve algılayabildiğim tek hayat belirtisi, suyun üzerindeki bulutlar gibi alnından geçmekte olan rüyaların gölgeleri oldu. Beynunda öyle ince bir zincir vardı ki altın rengi teninin üzerinde neredeyse görünmüyordu, küpe deliği bulunmayan kusursuz kulakları, sağlıklı olduğunu gösteren pespembe tırnakları vardı, bir de sol elinde düz bir yüzük. Yirmi yaşından fazla göstermediğinden, bunun bir alıyans değil, geçici bir nişan yüzüğü olduğu düşüncesiyle avuttum kendimi. "Uyuduğunu bilmek senin, kuşkusuz, güvenlikte, insanın kendini bırakacağı sadık bir nehir yatağı gibi soylu, elim kolum bağlıyken öylesine yakınımda," diye düşündüm, Gerardo Diego'nun ustaca sonesini şampanyanın üzerindeki köpüklere bakıp tekrarlayarak. Sonra koltuğumu onunkinin hizasına indirdim, birbirimize iki kişilik bir yataktakinden daha yakın yatıyorduk. Soluğunun sıcaklığı, sesininkiyle aynıydı, yalnızca güzelliğin kendi kokusu olabilecek hafif bir buhar yayılıyordu teninden. İnanılmaz geliyordu bana: bir önceki ilkbaharda, Yasunari Kawabata'nın güzel bir romanını okumuştum; kentten en güzel kızlarını uyuşturucuyla kendilerinden geçmiş bir halde çırlıçıplak yatarlarken seyredip, kendileri de geceyi aynı yatakta aşk acıları içinde kıvrılarak geçirmek için çok büyük paralar ödeyen Kyoto'lu yaşlı burjuvaları anlatıyordu. Onları ne uyandırabiliyorlar, ne de onlara dokunabiliyorlardı, buna kalkışmıyorlardı bile, çünkü asıl zevk onları uyurken görmektir. O geceyi güzelin rüyasıyla

uykusuz geçirirken, yaşlılıkta tadılan bu ince zevki yalnızca anlamakla kalmamış, onu dolu dolu yaşamıştım da.

—Kimin aklına gelirdi —dedim kendi kendime, özsaygım şampanyanın etkisiyle incinmiş olarak—: bu kadar yüksekte yaşlı bir Japon olacağım.

Şampanyaya ve filmin sessizce yanıp sönen ışıklarına yemlik düşerek birkaç saat uyduğumu sanıyorum, sonra başım ağrıdan çatlayarak uyandım. Tuvalete gittim. İki koltuk arkamda, on bir bavullu yaşlı kadın, bacaklarını biçimsizce açarak koltuğa yayılmış yatıyor, savaş alanında unutulmuş bir ölüyü andırıyordu. Renkli boncuklardan boyun zinciriyle okuma gözlüğü, koridorun ortasında yerde duruyordu, onu yerden kaldırmamanın alçakça inutiuluğunu tattım bir an için.

Şampanyanın fazlalıklarını üzerimden attuktan sonra, aynada kendi kendimi aşağılık ve çirkin bir görüntüyle yakalamış, aşk acılarının bu kadar korkunç olabileceğine şaşmıştım. Az sonra uçak inişe geçmiş, olabildiğince düzeldikten sonra hızla uçmasını sürdürüyordu. Yerlerimize dönmemiz uyarısı yanmıştı. Güzeli yalnızca Tanrının kâbuslarının uyanıdırabileceği ve korkudan kurtulmak için benim kollarıma sığınacağı hayaliyle koşarak döndüm yerine. O telâş içinde Hollandalının gözlüğüne basmama ramak kalmıştı, öyle olsaydı da pek sevincektim. Ama birdenbire, dört numaralı koltuğu benden önce seçmediğine şükrederek geri döndüm, gözlüğü yerden alıp kucağına koydum.

Güzelin uykusu hiçbir şeyden etkilenmiyordu. Uçak düzgün uçuşa geçtiğinde, onu herhangi bir bahaneyle tutup sarsmamak için kendimi zor tuttum, çünkü uçuşun bu son saatinde tek istediğim, özgürlüğümü, hattâ belki de gençliğimi yeniden kazanabilmem için, öfkeli de olsa onu uyanık görmektir. Ama yapamadım. "Allah kahretsin!" dedim kendi kendime, hayıflanarak. "Neden Boğa burcunda doğmadım sanki!" İniş uyarıları yandığı anda kendiliğinden uyanmıştı, sanki bir gül bahçesinde uyumuşçasına güzel ve canlıydı. Uçaklarda yanyana oturanların, tıpkı uzun süredir evli olanlar gibi,

uyandıklarında birbirlerine iyi günler dilemediklerini ancak o zaman fark ettim. O da bir şey demedi. Uyku maskesini çıkardı, ıslıl ıslıl gözlerini açtı, koltuğunu düzeltti, battaniyeyi bir yana attı, kendi ağırlığıyla düzelen gür saçlarını salladı, tuvalet çantasını yeniden dizlerinin üzerine koydu, çabucak hafif bir makyaj yaptı, bütün bunlar bana bakmasına gerek kalmadan kapı açılana kadar sürmüştü. O zaman vaşak ceke-tini giydi, net bir Latin Amerika İspanyolcasıyla âdet yerini bulsun diye bir özür dileyerek neredeyse üzerimden atladı ve bir veda sözü söylemeden, hiç değilse mutlu gecemiz için on-ca yaptığma bir teşekkür bile etmeden, çekip gitti, New York'un cangılında bugüne kadar bir daha görünmemek üzere gözden kayboldu.

*Haziran 1982.*

## KENDİMİ RÜYA GÖRMEK İÇİN KİRALIYORUM

Sabah saat dokuzda Havana Riviera'nın terasında kahvaltımızı yaparken, pırıl pırıl bir havada denizden yükselen korkunç bir dalga, rıhtım caddesinden geçmekte olan ya da kaldırımında park etmiş bulunan otomobillerin bir çoğunu havaya kaldırmış, içlerinden biri, otelin bir duvarına yapışıp kalmıştı. Binanın yirmi katında paniğe yol açan ve giriş holündeki vitrayı paramparça eden bir dinamit patlaması gibiydi. Bekleme salonundaki pek çok turist, eşyalarla birlikte havaya savrulmuş, içlerinden bazıları, cam yağmurundan yaralanmıştı. Deniz korkunç derecede kabarmış olsa gerekti, çünkü rıhtım duvarıyla otel arasında gidişli gelişli geniş bir cadde vardı, dalga onun üzerinden aşmış, yine de vitrini tuzla buz edecek gücü kalmıştı.

Neşe içindeki Kübalı gönüllüler, itfaiyenin de yardımıyla, enkazı altı saatten az bir sürede kaldırmış, deniz tarafına açılan kapıyı kapatıp başka bir kapı açmışlar ve her şey düzene girmişti. Sabahlıyın hiç kimse, duvara çakılan otomobille ilgilenmemişti, çünkü kaldırımında park edenlerden biri olduğu sanılıyordu. Ama gelen vinç onu açılan delikten çekip çıkarınca, içinde emniyet kemeriyle sürücü koltuğuna bağlı kalmış bir kadın cesedi bulunmuştu. Yediği darbe öyle şiddetli olmuştu ki, kırılmadık tek bir kemiği kalmamıştı. Yüzü parçalanmıştı, ayakkabılarının dikişleri sökülmüş, giysileri lime lime olmuştu; parmağında ise, gözleri zümrütten, yılan biçiminde altın bir yüzük vardı. Polis, kadının yeni Portekiz büyükelçisiyle eşinin kâhyası olduğunu saptamıştı. Gerçekten de, Havana'ya onlarla birlikte on beş gün önce gelmiş, o sabah da yeni bir otomobilin direksiyonunda alışveriş yapmaya

çıkmişti. Haberi gazetelerde okuduğumda, adı bana hiçbir şey ifade etmedi, buna karşılık zümrüt gözlü bir yılan biçimindeki yüzük merakımı uyandırmıştı. Ancak, hangi parmağında olduğunu öğrenememiştim.

Bu, benim için belirleyici bir veriydi, çünkü onun, tıpkı böyle bir yüzüğü, o zamanlar son derece alışılmamış bir tarzda sağ elinin işaret parmağında taşıyan ve gerçek adını asla öğrenememiş olduğum unutulmaz bir kadın olabileceğinden korkuyordum. Onu, otuz dört yıl önce Viyana'da, Latin Amerikalı öğrencilerin gittiği küçük bir lokantada haşlanmış patatesle sosis yiyip fıçı birası içerken tanımıştım. Ben, daha o sabah gelmişim Roma'dan; onun o muhteşem soprano göğsünü, mantosunun yakasındaki yumuşacık tilki kuyruklarını ve yılan biçimindeki o Mısırlı yüzüğünü gördüğüm andaki izlenimimi hâlâ hatırlıyorum. Kırık dökük bir şiveyle soluk almadan konuştuğu ilkel İspanyolcası yüzünden, her yanı ahşap, ince uzun lokantada onun tek Avusturyalı olduğunu sanmıştım. Ama öyle değildi, Kolombiya'da doğmuş, iki savaş arasında neredeyse çocuk yaştaiken müzik ve şan öğrenimi görmek için Avusturya'ya gitmişti. O sıralarda otuz yaşlarında kadardı, ama yıpranmıştı, herhalde hiçbir zaman güzel olmamış, vaktinden önce de yaşlanmaya başlamıştı. Buna karşılık son derece hoş bir insandı. Aynı zamanda çok da korkulan biriydi.

Viyana hâlâ eski bir imparatorluk kentiydi; İkinci Dünya Savaşının, uzlaşmaz iki dünya arasında onu yerleştirdiği coğrafi konumuyla, bir karaborsa cenneti ve dünya casusluk merkezi haline dönüşmüştü. Öğrenci lokantasını müdavimleriyle birlikte nakit parayla haydi haydi satın alabilecek gücü varken, yemeklerini sırf kökenine olan bağlılığı yüzünden orada yemeyi sürdüren bu kaçak hemşerim için bundan daha uygun bir çevre düşünemezdim. Gerçek adını hiçbir zaman söylememişti, çünkü onu Viyana'daki Latin Amerikalı öğrencilerin uydurdukları, söylenmesi güç Cermen adıyla tanıyorlardı hep: Frau Frida. Beni ona yeni tanıştırmışlardı ki,

Quindso'da yaşadığı rüzgârlı kayalıklardan öylesine uzak ve farklı olan bu dünyada kendine böylesine bir yer edinebilmek için ne yaptığını açıkça soruverdim, o da hemen karşılığını verdi:

—Kendimi rüya görmek için kiraliyorum.

Aslında tek işi buydu. Eski Caldas ilinde hali vakti yerinde bir bakkalın on bir çocuğunun üçüncüsüydü ve daha konuşmaya başladığı günlerden başlayarak, rüyalarını, habercilik erdemlerinin en saf haliyle ortaya çıktığı saat olan, kahvaltı öncesinde anlatmak gibi iyi bir alışkanlık edinmişti evin içinde. Yedi yaşındayken, rüyasında, erkek kardeşlerinden birinin sellere kapılıp gittiğini görmüştü. Annesi, sırf boş dinsel inançları yüzünden, en sevdiği şey olan dereye yüzmeyi yasaklamıştı çocuğa. Ama Frau Frida'nın kendine özgü bir rüya yorum yöntemi vardı.

—Bu rüya —demişti— boğulacağı anlamına değil, tatlı yememesi gerektiği anlamına geliyor.

Pazar günlerinin tatlı abur cuburları olmadan yapamayacak beş yaşında bir çocuk söz konusu olduğunda bu yorum, başlı başına bir rezillikti. Ancak kızının kehanet yeteneğine inanmış olan anne, bu uyarıyı ödün vermeden uygulamaya koymuştu. Ama ilk dikkatsizliğinde, gizli gizli yemekte olduğu bir karamela parçası çocuğun boğazına kaçmış, onu kurtarmak mümkün olmamıştı.

Hayat, Viyana'nın acımasız kış aylarında yakasına yapışmaya kadar, Frau Frida bu yeteneğinin bir meslek olabileceğini düşünmemişti. O zaman, içinde yaşamaktan hoşlanabileceği ilk evin kapısını iş istemek üzere çalmış, neler yapmayı bildiği kendisine sorulduğunda yalnızca gerçeği söylemişti: "Rüya görürüm." Evin hanımına kısa bir açıklamada bulunması, ufak tefek harcamaları zar zor karşılayabilecek bir ücretle, ama iyi bir oda ve üç öğün yemekle işe alınmasına yetmişti. Bu üç öğünün en önemlisi de, ince zevkleri olan rantiye bir baba, romantik oda müziği meraklısı, neşeli bir kadın olan anne, on bir ve dokuz yaşlarında iki erkek çocuktan olu-

şan ailenin her bir üyesinin yakın geleceğini öğrenmek için sofraya oturduğu, sabah kahvaltısıydı. Hepsi de dindar insanlardı, bu yüzden de modası geçmiş boş inançlara eğilimleri vardı ve Frau Frida'nın, yalnızca, rüyaları aracılığıyla ailenin günlük yazgısını çözme işini üstlenmesiyle, onu seve seve kabul etmişlerdi.

Bu işi başarıyla ve uzun süre yürütmüştü, özellikle de gerçeklerin kâbuslardan daha kötü olduğu savaş yıllarında. Her birinin o gün ne yapması ve nasıl yapması gerektiğine, kahvaltı saatinde yalnızca o karar veriyordu, öyle ki, sonunda kehanetleri evin içinde tek otorite halini almıştı. Aile üzerindeki egemenliği kesindi: en küçük bir soluk bile onun emriyle alınıyordu. Benim Viyana'da bulunduğum günlerde evin beyi yeni ölmüş, Frau Frida'nın, yalnızca rüyaları sonucrene kadar ailesi için rüya görmeyi sürdürmesi koşuluyla, gelirlerinin bir bölümünü ona bırakma inceliğini göstermişti.

Hiçbir zaman gelmeyecek olan bir parayı beklerken, öğrencilerin kıt olanaklarını paylaşarak bir aydan fazla kalmıştım Viyana'da. O zamanlar, Frau Frida'nın cömertçe yaptığı beklenmedik ziyaretleri, yokluk günlerimizde bir bayram havası estiriyordu. Böyle gecelerden birinde, biranın verdiği keyifli hava içinde, hiç vakit kaybetmemeyi gerektiren bir inançla kulağıma eğilip şöyle dedi:

—Dün gece rüyamda seni gördüğümü söylemeye geldim yalnızca. Buradan hemen gitmeli ve önümüzdeki beş yıl boyunca Viyana'ya bir daha dönmemelisin.

İnanıcı öylesine gerçekti ki, hemen o gece Roma'ya giden son trene götürüp bindirdi beni. Ben de kendi hesabıma pek etkilenmişim ve o zamandan beri ne olduğunu asla bilmediğim bir felâketten kurtulmuş saymışımdır kendimi hep. Hâlâ da Viyana'ya bir daha gitmiş değilim.

Havana'daki felâketten önce, Frau Frida'yla Barselona'da öyle beklenmedik bir rastlantıyla karşılaşmıştım ki, bana pek esrarengiz görünmüştü. Pablo Neruda'nın, Valparaíso'ya doğru denizden yaptığı uzun bir yolculukta uğrak yeri



olarak İspanyol toprağına İç Savaştan beri ilk kez ayak bastığı gündü. Sabahlarda sürek avına çıktığımız bir sabahı bizlerle birlikte geçirmiş, Porter'de cildi kopuk, sayfaları solmuş eski bir kitap satın alarak, Rangun konsolosluğunda iki aylık maaşı olabilecek büyükçe bir para ödemişti. Gördüğü her şeyin iç mekanizmasına çocukça bir ilgi göstererek, insanların arasında sakat bir fil gibi dolaşıyordu, çünkü onun için dünya, hayatın insanın aklına estiği gibi sürdürülmesine yarayan, kurgulu kocaman bir oyuncağa benziyordu.

İnsanın, Rönesans dönemindeki Papalarla ilgili olarak kafasında canlandırdığı hayâle onun kadar benzeyen kimse görmedim: boğazına ve zevkine son derece düşkün biriydi. Kendi iradesi dışında bile olsa, sofrada başı çeken hep o olurdu. Karısı Matilde, yemek önlüğünden çok berber önlüğüne benzeyen bir göğüslük takardı ona, ama salçaları üstüne başına dökmesini önlemenin tek yoluydu bu. O gün *Carvalleiras*'daki hali görülecek şeydi. Bütün olarak üç istakozu, bir cerrah ustalığıyla parçalayarak yemişti; aynı zamanda gözleriyle herkesin tabağındakileri silip süpürüyor, iştahını başkalarına da bulaştıran bir zevkle her birininkinden bir parça tadıyordu: Galicia kabukluları, Cantabria yumuşakçaları, küçük Alicante istakozları, Costa Brava *espartdenya*'ları. Bu arada, tıpkı Fransızlar gibi, mutfağın daha başka nefasetlerinden, özellikle de Şili'nin, kalbinden silip atamadığı tarihöncesi deniz ürünlerinden söz ediyordu yalnızca. O sırada ansızın yemek yemeyi bırakmış, istakoz gibi antenlerini dikercek, iyice alçak sesle bana şöyle demişti:

—Arkamda, gözlerini benden ayırmayan biri var.

Omzunun üzerinden baktım, gerçekten de öyleydi. Arkasında, başında modası geçmiş bir fötr şapka, boynunda mor bir atkıyla üç masa ötede oturan bir kadın, cüretkâr gözlerini ona dikmiş, ağızındakini ağır ağır çiğniyordu. Onu hemen tanıdım. Yaşlanmış ve şişmanlamıştı, ama işaretler parmağındaki yılanlı yüzüğüyle ta kendisiydi.

Napoli'den beri Neruda'larla aynı gemide yolculuk edi-

yordu, ama gemide karşılaşmamışlardı. Frau Frida'yı kahve içmeye masamıza davet ettik ve şairi şaşırtmak için rüyalarından söz etmesini istedim ondan. Nerüda, rüya yorumlarına inanmadığını daha başından söyleyerek ona aldırmadı.

—Yalnızca şiir, geleceği görebilir —diyordu.

Yemekten sonra, Ramblas'daki kaçınılmaz gezinti sırasında, anılarımızı başkaları duymadan tazeleyebilmek için kasten Frau Frida'yla geride kalmıştım. Avusturya'daki malını mülkünü sattığını, Portekiz'in Porto kentinde, Amerika'ya kadar bütün okyanusun görüldüğü bir tepenin üzerinde yükselen sahte bir şato olarak betimlediği bir evde yalnız bir hayat sürdürdüğünü anlattı bana. Doğrudan bir şey söylemediği halde, Viyana'da o rüya senin, bu rüya benim derken sonunda, sözcüklere sığdıramadığı patronlarının servetini eline geçirdiği, konuşmasından açıkça anlaşılıyordu. Yine de beni şaşırtmamıştı, çünkü rüyalarının, yaşamak için başvurduğu bir hileden başka bir şey olmadığını düşünmüştüm hep. Bunu ona da söyledim.

O dayanılmaz kahkahalarından birini koyuverdi. "Her zamanki gibi açıksözlüsün," dedi. Daha başka bir şey söyleyemedi, çünkü gruptakiler, Neruda, Rambla'daki kuş pazarının papağanlarıyla Şili ağzıyla konuşmasını bitirsin diye beklemek üzere durmuşlardı. Sohbetimize yeniden başladığımızda, Frau Frida konuyu değiştirmişti.

—Aklıma gelmişken —dedi—, artık Viyana'ya dönebilirsin.

Birbirimizi tanıdığımızdan beri aradan on üç yıl geçmiş olduğunu ancak o zaman fark edebildim.

—Rüyaların sahte de olsa, oraya asla geri dönmeyeceğim —dedim—. Ne olur ne olmaz.

Saat üçte, kutsal öğle uykusunda Neruda'ya eşlik etmek üzere ondan ayrıldık. Bir bakıma Japonya'daki çay seremonilerini andıran bazı ciddi hazırlıklardan sonra öğle uykusuna bizim evde yatmıştı. İçeride tam istediği ısı derecesi, belirli bir yönden gelen belirli türde bir ışık, bir de kesin bir sessiz-

lik olsun diye bazı pencereleri açıp, bazılarını da kapaması gerekmişti. Neruda, ânında uykuya dalmış, on dakika sonra, çocuklar gibi, en beklemediğimiz bir anda uyanmıştı. Kendine gelmiş ve yastığın üzerine işlenmiş monogramın izi yanağına çıkmış olarak salonda görünmüştü.

—Rüya gören o kadını gördüm rüyamda —dedi.

Matilde, rüyasını anlatmasını istedi.

—Rüyasında beni gördüğünü gördüm —dedi Neruda.

—O, Borges'indir —dedim.

Keyfi kaçarak baktı bana.

—Daha önce yazılmış mıydı?

—Yazılınadıysa bile günün birinde yazacaktır —dedim—. Onun o labirentlerinden biri olacaktır.

Neruda, akşamın altısında gemiye biner binmez bizlerle vedalaştı, ayrı bir masaya oturdu, kitaplarını imzalarken çiçek, balık, kuş resimleri çizdiği yeşil mürekkepli kalemle su gibi akıcı mısralar yazmaya koyuldu. Geminin ilk uyarı düdüğünde Frau Frida'yı aradık ve sonunda artık vedalaşmadan gidecekken turist mevki güvertesinde bulduk onu. O da öğle uykusundan yeni uyanmıştı.

—Rüyamda şairi gördüm —dedi bize.

Şaşırarak, rüyasını bana anlatmasını istedim.

—Rüyasında beni gördüğünü gördüm —dedi, ama yüzündeki şaşkın ifade onu yanıltmıştı—. Ne yaparsın? Onca rüya arasında bazen gerçek hayatla hiç ilgisi olmayan bir tanesi de takılıyor.

Hotel Rivicra'daki deniz kazasında ölen kadının yılan biçiminde bir yüzüğü olduğunu öğrenene kadar, onu bir daha ne görmüş, ne de merak etmişim. Böylece, aylar sonra bir diplomatik resepsiyonda Portekiz büyükelçisiyle karşılaştığımızda, ona bazı sorular sormaktan kendimi alamadım. Büyükelçi, büyük bir coşku ve derin bir hayranlıkla ondan söz etti bana. "Ne kadar olağanüstü biri olduğunu tahmin edemezsiniz," dedi. "Onunla ilgili bir öykü yazma isteğine karşı koyamazdınız." Ve şaşırtıcı bazı ayrıntularla, ama kesin sonuca

ulaşmamı sağlayacak bir ipucu vermeden anlatmasını sürdürdü.

—Tam olarak, —diye sonunda açıkça sordum—, ne yapıyordu?

—Hiçbir Şey —dedi, biraz da hayıflanarak—. Rüya görüyordu.

*Mar 1980.*

## "BEN YALNIZCA TELEFON ETMEYE GELMİŞTİM"

Yağmurlu bir ilkbahar akşamı, María de la Luz Cervantes, kiralık bir otomobille tek başına Barselona'ya doğru yolculuk ederken, Monegros bozkırında arabası bozuldu. Yıllar önce varyete artisti olarak isim yapmış, güzel ve ciddi görünümlü, yirmi yedi yaşında bir Meksikalıydı. Özel davetlerde gösteri yapan bir sihirbazla evliydi, o gün de Zaragoza'da bazı akrabalarını ziyaret ettikten sonra onunla buluşacaktı. Fırtınanın içinde hızla geçip gitmekte olan yük kamyonlarıyla otomobillere bir saat boyunca umutsuzca işaretler yaptıktan sonra, külüstür bir otobüsün şoförü acıdı ona. Ama fazla uzağa gitmediğini de peşinen söyledi.

—Ziyarı yok —dedi María—. Bana gereken tek şey, bir telefon.

Gerçekten de öyleydi; buna da sırf akşam yediden önce varamayacağını kocasına haber vermek için gerek duyuyordu. Üzerinde öğrenci paltosu, ayaklarında Nisan ayında plaj ayakkabılarıyla, sırlıklam kalmış minik bir kuşu andırıyordu ve bu aksilik yüzünden öylesine şaşkın bir durumdaydı ki, arabanın anahtarlarını yanına almayı unuttu. Şoförün yanında oturan, asker görünümlü ama hali tavrı tatlı bir kadın, ona bir havluyla bir battaniye uzatıp kendi yanında yer açtı. María yarım yamalak kurulandıktan sonra oraya oturdu, battaniyeye sarındı, sonra da bir sigara yakmaya çalıştı, ama kibritler ıslanmıştı. Yanındaki kadın ona kibritini verdi, kuru kalmış pek az sigarasından da bir tane istedi. Birlikte sigara içerlerken, María içini dökme isteği duymuş, sesi, yağmurun ve otobüsün gürültüsünü bastırarak kadar kuvvetli çıkmıştı. Kadın, işaret parmağını dudaklarına götürerek onu sustur-

du.

—Uyuyorlar —diye fısıldadı:

María, dönüp omzunun üzerinden bakınca, otobüsün, kendisinininkine benzer battaniyelere sarınarak farklı pozisyonlarda uyuyan, yaşları belirsiz kadınlarla dolu olduğunu gördü. Onların suskunluğu María'ya da bulaşmış, oturduğu yerde kıvrılarak kendini yağmurun mırıltısına bırakmıştı. Uyanığında gece olmuş, sağanağın yerini kuru bir soğuk almıştı. Ne kaç saat uyduğunu biliyordu, ne de dünyanın neresinde bulduklarını. Yanındaki kadının tetikteymiş gibi bir hali vardı.

—Neredeyiz? —diye sordu ona María.

—Geldik —diye yanıtladı kadın.

Otobüs, dev gibi ağaçların arasında eski bir manastırı andıran, kasvetli görünüşlü koskoca bir binanın taşlı avlusuna giriyordu. Avludaki bir fenerin zorlukla aydınlattığı kadın yolcular, asker görünümlü o kadın onları bir çocuk yuvasındaymış gibi birtakım kısa emirlerle aşağı indirenc kadar yerlerinden kıvıldamamışlardı. Hepsinin yaşları geçkindi, avlunun alacakaranlığında öyle ağır hareket ediyorlardı ki, rüyalarındaki hayalleri andırıyorlardı. Otobüsten en son inen María, onların rahibeler olduklarını düşündü. Ama üniformalı birtakım kadınların, onları otobüsün kapısından alıp, ıslanmamaları için üzerlerini battaniyelerle örttüklerini, sonra da tek sıra halinde dizip, hızlı bir tempoyla el çırparak hiç konuşmadan alıp götürdüklerini görünce, bu düşüncesini değiştirir gibi oldu. Otobüsteyken yanında oturan kadınla vedalaştıktan sonra María battaniyeyi ona geri vermek istedi, ama kadın, avluyu geçene kadar onu başına örtmesini, sonra da kapıcıya vermesini söyledi.

—Acaba bir telefon var mıdır? —diye ona sordu María.

—Herhalde vardır —dedi kadın—. Orada size gösterirler.

María'dan bir sigara daha istedi, o da ıslak pakette kalanların hepsini vererek, "Yolda kurur," dedi. Kadın, basa-

makta durup eliyle bir veda işareti yaptı ve neredeyse bağırarak, "İyi şanslar," diledi. Otobüs, daha fazlasına fırsat bırakmadan hareket etmişti.

María binanın girişine doğru koşmaya başladı. Gardiyan kadınlardan biri, enerjik bir el çırpmasıyla onu durdurmaya yeltendi, başaramayınca otoriter bir tavırla bağırarak zorunda kaldı: "Dur dedim!". María, battaniyenin altından bakınca, buz gibi soğuk gözlerle ve ona sıraya girmesini belirten acımasız bir işaret parmağıyla karşılaştı. Söyleneni yaptı. Binanın holüne girdiklerinde gruptan ayrılarak kapıcıya nerede bir telefon bulabileceğini sordu. Gardiyan kadınlardan biri, sırtına hafif hafif vurarak onu yeniden sıraya soktu; bir yandan da son derece tatlı bir ifadeyle şöyle diyordu:

—Buraya gel, güzelim, burada telefon var.

María, kapkaranlık bir koridordan öbür kadınlarla birlikte yürüdü; koridorun sonunda girdikleri bir koğuşta, gardiyan kadınlar battaniyeleri toplayarak her birine yataklarını göstermeye başlamışlardı. María'ya ötekilerden daha insancıl ve daha yüksek mevkide gibi görünen farklı bir kadın, elindeki listeyi, yeni gelenlerin göğüslerine dikili kartonlarda yazılı isimlerle karşılaştırarak sıradakileri gözden geçiriyordu. María'nın önüne geldiğinde, kimliğini taşımamasına şaşırılmıştı.

—Ben yalnızca telefon etmeye gelmiştim de —dedi María.

Otomobilinin karayolunda bozulduğunu alelacele anlattı ona. Partilerde sihirbazlık yapan kocası, geceyarısına kadarki üç bağlantısını yerine getirmek üzere onu Barselona'da bekliyordu; María, ona eşlik edebilmek için vakitinde yetişemeyeceğini haber vermek istiyordu. Saat yediye geliyordu. Kocasının on dakika içinde evden çıkması gerekiyordu ve María, sırf kendisinin gecikmesi yüzünden hepsini iptal etmesinden korkuyordu. Gardiyan, onu dikkatle dinler görünüyordu.

—Adın nedir? —diye sordu ona.

María, rahat bir nefes alarak ona adını söyledi, ama kadının listeyi birkaç kez gözden geçirdiği halde onun adını bulamamıştı. Telâşa kapılarak gardiyan kadınlardan birine sordu, o ise hiçbir şey söylemeden omuzlarını silktilti.

—Ben yalnızca telefon etmeye gelmiştim —dedi María.

—Tamam, güzelim — dedi başgardiyan, gerçek olamayacak kadar yapmacıklı bir tatlılıkla onu yatağına doğru götürerek— , eğer uslu durursan, kime istersen telefon edebilirsin. Ama şimdi olmaz, yarın.

O zaman María'nın kafasında, otobüsteki kadınların neden bir akvaryumun dibindeymişler gibi hareket ettiklerini anlamasına yarayan bir şimşek çaktı. Aslında sakinleştiricilerle uyuşturulmuşlardı, kalın taş duvarları ve buz gibi soğuk merdivenleriyle karanlıklar içindeki bu saray da aslında bir akıl hastanesiydi. Dehşet içinde koşarak koğuştan fırladı, ana kapıya varmadan önce, teknisyen tulumu giymiş dev gibi bir gardiyan kadın bir pençe darbesiyle onu yakalamış ve clindeki kocaman bir anahtarla yerde hareketsiz bırakmıştı. María, korkudan paralize olmuş bir halde tepeden tırnağa baktı ona.

—Allah rızası için —dedi—. Annemin ölüsü üzerine yemin ederim ki, ben yalnızca telefon etmeye gelmiştim.

Yüzüne şöyle bir bakması, aşırı güçlü olması nedeniyle Herculina' adını taktıkları bu tulumlu zebani karşısında hiçbir ricanın para etmeyeceğini anlamasına yetmişti. Herculina, zor olaylardan sorumluydu ve iki hasta, onun, dikkatsizlikle öldürme sanatında ustalaşmış, kutup ayısı gibi güçlü koluyla boğularak ölmüşlerdi. Birinci olay, apaçık bir kaza olarak sonuca bağlanmıştı. İkincisi daha az belirgindi ve Herculina'ya ihtarda bulunulmuş, gelecek sefer derinliğine bir soruşturma yapılacağı konusunda uyarılmıştı. İşin bilinen yanı şuydu ki, tanınmış bir ailenin yüzkarası olan bu kadının, İspanya'nın çeşitli tımarbanelerinde kuşkulu kazalarla dolu

---

1. *Herculina*: Küçük Herkül anlamında. (Çev.)



bulanık bir meslek hayatı vardı.

María'nın ilk gece uyuyabilmesi için iğneyle uyku ilacı vermeleri gerekmişti. Daha şafak sökmeden, sigara içme isteğiyle uyandığında, el ve ayak bileklerinden yatağın demirlerine bağlı bulmuştu kendini. Bağırmalarına kimse gelmedi. Sabahleyin, kocası Barselona'da onun nerede olduğuna dair en ufak bir iz bulamazken, María'yı revire götürmek zorunda kaldılar, çünkü kendi pisliklerinden bir göl içinde bilinçsiz bir halde bulmuşlardı onu.

Kendine geldiğinde aradan ne kadar zaman geçtiğini bilemedi. Ama bu kez ortalık bir sevgi yuvasına dönmüştü; yatağının karşısında gördüğü, insanı sakinleştirici bir gülümsemeyle löm löm yürüyen iriyarı bir ihtiyar, ustaca iki manevrayla yaşam sevincini ona geri vermişti. Sanatoryumun müdürüydü bu.

Ona bir şey söylemeden, hattâ selâm bile vermeden önce, María ondan bir sigara istedi. İhtiyar, sigarayı yakarak verdiği gibi neredeyse dolu olan paketi de hediye etti. María gözyaşlarını tutamadı.

—Artık istediğin kadar ağlayabileceğin bu fırsatı kaçıрма —dedi doktor, yatıştırıcı bir sesle—. Gözyaşlarından daha iyi bir deva olamaz.

María, karşısına rastgele çıkmış sevgililerine sevişme sonrasının sıkıntılı zamanlarında hiçbir zaman yapamadığı biçimde, utanıp çekinmeden döktü içini. Doktor onu dinlerken, parmaklarıyla saçlarını tarıyor, daha rahat soluk alabilmesi için yastığını düzeltiyor, María'nın asla hayal etmediği bir bilgelik ve tatlılıkla, kuşularının labiretinde ona yol gösteriyordu. Ömründe ilk kez, karşılığında onunla yatmayı beklemeyen onubütün kalbiyle dinleyen bir erkek tarafından anlaşılma mucizesiyle karşı karşıyaydı. İçini tamamen döktüğü uzun bir saatin sonunda, kocasına telefon etmek için izin istedi ondan.

Doktor, mevkiinin tüm ihtişamıyla toparlandı. "Henüz olmaz, kraliçem," dedi, daha önce hiç duymadığı bir yumu-

şaklıkla yanağına vurarak. "Her şeyin bir zamanı var." Sonra da kapıda durup bir piskopos edasıyla onu kutsayarak bir daha görünmemek üzere kaybolurken,

—Bana güven —dedi.

Aynı gün öğleden sonra María, bir sıra numarasıyla tımarhaneye kaydedilmiş, oraya nereden geldiği muamması ve kimliğiyle ilgili kuşkular hakkında yüzeysel bir yorum da dosyasına işlenmişti. Sayfanın kenarında, müdürün kendi el yazısıyla yazılmış bir tanımlama da vardı: *heyecanlı*.

Tıpkı María'nın tahmin ettiği gibi, kocası, üç bağlantısını yerine getirmek üzere, Horta mahallesindeki gösterişsiz dairesinden yarım saat gecikmeyle çıkmıştı. Tam bir uyanık içinde özgür olarak birlikte geçirdikleri neredeyse iki yıl boyunca, karısı ilk kez vaktinde gelmiyordu ve o, bu gecikmeyi, o hafta sonu yöreyi silip süpüren müthiş yağmurlara yormuştu. Evden çıkmadan önce, gece gideceği yerleri bildiren bir not çiviledi kapıya.

Çocukların hepsinin kanguru kıyafetine girmiş oldukları birinci partide, karısının yardımı olmadan yapamayacağı için, gözden kaybolan balıklarla ilgili en büyük numarasından vazgeçti. İkinci bağlantısı, son otuz doğumgününün her birini ayrı bir sihirbazla kutlamakla övünen, tekerlekli sandalyesinde oturan doksan üç yaşında bir ihtiyar kadının evindeydi. María'nın gecikmesi öyle aksi olmuştu ki, en basit numaralara bile kendini veremiyordu. Üçüncü bağlantısı da her gece olduğu gibi Ramblas'daki şarkılı bir kahvedeydi; sihirbazlığa inanmayı reddettikleri için gördüklerine inanmayan bir grup Fransız turistinin karşısında isteksizce yaptı numaralarını. Her bir gösteriden sonra telefonla evini arıyor, María'nın yanıt vermesini umutsuzca bekliyordu. Sonuncusunda, kötü bir şey olduğu kaygısını bastıramadı artık.

Temsillere göre uyarlanmış kamyonetiyle eve dönerken, ilkbaharın ihtişamını Paseo de Gracia'nın palmiyelerinde görmüş, kentten María'sız nasıl olabileceği düşüncesi korkuyla ürpertmişti içini. Bıraktığı mesajı hâlâ kapıda takılı olarak

bulunca son umudu da söndü. Öylesine perişan bir haldeydi ki kedinin yemeğini vermeyi bile unutmuştu.

Onun asıl adının ne olduğunu hiç bilmediğimi ancak şimdi yazarken fark ettim, çünkü onu Barselona'da yalnızca profesyonel adıyla tanıyorduk: Sihirbaz Satürn. Toplumsal ilişkiler açısından iflah olmaz derecede beceriksiz, garip kişilikli bir adamdı, ama ondaki bu yol yordam ve zarafet eksikliği María'da fazlasıyla vardı. Hiç kimsenin, karısı nerede diye sormak için geceyarısından sonra kimseye telefon etmeyi düşünemeyeceği, büyük gizlerle dolu bu toplumda, elinden tutup kendisine yol gösteren de karısıydı. Satürn, oraya yeni geldiklerinde böyle davranmıştı ve bunu artık hatırlamak istemiyordu. Bu yüzden o gece yalnızca Zaragoza'ya telefon etmekle yetinmiş, telefona çıkan yarı uykulu bir büyükanne, hiç telâşa kapılmadan, María'nın öğle yemeğinden sonra oradan ayrıldığını söylemişti. Satürn, gün ağarana kadar ancak bir saat uyuyabilmişti. María'yı, her yanı kan lekeleri içinde lime lime bir elin giysisiyle gördüğü sıkıntılı bir rüyadan, onusuz kaldığı bu koskoca dünyada kendisini yine, ve bu kez artık bir daha dönmek üzere, tek başına bıraktığı karısıyla dehşet içinde uyanmıştı.

María, son beş yıl içinde, aynı şeyi, kocası da dahil olmak üzere üç değişik erkekle üç kez yapmıştı. Meksika kentinde, birbirlerini tanıdıktan altı ay sonra, Anzurcs sitesinin servis odasında delicesine bir aşkla mutluluktan uçarlarken terk etmişti onu. İtiraf edilemeyecek aşırılıklarla geçen bir gecenin sabahında María, evden yok olmuştu. Bir önceki evlilik yüzüğü de dahil olmak üzere kendisinin olan her şeyi, bu çılgınca aşkın fırtınasına daha fazla dayanacak gücü olmadığını belirttiği bir mektupla birlikte arkasında bırakmıştı. Satürn onun, daha reşit olmadan gizlice evlendiği bir ortaokul arkadaşı olan ve aşksız geçen iki yılın sonunda bir başkası için terk etmiş olduğu ilk kocasına döndüğünü sanmıştı. Ama hayır: anne ve babasının evine dönmüştü ve Satürn ne pahasına olursa olsun onu almaya oraya gitmişti. Ona hiçbir

koşul öne sürmeden yalvararak, yapabileceğinden çok daha fazlasına söz vermiş, ama yenilmez bir kararlılıkla karşılaşmıştı. "Kısa aşklar vardır, uzun aşklar vardır," demişti María. Sonra da acımasızca eklemişti: "Bu, kısaydı." Satürn, onun bu katılığı karşısında boyun eğmişti. Ancak, bir Azizler Bayramı sabahında, neredeyse bir yıllık bir unutulmuşluktan sonra kimsesiz yaşadığı odasına döndüğünde, başında portakal çiçeklerinden tacı ve el değmemiş gelinlere özgü uzun tül duvağıyla kanepede uyur bulmuştu onu.

María, ona gerçeği anlatmıştı. Hali vakti yerinde ve Katolik kilisesinde sonsuza dek evlenmeye hazır, çocuksuz bir dul olan yeni nişanlısı, onu giyimli olarak mihrabın önünde bekler bir halde bırakmıştı. Annesiyle babası, her şeye rağmen düğün partisini yapmaya karar vermişlerdi. O da oyunu sürdürmüştü. Dans edip, *marachi*'lerle birlikte şarkılar söylemiş, içkiyi fazla kaçırınca da, geç kalmış pişmanlıklar içindeki korkunç bir bunalım ânında, geceyarısı Satürn'ü bulmaya gelmişti.

Satürn evde değildi, ama anahtarları koridorda. her zaman sakladıkları saksının içinde bulmuştu. Bu kez hiç koşulsuz boyun eğen María olmuştu. "Peki bu seferki ne zamana kadar?", diye sormuştu Satürn. O da, Vinicius de Moraes'in bir dizesiyle yanıt vermişti: "Aşk, devam ettiği sürece sonsuzdur." Aradan iki yıl geçtikten sonra, sonsuzluğu devam ediyordu.

María, artık olgunlaşmış görünüyordu. Artist olma hayallerinden vazgeçip, işinde olduğu kadar yatakta da kendini ona adamıştı. Bir önceki yılın sonlarında, Perpignan'da yapılan bir sihirbazlar kongresine katılmışlar, dönüşte de Barcelona'ya uğramışlardı. Bu kenti o kadar beğenmişlerdi ki sekiz aydır buradaydılar ve her şey yolunda gittiği için de kendilerine, tipik bir Katalan mahallesi olan Horta'da, gürültülü ve kapıcısız, ama beş çocuğa haydi haydi yetecek büyüklükte

---

1. *Mariachi*: Meksika şartlarıyla müzik yapan küçük topluluk. (Çev.)

bir apartman dairesi satın almışlardı. Mutluluğu yakalayabilmişlerdi, ta ki o hafta sonu María bir araba kiralayıp, Pazartesi akşamı saat yedide dönme sözüyle Zaragoza'daki bazı akrabalarını ziyarete gidene kadar. Perşembe sabahı gün aydınlandığında, hâlâ herhangi bir hayat belirtisi göstermiş değildi.

Ertesi hafta Pazartesi günü, kiralanan otomobilin sigorta şirketi eve telefon ederek María'yı sordu. "Hiçbir şey bilmiyorum," dedi Satürn. "Onu Zaragoza'da arayın." Ve telefonu kapadı. Bir hafta sonra, bir sivil polis eve gelerek, otomobilin, María'nın onu bıraktığı yerden dokuz yüz kilometre uzakta, Cádiz yakınlarında bir ara yolda, soyup soğana çevrilmiş bir halde bulunduğu haberini getirdi. Polis, María'nın soygunla ilgili daha başka ayrıntılar bilip bilmediğini öğrenmek istiyordu. Satürn, kediye yemek vermekle meşgûldü ve lâfı uzatmadan polis memuruna şöyle bir bakarak daha fazla vakit kaybetmemelerini söyledi, çünkü karısı evden kaçmıştı, kendisi de ne kiminle olduğunu biliyordu, ne de nerede bulunduğunu. Bunları öyle kendinden emin bir tavırla söylemişti ki, polis mahcup olarak soruları için ondan özür diledi. Dosya böylece kapanmış oldu.

María'nın bir kez daha çekip gidebileceği kuşkusu, Rosa Regás'ın Paskalya tatilinde onları yelkenliyle gçzmeye davet ettiği Cadaqués'deyken düşmüştü Satürn'ün içine. Franco döneminin ilk ışıklarında, *la gauche divine*'in<sup>1</sup> en kalabalık ve döküntü barlarından biri olan *Martini*'de, yalnızca altı kişinin zorlukla sığabileceği ama bizim yirmi kişi birden oturduğumuz, iskemleleri de demirden olan demir masalardan birinin çevresindeydik. O günkü ikinci sigara paketinin son sigarasını alan María, kibriti olmadığını fark etmişti. Bronz bir halka bilezik takmış, erkekçe kullı zayıf bir kol, masadaki kargaşanın arasından uzanıp ona ateşini verdi. María, kim olduğuna bakmadan teşekkür ederek almış, ama Sihirbaz

1. *la gauche divine*. (Franzosa) İlahîsol. (Çev.)

Satürn onu görmüştü. Rengi ölü gibi solgun, at kuyruğu yapılmış simsiyah saçları beline kadar inen, ince kemikli, sakalı çıkmamış bir delikanlıydı. Barın camları, dağlardan esen ilkbahar rüzgârının öfkesine zorlukla dayanıyordu, ama o, saf pamukludan bir tür sokak pijamasıyla işçi sandaletleri giymişti.

O aynı alelade pamuklu takımı giymiş olarak, ama at kuyruğunun yerine uzun bir saç örgüsüyle, La Barceloneta'daki bir deniz ürünleri lokantasında yeniden karşılaştıkları sonbahar sonlarına kadar onu bir daha görmemişlerdi. Her ikisini de eski dostlarını görmüşçesine selâmlamıştı; María'yı öpme tarzı ve onun da ona karşılık verirkenki tavrı, Satürn'ün, birbirlerini gizlice gördükleri kuşkusunu güçlendirmişti. Birkaç gün sonra, evdeki telefon rehberine María tarafından yazılmış yeni bir adla bir telefon numarasını rastlantı sonucu görmüş, kıskançlığın verdiği acımasız inanç, bunların kime ait olduğunu açıkça göstermişti ona. Aralarına giren bu yabancıнын sosyal durumu da, üstüne tuz biber ekmişti: yirmi iki yaşında, zengin bir ailenin tek çocuğuydu, moda vitrinleri dekoratörüydü, çifte cinsiyetli diye kolay bir ün yapmış, evli hanımların kiralık avutucusu olarak da haklı bir saygınlık kazanmıştı. Ama Satürn, María'nın eve dönmediği geceye kadar kendine hâkim olmayı başarmıştı. Bu kez her gün onu telefonla aramaya başladı, önceleri sabahın altısından gecenin geç vakitlerine kadar iki üç saatte bir, daha sonra da eline her telefon geçirişte. Telefona kimsenin karşılık vermemesi, çektiği azabı daha da artırıyordu.

Dördüncü gün, oraya yalnızca temizlik yapmaya giden Endülüslü bir kadın açtı telefonu. "Küçükbey gitti," dedi, onu deli etmeye yetecek bir belirsizlikle. Satürn, acaba Señorita María orada mı, diye sormaktan kendini alamadı.

—Burada María diye biri yok —dedi kadın—. Küçükbey bekâr.

—Onu biliyorum —dedi Satürn—. María orada oturmuyor, ama ara sıra oraya gidiyor. Yoksa gitmiyor mu?

Kadın, diklendi.

—Sen de kimsin be adam?

Saiürn, telefonu kapadı. Kadının olumsuz hali, artık onun için bir kuşku değil, müthiş bir gerçek olan şeyi, bir kez daha doğrular gibi gelmişti ona. Dengesini kaybetmişti. Daha sonraki günlerde, Barselona'da ne kadar tanıdığı varsa alfabetik sırayla hepsini telefonla aradı. Hiç kimse bir şey bilmiyordu, ama her bir telefon mutsuzluğunu biraz daha artırıyordu, çünkü kıskançlık krizleri, *la gauche divine*'in tövbe tanımaz gece kuşları arasında artık ün yapmıştı ve sorularına ona acı çektirecek herhangi bir şakayla yanıt veriyorlardı. İşte ancak o zaman anlayabildi, asla mutlu olamayacağı o güzel, çılgın ve nüfuz edilemez kentte ne kadar yalnız olduğunu. Ertesi sabah, kedinin yemeğini verdikten sonra, ölmek için acısını yüreğine gömdü ve María'yı unutmaya karar verdi.

Aradan iki ay geçtiğinde, María, saratoryum hayatına hâlâ alışmamıştı. Verilen hapis hane yemeğinden, general Francisco Franco'nun, Ortaçağdan kalma bu kasvetli yemek salonuna hâkim bir yerde duran resmine gözlerini dikip, kaba tahtadan kocaman masaya zincirlenmiş kaşık çatalla ancak birkaç kırıntı ağzına atarak, yaşantısını sürdürüyordu. Önceleri, anlamsız bir biçimde yapılagelen sabah duaları, kuşluk duaları, akşam duaları ve vaktin çoğunu alan daha başka kilise işleriyle geçen ibadet saatlerine karşı koyuyordu. Gezinti avlusunda top oynamayı, hastalardan bir grubun çılgınca bir hevesle katıldığı yapma çiçek atölyesinde çalışmayı reddediyordu. Ama üçüncü haftadan itibaren manastır hayatına yavaş yavaş uyum sağlamaya başlamıştı. Zaten, doktorların dediklerine göre, hepsi böyle başlarlar, er ya da geç sonunda toplumla bütünleşirlerdi.

Sigara eksikliği, ilk günlerde onları altın fiyatına satan bir gardiyan tarafından giderilirken, yanındaki azıcık para da tükenince, ona yeniden azap vermeye başlamıştı. Sonra, bazı hastaların çöpün içinden topladıkları izmaritlerden yaptıkları

gazete kâğıdına sarılmış sigaralarla avuttu kendini, çünkü sigara içme saplantısı, telefon etme saplantısı kadar yoğun bir hal almıştı. Daha sonra yapma çiçeklerden kazandığı üç beş peseta, ona geçici bir rahatlık sağladı.

María'ya en zor gelen, geceleri çektiği yalnızlıktı. Pek çok hasta, yarıkaranlıkta onun gibi uyanık, ama hiçbir şey yapmaya cesaret edemeden yatıyordu, çünkü zincirlenip asma kilit takılmış büyük kapıda da bir gece gardiyanı bekliyordu. Yine de bir gece, sıkıntıdan bunalmış bir halde yatan María, yatak komşusunun duyabileceği bir sesle sordu:

—Neredeyiz?

Komşunun ağır ve berrak sesi, şöyle yanıt verdi:

—Cehennemın en dibinde.

—Burasının Mağrip ülkesi olduğunu söylüyorlar —dedi, uzaktan gelen başka bir ses, yatakhanein içinde yankılanarak— . Doğru olsa gerek, çünkü yazın ay doğunca, köpeklerin denize doğru havladığı duyuluyor.

Tıpkı bir kalyon demir alır gibi halkaların içinden geçen zincirin sesi duyuldu ve kapı açıldı. Ani sessizliğin içinde tek canlı varlık gibi görünen cehennem bekçisi, yatakhanein bir ucundan öbür ucuna dolaşmaya başladı. María korkudan büzülmüştü, nedenini de yalnızca kendisi biliyordu.

Sanatoryumda geçirdiği ilk haftadan beri, gece bekçisi olan kadın gardiyan, lâfı hiç döndürüp dolaştırmadan, kendisiyle birlikte nöbetçi odasında yatmasını önermişti ona. Önceleri tam bir alışveriş havasıyla başlamıştı önerisine: sevişme karşılığında sigara, çikolata ya da ne olursa. "Her şeyin olur," diyordu, titrek bir sesle. "Buranın kraliçesi olursun." María'nın reddetmesi üzerine yöntem değiştirmişti. Yastığının altına, gömleğinin ceplerine, en akla gelmedik yerlere aşk pusulaları bırakıyordu. Taşları bile duygulandıracak kadar yürek parçalayıcı mesajlardı bunlar. Yatakhaneindeki o gece, yenilgiyi kabullenmiş görüneli bir aydan fazla oluyordu.

Gardiyan kadın, bütün hastaların uyuduklarından emin olunca, María'nın yatağına yaklaştı; kulağına her türlü rezilli-



gi fısıldarken bir yandan da yüzünü, korkudan kasılmış boyunu, kaskatı kesilmiş kollarını, bitkin bir haldeki bacaklarını öpüyordu. En sonunda, belki de María'nin paralize olmuş gibi durmasının korkudan değil zevkten olabileceğini sanarak, daha da ileri gitmeye kalkıştı. Bunun üzerine María, elinin tersiyle ona öyle bir vurdu ki kadın yandaki yatağa kadar fırladı. Ayaklanan hastaların yaygarası arasında öfkeden kudurarak kendini toparlamış,

—Orospu karı! —diye bağıyordu—. Benim için aşkından deli olana kadar, bu domuz ahırında ikimiz birlikte çürüyeceğiz.

Haziranın ilk pazar günü, hiç haber vermeden yaz gelivermiş, acil önlemler almak gerekmişti, çünkü sıcağın bunalan hastalar, âyin sırasında üzerlerindeki şayak giysileri çıkarmaya başlamışlardı. María, gardiyanların kilisenin nellerinde körebe oynar gibi koşuşup kovaladıkları çırılçıplak hastaların haline eğlenerek bakıyordu. O hengâmenin ortasında, kazara inen yumruklardan kendini korumaya çalışıyordu ve nasıl olduğunu anlamadan, içerde kimsenin olmadığı ve bir telefonun yalvarır gibi bir tınıyla hiç durmadan çaldığı bir büroda buldu kendini. Hiç düşünmeden telefonu açtı ve uzaklardan gelen neşeli bir sesin, telefonun saat servisini taklit ederek eğlendiğini duydu.

—Saat kırk beşi doksan iki dakika, yüz yedi saniye geçiyor.

—İbne —dedi María.

Gülerek kapadı telefonu. Tam gidiyordu ki, bir daha karşısına çıkmayacak bir fırsatı kaçırmakta olduğunu farkına vardı. O zaman öyle büyük bir gerilim ve aceleyle altı numara çevirdi ki, kendi evinin telefon numarası olup olmadığından bile emin değildi. Yüreği ağzına gelerek bekledi, ısrarlı ve hüzünlü bir şekilde çalan o tanıdık sese kulak verdi, bir kez, iki kez, üç kez, ve sonunda kendisinin bulunmadığı o evden gelen hayatının erkeğinin sesini duydu:

—Evet?

Gırtlığına takılan gözyaşı yumağının geçmesini beklemek zorunda kalmıştı.

—Canikom, hayatım —diye içini çekti.

Gözyaşlarını tutamamıştı. Hattın öbür ucunda kısa bir dehşet sessizliği oldu, sonra kıskançlık alevleriyle tutuşan bir ses, tek bir sözcük tükürdü yüzüne:

—Orospu!

Ve çat diye kapattı.

O gece Marfa, bir delilik krizi geçirerek başkomutanın yemekhanedeki portresini yerinden indirip bütün gücüyle bahçeye bakan vitraya fırlattı ve her yanı kanlar içinde yere yığıldı. Onu boş yere tutmaya çalışan gardiyanlara yumruklarla karşı koymaya yetecek kadar öfkesi hâlâ da kalmıştı, ta ki kapının boşluğunda durmuş, ellerini kavuşturarak kendisine bakan Herculina'yı görene kadar. O zaman boyun eğdi. Yine de onu azgın delilerin koğuşuna kadar sürüklemişler, hortumla buz gibi soğuk su sıkarak safdışı bırakmışlar ve bacaklarına terebentin şırınga etmişlerdi. İğnenin yarattığı yangıyla yürüyemeyen María, bu cehennemden kaçmak için dünyada yapamayacağı hiçbir şey olmadığını farkına varmıştı. Ertesi hafta yatakhaneye döndüğünde, kalkıp ayaklarının ucuna basa basa giderek, gece gardiyanının odasının kapısını vurdu.

María'nın peşin olarak istediği karşılık, kocasına bir mesaj götürmesiydi. Gardiyan kadın, anlaşmanın kesin bir sır olarak kalması koşuluyla kabul elti. Ve bunu, işaret parmağının acımasız bir hareketiyle vurguladı.

—Duyulacak olursa, ölürsün.

Böylece Sihirbaz Satürn, Marfa'nın geri dönüşünü kutlamak üzere hazırlanmış kamyonetiyle, ertesi Cumartesi akıl hastanesine gitti. Müdür, bir savaş gemisi kadar temiz ve düzenli görünen bürosunda onu bizzat kabul etmiş, eşinin durumuyla ilgili şefkat dolu bir açıklama da yapmıştı. Nereden, nasıl ve ne zaman geldiğini kimse bilmiyordu, çünkü girişiyle ilgili ilk bilgi, onunla görüştüğünde kendisinin yazdırmış ol-

duğu resmî kayıttı. Aynı gün başlatılan bir soruşturma hiçbir sonuç vermemiştir. Ne olursa olsun, müdürü en fazla şaşır-  
tan, Satürn'ün eşinin bulunduğu yeri nasıl öğrendiğiydi. Sa-  
türn, gardiyan kadını ele vermedi.

—Arabanın sigorta şirketi haber verdi bana —dedi.

Müdür, bu açıklamayı seve seve kabullendi. "Sigorta şir-  
ketleri her şeyi nasıl haber alıyorlar bilmem," dedi. Sonra da  
masasının üzerinde duran dosyaya şöyle bir göz atarak sözü-  
nü tamamladı:

—Kesin olan tek şey, durumunun ciddiliği.

Sihirbaz Satürn, eşinin iyiliği için, doktorun belirteceği  
biçimde davranmayı kabul ederse, doktor, gerekli önlemler  
alınmak koşuluyla onu ziyaret etmesine izin vermeye hazır-  
dı. Özellikle de, gittikçe daha sıklaşan ve tehlikeli bir hal  
alan öske krizlerinin yeniden tutmasına meydan vermemek  
için, ona nasıl davranacağı önemliydi.

—Çok tuhaf —dedi Satürn—. Her zaman sert bir mizacı  
olmuştur, ama kendine de çok hâkimdir.

Doktor, bilgiç bir tavırla, "Yıllar boyu gizli kalan davra-  
nışlar vardır, günün birinde patlak verirler," dedi. "Yine de,  
buraya düşmüş olması büyük şans, çünkü sertlik gerektiren  
durumlarda uzmanız biz." En sonunda da, María'nın o garip  
telefon saplantısına karşı uyardı onu.

—Aman suyuna gidin — dedi.

—Merak etmeyin, doktor —dedi Satürn, neşeli bir tavır-  
la—. O da benim uzmanlığım.

Hapishaneyle günah çıkarma yeri karışımı olan ziyaret  
salonu, manastırın eski ziyaretçi kabul odasıydı. Satürn'ün  
içeri girmesi, her ikisinin de bekleyebilecekleri bir sevinç pat-  
laması biçiminde olmamıştı. María, odanın ortasında, iki is-  
kemlesiyle çiçeksiz bir vazosu olan küçük bir masanın yanın-  
da ayakta duruyordu. Üzerinde acınacak durumdaki çilek  
rengi paltosu ve hayır kurumundan vermiş oldukları eski püs-  
kü pabuçlarıyla, oradan gitmeye hazır olduğu belliydi. Nere-  
deyse göze görünmeyen bir köşede Herculina, kollarını ka-

vuşturmuş bekliyordu. Marfa, eşinin girdiğini görünce ne yerinden kıılmadı, ne de vitrayın kesikleriyle hâlâ benek benek olan yüzünde herhangi bir heyecan belirtisi görüldü. Olağan bir öpücük verdiler birbirlerine.

—Kendini nasıl hissediyorsun? —diye sordu kocası.

—Sonunda gelebildiğin için mutluyum, canikom —dedi Marfa—. Burası ölümden beterd.

- Oturmaya vakit bulamadılar. María, gözyaşları içinde, manastırın sefaletini, gardiyanların gaddarlığını, köpeklere lâyk yemekleri, korkudan gözünü kırpmadığı o geçmek bilmez gecelerini anlattı ona.

—Artık kaç gündür burada olduğumu bilmiyorum, ya da kaç ay, kaç yıl olduğunu; ama her birinin bir öncekinden beter olduğunu biliyorum —dedi, sonra da bütün içtenliğiyle göğüs geçirdi—: Öyle sanıyorum ki bir daha asla eskisi gibi olamayacağım.

—Artık hepsi geçti —dedi kocası, yüzündeki yeni kapanmış yaraları parmaklarının ucuyla okşayarak—. Ben her Cumartesi geleceğim. Hattâ müdür izin verirse daha da sık. Göreceksin bak, her şey düzelecek.

María, korku dolu gözlerini onunkilere dikti. Satürn, salonlarda gösterdiği becerilerini deniyordu. Büyük yalanlara özgü o yapmacıklı ses tonuyla, doktorun tanısının tatlılaştırılmış biçimini anlattı ona. "Özet olarak," diye sözlerini tamamladı, "tamamen iyileşebilmen için birkaç gün daha gerekiyor." María, gerçeği anlamıştı.

—Allah rızası için, canikom! —dedi, şaşkınlıkla—. Sen de deli olduğuma inandığını söyleme bana!

—Neler de geliyor aklına! —dedi kocası, gülmeye çalışarak—. Bir süre daha burada kalman herkes için daha yerinde olacak, hepsi bu. Tabii daha iyi koşullarda.

—Ama sana dedim ya, ben yalnızca telefon etmeye gelmiştim! —dedi María.

Kocası, korktuğu bu saplantı karşısında nasıl bir tepki göstereceğini bilemedi. Herculina'ya baktı. O da, onun bu

bakışını fırsat bilerek, bileğindeki saati gösterip ziyaret saatinin bittiğini belirtti. Marfa, bu işaretleşmeyi yakalamıştı, dönüp arkasına baktı ve Herculina'nın saldırmak üzere tetikte beklediğini gördü. Bunun üzerine kocasının boynuna sarılarak gerçekten deli gibi bağırmağa başladı. O ise, elinden geldiğince sevgi göstererek Marfa'yı kendinden uzaklaştırdı ve arkasından hemen saldıran Herculina'nın merhametine terk etti onu. Herculina, tepki göstermesine fırsat bırakmadan, sol eliyle onu kısıp aldı, demir gibi güçlü sağ elini de boynundan dolayarak Sihirbaz Satürn'e bağırdı:

—Gidin buradan!

Satürn, dehşet içinde kaçıp gitti.

Yine de, ertesi Cumartesi, ziyaretin dehşetini üzerinden atmış olarak, tıpkı kendisi gibi giydirdiği kedisiyle birlikte sanatoryuma geri dönmüştü: başında silindir şapka, üzerinde büyük Leotardo'nun sarı-kırmızılı taytı ve uçacak gibi duran geniş pelerini vardı. Panayır kamyonetiyle manastırın avlusuna kadar girdi ve orada, hastaların uyumsuz bağrıışmalar ve yersiz alkışlarla balkonlardan zevkle seyrettikleri, neredeyse üç saatlik harika bir gösteri yaptı. Marfa dışında hepsi oradaydılar; o, yalnızca kocasıyla görüşmeyi değil, onu balkondan seyretmeyi de reddetmişti. Satürn, ölesiye incinmiş hissediyordu kendini.

—Tepkisi çok tipik —diye avuttu onu müdür—. Geçektir.

Ama hiçbir zaman geçmedi. Marfa'yı yeniden görmeyi pek çok kez denedikten sonra, Satürn, ona bir mektubunu kabul ettirebilmek için en olmayacak şeyleri yaptı, ama yararı yoktu. Marfa, onun dört mektubunu, hiçbir yorumda bulunmadan geri yollamıştı. Satürn, bundan vazgeçti, ama hastanenin kapıcısına, Marfa'nın eline ulaşp ulaşmadığını bilemeden sigara paketleri bırakmayı sürdürdü, ta ki gerçeklere yenik düşene kadar.

Yeniden evlenip ülkesine geri döndüğünün dışında, Satürn'den bir daha haber alınamadı. Barselona'dan ayrılma-

dan önce, açlıktan yarı ölü haldeki kedisini, geçici küçük sevgililerinden birine bırakmış, üstelik kız, María'nın sigaralarını da götürmeyi sürdürmeye söz vermişti. Ama sonra o da yok oldu. Rosa Regás, on iki yıl kadar önce onu, kafasını kazımış, üzerinde bir doğu tarikatına özgü turuncu cüppesiyle, karnı burnunda olarak Corte Inglés'de gördüğünü hatırlıyordu. Kız, María'ya sigara götürmeyi ve beklenmedik bazı acil sorunlarını çözmeyi elinden geldiğince sürdürdüğünü anlatmış ona, sonunda günün birinde, hastanenin, o bahtsız zamanlardan kalma kötü bir anı gibi yıkılıp gitmiş olarak, yalnızca enkazıyla karşılaşana kadar. Oraya son gittiğinde, María çok akli başında, biraz şişmanlamış ve manastırdaki huzurlu yaşamdan mutlu görünmüş ona. Kız, o gün kediyi de götürmüş oraya, çünkü Satürn'ün kediyeye yiyecek alsın diye bıraktığı para da tükenmişmiş artık.

*Nisan 1978.*

## AĞUSTOS KORKULARI

Arezzo'ya öğleden biraz önce varmış, Venezuelalı yazar Miguel Otero Silva'nın, Toskana kırlarının bu şiirsel köşesinde satın almış olduğu Rönesans stili şatosunu arayarak iki saatte fazla vakit kaybetmiştik. Ağustos başlarında sıcak ve gürültülü bir pazar günüydü ve turistlerle tıklım tıklım dolu sokaklarda şatonun yolunu bilen birini bulmak pek kolay değildi. Boş yere birkaç kez denedikten sonra arabaya dönüp, yol işaretleri bulunmayan selvili bir toprak yoldan kenti terk ettik. Oralarda kazlarını güden yaşlı bir kadın, şatonun yerini tam olarak tarif etti bize. Vedalaşmadan önce geceyi şatoda geçirmek niyetinde olup olmadığımızı sordu, biz de, öngördüğümüz şekilde orada yalnızca öğle yemeği yiyeceğimizi söyledik.

—İyi ki öyle —dedi kadın—, çünkü o ev tekin değildir.

Öğle vakti hayaletlerine inanmayan eşimle ben, kadının saflığına gülüp geçtik. Ama dokuz ve yedi yaşlarındaki iki oğlumuz, gerçek bir hayaletle karşılaşma fikriyle mest olmuşlardı.

İyi bir yazar olmanın yanı sıra, aynı zamanda harika bir ev sahibi ve ağzının tadını bilen bir kişi olan Miguel Otero Silva, asla unutulamayacak bir sofrayla bizi bekliyordu. Oraya varmakta gecikmiş olduğumuzdan, sofraya oturmadan önce şatonun içini tanımamıza vakit kalmamıştı, ama dış görünüşüyle pek öyle korkulacak bir yanı yoktu, zaten insanın duyabileceği herhangi bir huzursuzluk da, yemek yemekte olduğumuz çiçekler içindeki terastan tümüyle görünen kent manzarası karşısında dağılırdı. Yükseklerdeki evleriyle, doksan bin kişinin zorlukla sığıdığı bu tepede, ebedi deha sahibi once insan doğmuş olabileceğine inanmak zordu. Ama Miguel

Otero Silva, Karayibler'e özgü mizah anlayışıyla, onların hiç birinin Arezzo'nun en ünlüsü olmadığını söyledi bize.

—En büyüğü Ludovico'ydu —dedi.

Aynen böyle söyledi: soyadı falan olmadan yalnızca Ludovico. Miguel, bütün yemek boyunca, felâketine neden olan bu şatoyu yaptıran o büyük sanat ve savaş adamı hakkında konuştu. Onun ne kadar güçlü olduğundan, hayal kırıklığına uğrayan aşkından ve korkunç ölümünden söz etti. Ani bir aşk çılgınlığına kapılıp, henüz seviştikleri yatağın içinde sevgilisini nasıl bıçakladığını, sonra da kendi üzerine saldırttığı vahşi savaş köpeklerinin onu dişleriyle nasıl parçaladıklarını anlattı. Ludovico'nun hayaletinin, çektiği aşk çilesi içinde huzuru bulmaya çalışarak, geceyarısından sonra evin karanlıklarında dolaştığını da büyük bir ciddiyetle ileri sürdü.

Şato, gerçekten de son derece büyük ve kasvetliydi. Ama güpegündüz, dolu mideyle ve keyfimiz yerindeyken, Miguel'in anlattıkları, konuklarını oyalamak için her zaman yaptığı onca şakadan biri gibi görünüyordu bize. Öğle uykusundan sonra hiç şaşırmadan dolaştığımız seksen iki oda, birbirini izleyen sahiplerinin zamanında her türlü değişikliğe uğramıştı. Miguel de, giriş katını tümüyle restore ettirmiş, sauna ve kültür fizik donanımlarıyla birlikte yerleri mermerden modern bir yatak odası ile öğle yemeğini yemiş olduğumuz yoğun çiçekli terası yaptırmıştı. Yüzyıllar boyunca en çok kullanılan ikinci kat, çeşitli dönemlerden kalma mobilyaların kaderlerine terk edilmiş oldukları, kişiliksiz odalar dizisinden oluşuyordu. Ama bunların en sonuncusunda, zamanın geçmeyi unuttuğu, el değmemiş bir yatak odası, olduğu gibi duruyordu. Burası Ludovico'nun odasıydı.

Büyülü bir an olmuştu bu. Altın ipliklerle işlenmiş perdeleriyle yatak ve kurban edilen sevgilinin kurumuş kaniyle hâlâ kaskatı duran olağanüstü sırma şeritlerle bezeli yatak örtüsü oradaydı. Buz gibi soğumuş külleri ve taşlaşmış son odun parçasıyla şömine de oradaydı; altın çerçevesi içinde düşünceli duran soylunun, zamanlarının ötesine geçme şansı-



na erişememiş Floransalı üstatların elinden çıkma yağlıboya portresi de. Yine de beni en çok etkileyen, yatak odasının içine açıklanamaz biçimde sinmiş olan, yeni toplanmış çilek kokusu olmuştu.

Toscana'da yaz günleri uzun ve sâkindir, ufuk çizgisi akşamın dokuzuna kadar kıpırdamaz yerinden. Şatoyu gezmeyi bitirdiğimizde saat beşi geçmişti, ama Miguel bizi, Piero della Francesca'nın fresklerini göstermeye San Francisco kilisesine götürmekte ısrar etti, sonra da meydandaki pergolaların altında kahve içerek bir güzel sohbet ettik; bavulları almaya geri döndüğümüzde ise akşam yemeği hazırды. Böylece yemeğe kaldık.

Bizler tek bir yıldızın parladığı mor bir gökyüzünün altında yemek yerken, çocuklar da mutfakta birer mum yakarak, üst kattaki karanlıkları keşfe çıktılar. Yabani atları merdivenlerde dörtnala koşturmalarını, kapıların gıcırdamasını, kapkaranlık odalarda Ludovico'yu çağıran neşeli seslerini ta sofradan duyuyorduk. Geceyi orada geçirmemiz gibi kötü bir öneri de yine onlardan çıktı. Miguel Otero Silva da çocukları seve seve destekledi, biz de onlara hayır deme medeni cesaretini gösteremedik.

Korktuğumun tersine o gece çok iyi uyuduk, eşimle ben alt kattaki bir yatak odasında idik, çocuklarım da bitişik odadaydılar. Her iki oda da yenilenmişti ve hiç de kasvetli bir görünümüleri yoktu. Uyumaya çalışırken, salondaki uyku nedir bilmeyen sarkaçlı saatin on ikiyi vurmasını saydım ve kaz çobanı kadının korkunç uyarısını hatırladım. Ama o kadar yorgunduk ki, hemen uykuya dalarak ağır ve deliksiz bir uyku uyuduk; penceredeki sarmaşıkların arasından giren hari-kulâde bir güneşle uyandıgımda saat yediyi geçmişti. Yanımda eşim, masum insanların sükûnet denizinde seyrediyordu. "Bu zamanda —dedim kendi kendime—, hayaletlere hâlâ inanan biri olması ne aptallık". Burnuma gelen yeni toplanmış çilek kokusuyla ancak o zaman ürperdim, soğumuş külleri ve taşlaşmış son odun parçasıyla şömineyi ve altın çerçevesi-

nin içinde üç yüzyıl öteden bize bakan kederli şövalyenin portresini de gördüm. Çünkü zemin katta bir gece önce yattığımız yatak odasında değil, Ludovico'nun yatak odasında, o lanetli yatağın tozlu saçaklarıyla perdelerinin ve hâlâ soğumamış kanlara bulanmış çarşaflarının altındaydık.

*Ekim 1980.*

## MARIA DOS PRAZERES

Cenaze şirketinin adamı, öylesine dakik davranıp tanı dediği saatte gelmişti ki, Marfa dos Prazeres henüz bornozunu çıkarmamıştı, saçlarında da bigudileri duruyordu; kendini hissettirdiği ölçüde itici görünmemek için, kulağına kırmızı bir gül takacak zamanı ancak bulabildi. Kapıyı açıp da, cenaze levazımatçılarının olmalarını düşündüğü gibi karanlık suratlı bir memur değil de, karşısında kareli ceketi ve rengârenk kelebek desenli kravatıyla çekingen bir genç görünce, durumuna büsbütün hayıflandı. Barselona'nın, çöğük esen rüzgârlarla çiseleyen yağmurun onu hemen her zaman kışın olduğundan daha dayanımlmaz kılan belirsiz ilkbaharına rağmen, palto giymemişti. Günün her saatinde onca erkeği kabul eden Maria dos Prazeres, bu kadar mahcup olduğunu pek hatırlamıyordu. Yetmiş altı yaşını henüz bitirmişti ve Noelden önce öleceğinden emindi, yine de kapıyı kapatmasına ve cenaze levazımatçısına, onu lâayk olduğu biçimde karşılayabilmek üzere giyinirken kendisini bir dakika beklemesini söylemesine ramak kalmıştı. Ama sonra karanlık merdiven sahanlığında donacağını düşünerek onu içeri aldı.

—Bu perişan hâlim için kusura bakmayın —dedi—, ama elli yıldan fazladır Catalunya'dayım, söylenmediği saatte gelen birine ilk kez rastlıyorum.

Unuttuğu Portekizcesinin âhengi hâlâ sezilmekle birlikte, biraz eski ama saf ve kusursuz bir Katalanca konuşuyordu. İleri yaşına rağmen, incecik bukleli sert saçları ve öfkeyle bakan elâ gözleriyle hâlâ ince uzun, hareketli bir melozdi; erkeklere karşı acıma duygusunu kaybedeli ise çok olmuştu. Sokaktaki aydınlıktan gözleri hâlâ kamaşmış durumdaki satıcı, hiçbir yorumda bulunmadan ayakkabılarının altını jüt pas-

pasa sildi ve saygıyla eğilerek onun elini öptü.

—Benim zamanımdaki erkeklere benziyorsun —dedi María dos Prazeres, karga gibi bir kahkaha atarak—. Otur.

Genç adam, meslekte yeni olduğu halde, sabahın sekizinde böylesine neşeyle karşılanmayı beklemeyecek kadar iyi biliyordu işini, hele hele daha ilk bakışta ona Güney Amerikalı bir tımarhane kaçkını gibi görünen acımasız bir ihtiyar kadından hiç beklenmezdi böyle bir karşılama. Bu yüzden de, María dos Prazeres pencerelerdeki kalın tüylü perdeleri açarken, ne diyeceğini bilemeyerek kapının bir adım berisinde durdu. Nisan ayının zayıf ışıltısı, daha çok bir antikacı vitrinini andıran özenle döşenmiş salonu zorlukla aydınlatmıştı. Bunlar, ne bir eksik, ne bir fazla, hepsi de günlük hayatta kullanılan eşyalardı, her biri yerini tam olarak bulmuştu ve öylesine dört dörtlük bir zevkle yerleştirilmişti ki, Barselona gibi eski ve gizemli bir kentte bile huradan daha iyi döşeli bir ev bulmak kolay değildi.

—Kusura bakmayın —dedi genç—. Kapıyı şaşırdım.

—Keşke öyle olsaydı —dedi kadın—, ama ölüm yanılmaz.

Satıcı, masanın üzerine, her birinde birçok haçlar ve numaralar bulunan değişik renklerde parçalara bölünmüş, harita gibi pek çok kez katlanabilen bir pano açtı. María dos Prazeres, bunun, o uçsuz bucaksız Montjuich kabristanının planı olduğunu anladı ve Ekim sağanakları altında, tapirlerin, üzerlerinde hiçbir ad yazılı olmayan tümscklerle, serüvencilerin Floransa işi vitraylarla süslü anıt mezarlarının arasında suları sıçratarak dolaştıkları Manaos mezarlığını, içinde çok eskiden kalma bir dehşetle hatırladı. Bir sabah, henüz küçük bir kızken, yatağından taşan Amazon ırmağı iğrenç bir bataklığa dönüşmüş ve o, çatlaklarında bez parçaları ve ölülerin saçlarıyla evinin avlusunda yüzen kırık tabutları görmüştü. Huzur içinde yatmak için, o kadar yakın ve bildik olan küçük San Gervasio mezarlığını değil de Montjuich tepesini seçmiş olmasının nedeni de işte bu anıydı.

—Suların asla erişemeyeceği bir yer istiyorum —dedi.

—Öyleyse burası —diye karşılık verdi satıcı, çelik bir kalem gibi cebinde taşıdığı, uzatılabilir bir işaret çubuğuyla plânda bir yeri göstererek—. Hiçbir deniz bu kadar yükselemez.

Yaşlı kadın, Iş Savaşta ölen Buenaventura Durruti<sup>1</sup> ile önde gelen öteki iki anarşistin yattıkları, birbirine bitişik, birörnek ve adsız üç mezarın bulunduğu ana girişi bulana kadar renkli panoda yönünü saptamaya çalıştı. Her gece birileri, beyaz mezar taşlarının üzerlerine adlarını yazıyorlardı. Onları kalemle, boyayla, kömürle, kaş kalemiyle ya da tırnak cilâsıyla, harfî harfine, gerçek sırasıyla yazıyorlar, ve her sabah, o dilsiz mermerlerin altında kimin kim olduğunu kimse bilmesin diye bekçiler onları siliyorlardı. María dos Prazeres, Barselona'da elinden gelmiş geçmişlerin arasında en hüznü ve isyankârı olan Durruti'nin<sup>1</sup> cenazesinde hazır bulunmuştu ve onun mezarının yakınında yatmak istiyordu. Ama tıklım tıklım dolu olan geniş kabristanda tek bir boş yer yoktu. Böylece, ne varsa ona razı oldu. "Bir şartla ki —dedi— insanı posta kutusuna koyar gibi yatırdıkları, o beş yıllık çekmecelerden birine koymasınlar beni," Sonra da birden asıl önemli koşulu hatırlayarak sözünü tamamladı:

—Özellikle de yatırarak defnetsinler beni.

Gerçekten de, peşin ödemelerle satılan mezarların gürültü reklâmına bir karşılık olarak, yer kazanmak için definlerin dikey olarak yapıldığı söylentileri dolaşıyordu. Satıcı, ezberlenmiş bir söylevin şaşmazlığıyla, bu yorumun, yenilikçi olan taksitle mezar satışı promosyonunu karalamak için geleneksel cenaze şirketlerinin başvurdukları talihsiz bir yalan olduğunu anlattı. O bunları anlatırken, belli belirsiz üç küçük vuruş duyuldu kapıda ve genç adam kararsızlıkla durakladı, ama María dos Prazeres devam etmesini işaret etti ona.

—Merak etmeyin —dedi çok alçak bir sesle—. Gelen,

1. Durruti (Buenaventura): İspanyol anarşist (1896-1936). (Çev.)

Noi.

Satıcı, bıraktığı yerden söze yeniden başlamış, Maria dos Prazeres de bu açıklamadan tatmin olmuştu. Yine de, kapıyı açmadan önce, Manaos'daki o dillere destan selden beri, en gizli ayrıntılarına varıncaya kadar yüreğinde olgunlaştırdığı bir düşüncenin son bir özetini yapmak istedi.

—Demek istediğim şu ki —dedi— benim aradığım, toprağın altında, sel tehlikesi karşısında kalmadan, mümkünse yazın ağaçların gölgesinde yatabileceğim ve belirli bir süre sonra beni çöpe atmak için açıp çıkarmayacakları bir yer.

Sonra sokak kapısını açtı ve çiseleyen yağmurdan sırlı-sıklam olmuş küçük bir epanyöl köpeği, evin geri kalanıyla hiç ilgisi olmayan pervasız bir havayla içeri girdi. Mahalledeki sabah gezintisinden dönüyordu ve içeri girer girmez neşeli bir telâşa kapıldı. Hiç anlamsız bir havlamayla masanın üzerine sıçramış, çamur içindeki patileriyle mezarlık plânını mahvetmesine ramak kalmıştı. Ama hanımının tek bir bakışı, onun bu coşkusunu yatıştırmaya yetti.

—Noi! —dedi bağırmeden—. *Baixa d'ací!*

Hayvan irkildi, korkuyla ona baktı ve iki damla berrak gözyaşı burnundan aşağı süzüldü. O zaman Maria dos Prazeres, yeniden satıcıya döndü ve onun şaşırması olduğunu gördü.

—*Collons!*<sup>2</sup>, —diye hayret etti genç adam—. Ağladı!

—Bu saatte burada birini görmek onu heyecanlandırdı da ondan —diye köpeği mazur göstermeye çalıştı Maria dos Prazeres, alçak sesle—. Genelde eve erkeklerden daha dikkatli girer. Sen hariç, demin gördüğüm gibi.

—Ama ağladı be! —diye yineledi satıcı ve hemen kabalığının farkına varıp kızarak özür diledi—: Kusura bakmayın, ama bu filimlerde bile olmaz.

—Öğretilirse bütün köpekler bunu yapabilir —dedi ka-

1. *Baixa d'ací!*: (Portekizce) İn oradan! (Çev.)

2. *Collons!*: (Katalanca) Vay canına be! Hay Allahyahu! gibi kaba bir ünlem. (Çev.)

dın—. Ama köpek sahipleri ömürlerini, onlara acı çektiren alışkanlıkları öğretmekle geçirirler, tabaktan yemek yemek ya da belirli saatlerde ve hep aynı yere pislemek gibi. Buna karşılık, gülmek ve ağlamak gibi, onların hoşuna giden doğal şeyleri öğretmezler. Nerede kalmıştık?

Konuşulacak pek az şey kalmıştı. María dos Prazeres, ağaçsız yaz aylarına da razı oldu çaresiz, çünkü kabristandaki birkaç ağacın gölgesi, rejimin ileri gelenlerine ayrılmıştı. Buna karşılık, sözleşmenin fazladan bir sürü koşulları ve maddeleri vardı, çünkü peşin olarak nakit ödeme indiriminden yararlanmak istiyordu.

Satıcı, ancak işi bitirdiklerinde ve kâğıtları yeniden çantasına koyarken bilinçli bir bakışla evi inceledi ve güzelliğinin büyümlü esintisi karşısında ürperdi. Sanki ilk kez görüymüş gibi yeniden dönüp baktı María dos Prazeres'e.

—Size açıkça bir şey sorabilir miyim?

Kadın onu kapıya doğru götürdü.

—Elbette —dedi—, yaşımla ilgili olmadığı sürece sorabilirsin.

—İnsanların evlerindeki eşyalarından ne iş yaptıklarını tahmin etme merakım vardır benim, ama doğrusunu isterse-  
niz burada bilemedim —dedi genç adam—. Ne iş yaparsınız  
siz?

María dos Prazeres, gülmekten katılarak yanıt verdi:

—Ben oruspuyum, oğlum. Yoksa artık halimden belli olmuyor mu?

Satıcı, kıpkırmızı kesildi.

—Çok üzgünüm.

—Asıl benim üzülmem gerekirdi —dedi kadın, kapıya toslamasına engel olmak için onu kolundan tutarak—. Aman dikkat et! Beni doğru dürüst gömmeden kafanı kırmaya kalkma.

Kapıyı kapar kapamaz küçük köpeği kucağına alıp sevip okşamaya başladı ve o güzel Afrikalı sesiyle, tam o sırada bitişikteki çocuk yuvasından duyulan çocuk korosuna katıldı.

Üç ay önce rüyasında öleceğini görmüş, yalnızlığını paylaşan bu yaratığa o zamandan beri büsbütün bağlanmıştı. Ölümünden sonra eşyalarının dağıtılması ve cenazesinin kaldırılmasını öyle inceden inceye ayarlamıştı ki, hemen o an hiç kimseye zahmet vermeden ölebilirdi. Tek tek üst üste koyarak, ama sıkıntılı özverilere pek de katlanmadan biriktirdiği bir servetle kendi isteğiyle emekliye ayrılmış, kendisine son barınak olarak, gittikçe genişleyen kentin yuttuğu çok eski ve soylu Grácia köyünü seçmişti. Güherçileden delik deşik olmuş duvarları, övünülecek bir yanı olmayan bir çatışmanın izlerini hâlâ taşıyan ve hep tütsülenmiş ringa balığı kokan, yıkıntı halinde bir asma kat satın almıştı. Kapıcı yoktu, bütün katlarda oturulduğu halde nemli ve karanlık merdivenlerde bazı basamaklar eksikti. María dos Prazeres, banyoyla mutfakı yenilemiş, duvarları neşeli renklerde kumaşlarla kaplatmış, pencerelere kesme camlar ve kadife perdeler koydurmuştu. En son olarak da yenilgi haberinin gelmesiyle faşistlerin, cumhuriyetçilerin terk ettikleri konaklarından çaldıkları, ayrıca kendisinin de uzun yıllar boyunca kelepirci fiyatlara ve gizli pazarlıklarla satın almış olduğu değerli mobilyaları, servis takımları ve süs eşyalarını, sandıklar dolusu ipekli ve brokarları oraya taşımıştı. Geçmişle olan tek bağlantısı, birlikte yiyecekleri akşam yemeğinin üstüne isteksiz bir aşk yapmak için her ayın son Cuması onu ziyarete gelmeyi sürdüren Cardona kontuyla olan dostluğuydu. Ama gençlik yıllarının bu ilişkisi bile gizli kalmıştı, çünkü kont, aşırı ihtiyatlı davranarak, üzerine arması resmedilmiş otomobilini çok uzak bir yere bırakıyor ve hem onun onurunu, hem de kendisinininkini korumak amacıyla, onun asma katına kadar karanlık yerlerden yürüyerek geliyordu. María dos Prazeres, çok genç bir çiftin, dokuz yaşındaki kızlarıyla birlikte kısa bir süreden beri oturduğu karşiki daire dışında, binada kimseyi tanımıyordu. Kendisine inanılmaz da görünse, merdivenlerde onlardan başka kimseyle karşılaşmadığı doğrudur.

Yine de, mirasının dağıtımı, ulusal onurları edep duygu-



larına karışan bu kabasaba Katalan toplumu içinde düşündüğünden çok daha fazla kök salmış olduğunu göstermişti ona. En önemsiz ıvrızvırını bile, kalbine en yakın olanlar, yani evinin en yakınındakiler arasında paylaşmıştı. Sonunda adil davrandığı kanısına pek varamamıştı ama buna karşılık mirasına lâyık olmayan hiç kimseyi unutmamış olduğundan emindi. Bu öylesine şaşmazlıkla hazırlanmış bir vasiyetname olmuştu ki, her türlüşünü görmüş olmakla övünen Arbol sokagındaki noter, onu, mallarının her birinin Ortaçağ Katalancasıyla tam adını vererek ayrıntılı bir dökümünü, ayrıca mirasçılarının her birinin işleri ve adresleriyle, kalbindeki yerlerini belirttiği eksiksiz bir listesini kâtiplerine ezberden dikte ederken gördüğünde, gözlerine inanmamıştı.

Cenaze levazımatçısının gelişinden sonra, o da kabristanının sayısız Pazar ziyaretçilerinden biri olmuştu. Tıpkı mezar komşuları gibi, çiçek tarhına dört mevsimlik çiçekler dikiyen, yeni çıkan çimleri sulayarak belediyedeki halılara benzetene kadar makasla düzeltiyordu; bu yere öylesine alışmıştı ki başlangıçta nasıl olup da kendisine o kadar elem verici göründüğünü anlayamıyordu artık.

İlk ziyaretinde, girişteki adsız üç mezarı görünce yüreği ağzına gelmiş, ama onlara bakmak için durmamıştı bile; çünkü bekçi birkaç adım ötesinde tetikte bekliyordu. Ama oraya gittiği üçüncü Pazar, en büyük hayallerinden birini gerçekleştirmek için onun dalgınlığından yararlandı ve yağmurlarla yıkanmış en baştaki mezar taşının üzerine o adı yazıverdi: *Dur-ruti*. O günden sonra da fırsat buldukça aynı şeyi yine yaptı, bazan tek bir mezarın üzerine, bazan da iki ya da üç tanesine birden, her defasında da eli titremeden ve yüreği özlemle coşarak.

Eylül sonlarında bir Pazar, aynı tepedeki ilk cenaze töreninde hazır bulundu. Üç hafta sonra, buz gibi rüzgârların estiği bir öğleden sonra, yeni evli bir genç kadını, kendisinin-kinin yanındaki mezara defnetmişlerdi. Yıl sonuna kadar yedi parsel işgal edilmişti, ama kış ayları başka bir değişiklik

yaratmadan hızla geçip gitti. Herhangi bir rahatsızlık hissetmiyor, sıcaklık artıp hayatın coşkulu gürültüsü açık pencere-lerden içeri girdikçe, gördüğü garip rüyalara rağmen hayatta kalmayı sürdürmek için kendini daha da istekli hissediyordu. En sıcak ayları dağda geçiren Cardona kontu, geri döndüğünde onu, elli yaşındaki şaşırtıcı gençliğinde olduğundan çok daha çekici bulmuştu.

María dos Prazeres, başarısızlıkla sonuçlanan pek çok denemeden sonra, Noi'ye, birörnek mezarlarla dolu geniş tepenin üzerinde kendisinininkini ayırdetmesini öğretmeyi başardı. Sonra da ona, ölümünden sonra da alışkanlıkla aynı şeyi yapmayı sürdürmesi için, kendi boş mezarının üzerinde ağlamayı öğretmeye koyuldu. Ramblas otobüsünün yolunu ezberleyebilmesi için belirli noktaları göstererek, evinden mezarlığa kadar onu birçok kez yayan olarak götürdü, ta ki tek başına yollayabilecek kadar ustalaştığını hissedene kadar.

Son provayı yaptıkları Pazar günü öğleden sonra saat üçte, hem yaz gelmek üzere olduğundan, hem de daha az dikkat çeksin diye, köpeğin baharlık yeleğini çıkardı ve onu serbest bıraktı. Havaya kalkık kuyruğunun altında kederle kısılmış minicik kıcıyla, kaldırımın gölgeli yanından hafif adımlarla koşar gibi uzaklaştığını gördü ve Calle Mayor'un köşesinden denize doğru dönene kadar arkasından bakarak, ortak hayallerle geçirdikleri onca acı yıldan sonra hem kendisi hem de onun için ağlama isteğini zorlukla bastırabildi. On beş dakika sonra yakındaki Lesseps meydanından Ramblas otobüsüne binerek, kendini göstermeden pencereden onu görmeye çalıştı ve gerçekten de Paseo de Gracia'daki yaya geçidinde, Pazar gezintisindeki bir sürü çocuğun arasında onu, herkesten uzak ve ciddi bir tavırla ışığı yanmasını beklerken gördü.

"Aman Allahım", diye içini çekti. "Ne kadar da yalnız görünüyor."

Montjuich'deki yakıcı güneşin altında onu neredeyse iki saat beklemek zorunda kalmıştı. Pek hatırlamadığı başka Pa-

zar günlerinden kalma birçok yaşlı insanla selâmlaştı, ama onları zorlukla tanıyabilmmişti, çünkü ilk gördüğünden beri o kadar uzun zaman geçmişti ki, artık ne yas kılığındaydılar, ne de ağlıyorlardı, çiçeklerini de mezarların üzerine ölülerini hiç düşünmeden koyuyorlardı. Az sonra, hepsi gittiklerinde, martıları ürküten, böğürtüye benzer hüzünlü bir ses duydu ve denizde Brezilya bandıralı koskocaman beyaz bir transatlantik gördü; Pernambuco hapisanesinde onun uğruna ölen birinden kendisine mektup getiriyor olmasını ne kadar isterdi. Saat beşi biraz geçse, Noi, yorgunluk ve sıcaktan salyaları akararak, ama istediğini yapmış bir çocuk edasıyla, beklediğinden on iki dakika erken görüldü tepede. Ve o anda, Maria dos Prazeres, mezarının üzerinde ağlayacak kimsesi olmayacağı korkusunu yendi.

Ertesi sonbahar, ne olduğunu çözemediği, ama yüreğindeki ağırlığı artıran kötü birtakım belirtiler algılamaya başlamıştı. Fazlasıyla eskidiğinden yeniden moda olan, yakası tilki kuyruklu mantosu ve yapma çiçeklerle bezeli şapkasıyla, Saatli Meydandaki altın sarısı akasyaların altında yine kahve içer olmuştu. İçgüdüsünü yönlendirerek dikkat kesildi. İçindeki huzursuzluğun nedenini bulmaya çalışarak, Ramblas'daki kuş satıcısı kadınların gevezeliklerine, kitap standlarında yıllardan beri ilk kez futboldan söz etmeyen erkeklerin fısıldaşmalarına, güvercinlere ekmek kıtıntıları atan savaş gazilerinin derin sessizliğine kulak verdi; her yerde ölümün kuşku götürmez belirtileri vardı. Noelde akasyaların arasında renk renk ışıklar yanmıştı, balkonlardan müzik sesleri ve neşeli konuşmalar duyuluyordu, ülkenin kaderine yabancı bir turist kalabalığı açık hava kahvelerini istila etmişti, ama bu bayram havasının içinde bile, anarşistlerin sokakların efendisi kesildikleri zamanların öncesindeki aynı bastırılmış gerginlik hissediliyordu. Büyük tutkularla dolu o dönemi yaşamış olan Maria dos Prazeres, içindeki huzursuzluğu bastıramıyordu ve korkunun dürtmesiyle ilk kez uykusunun ortasında uyanmıştı. Bir gece, Devlet Güvenlik Örgütünün ajanları, pence-

resin'in önünde, duvara fırçayla yazı yazan bir öğrenciyi vura-  
rak öldürmüşlerdi: *Visca Catalunya lliure*.<sup>1</sup>

"Aman Allahım —dedi kendi kendine şaşkınlıkla— san-  
ki her şey benimle birlikte ölüyor!"

Buna benzer bir huzursuzluğu, yalnızca bir kez, Mana-  
os'da küçük bir kızken tanımıştı: gün doğmadan bir daki-  
ka önce, gecenin sayısız gürültüleri birden susup sular durul-  
duğu, zaman duraksadığı ve Amazon ormanı, ancak ölümün-  
kine benzer kopkoyu bir sessizliğe gömüldüğünde. Bu daya-  
nılmaz gerilimin ortasında, Nisan ayının son Cuması,  
Cardona kontu, her zamanki gibi akşam yemeği yemek için  
onun evine gelmişti.

Bu ziyaret artık bir seremoni halini almıştı. Kont, daha  
az dikkat çekmesi için akşam gazetesine sarılı bir şişe yerli  
şampanya ve bir kutu pralinli çikolata ile hiç sektirmeden ak-  
şam saat yediyle dokuz arasında geliyordu. María dos Praze-  
res, eski güzel günlerdeki soylu Katalanların en sevdikleri ye-  
mekler olan fırında kanelone ile piliç yahnisi, bir kâse dolu-  
su da mevsim meyvesi hazırlıyordu. O, yemek pişirirken,  
kont da gramofonda İtalyan operalarından bazı parçaların  
Nuh nebiden kalma yorumlarını dinleyerek, ona plâkların so-  
nuna kadar yeten küçük bir kadeh Porto şarabını ağır ağır  
yudumluyordu.

Uzun uzun sohbet ettikleri yemeğin arkasından, her iki-  
sinde de bir fiyasko tortusu bırakan hareketsiz bir aşkı ezber-  
den yapıyorlardı. Kont, hep gece yarısına az kalmış olmasın-  
dan telâşlı bir halde çekip gitmeden önce, yatak odasındaki  
kül tablasının altına yirmi beş peseta bırakıyordu. María dos  
Prazeres'in, onu Paralelo'daki yol üstü otellerinden birinde  
tanıdığı zamanki fiyatıydı bu ve zamanın paslandıramadan el  
değmemiş bıraktığı tek şeydi.

İkisi de, bu dostluğun neye dayandığını kendi kendileri-  
ne sormuş değillerdi. María dos Prazeres, ona bazı kolay lü-

1. *Visca Catalunya lliure*: (Katalanca) Yaşasın özgür Katalunya. (Çev.)

tuflar borçluymdu. Tasarruflarını iyi yönlendirmesi için ona yerinde bazı öğütler veriyor, elindeki eskiden kalma şeylerin gerçek değerlerini ayırdetmeyi ve bunların çalıntı olduklarının anlaşılmasını için evinde ne şekilde bulundurması gerektiğini öğretiyordu. Ama en önemlisi, bütün ömrünü geçirdiği genelevde onun modern zevklere göre artık fazlasıyla kullanılmış olduğunu ileri sürüp, çocuklara beş pesetaya sevişmeyi gizlice öğreten emekli orospuların kaldıkları bir eve onu göndermek istediklerinde, Gràcia mahallesinde nezih bir yaşlılığın yolunu gösteren de kont olmuştu. Annesinin onu on dört yaşındayken Manaos limanında sattığını ve bir Türk gemisinin ikinci kaptanının Atlantik'i geçtikleri sürece ondan acımasızca yararlandığını, sonra da Paralelo'nun ıslıl ıslıl bataklığında parasız pulsuz, isimsiz ve dil bilmez bir halde bıraktığını anlatmıştı kontu. Her ikisi de, ortak pek az şeyleri olduğundan, kendilerini hiçbir zaman, birlikte oldukları zamanki kadar yalnız hissetmediklerinin bilincindeydiler, ama ikisi de alışkanlığın büyüsunü bozmaya cesaret edememişti. Her ikisinin de, onca yıldır birbirlerinden ne kadar çok ve ne kadar sevecenlikle nefret ettiklerinin aynı anda farkına varmaları için ulusal bir sarsıntı gerekmişti.

Ani bir parlama olmuştu bu. Cardona kontu, *La Bohème*'deki aşk düetini Licia Albanese ve Beniamino Gigli'den dinliyordu, tam o sırada María dos Prazeres'in mutfakta dinlemekte olduğu radyo haberlerinden bir şeyler tesadüfen kulağına çalındı. Usulca yaklaşp o da dinlemeye koyuldu. İspanya'nın ebedi diktatörü general Francisco Franco, ölümcül yeni mahkûm edilen ayrılıkçı üç Bask militanının akıbetine karar verme sorumluluğunu üstlenmişti. Kont, rahat bir nefes aldı.

—Öyleyse onları mutlaka kurşuna dizmişlerdir —dedi—, çünkü Başkan âdil bir adamdır.

María dos Prazeres, kobranınkiler gibi ıslıl ıslıl yanan gözlerini ona dikti ve kontun altın çerçevesel gözüklerinin ardında duygusuz gözbebeklerini, nemli karanlıklara alışık bir

hayvanın yırtıcı dişleriyle pençelerini gördü. Onun gerçek yüzüdü bu.

—Öyleyse dua et de öyle olmasın —dedi—, çünkü onlardan birini bile kurşuna dizerlerse, ben de senin çorbana zehir koyarım.

Kont, korkmuştu.

—Nedenmiş o?

—Çünkü ben de âdil bir orospuyum da ondan.

Cardona kontu, o günden sonra bir daha gelmemiş ve María dos Prazeres, hayatının son döneminin de böylece kapandığını kesinlikle anlamıştı. Gerçekten de, kısa bir süre öncesine kadar, otobüste kendisine yer vermeleri, yolda karşıdan karşıya geçmesine yardım etmeleri, merdivenleri çıkarırken koluna girmeleri hiç hoşuna gitmiyordu, ama sonunda bunu yalnızca kabullenmekle kalmamış, aynı zamanda nefretlik bir gereksinim olarak da ister olmuştu. Bunun üzerine, anarşistlerinki gibi adsız ve tarihsiz bir mezar taşı yaptırmış, uykusunda ölecek olursa Noi'nin haberi vermek üzere dışarı çıkabilmesi için kapıları sürgülemeden yatmaya başlamıştı.

Bir Pazar günü, mezarlık dönüşü eve girdiğinde, merdiven sahanlığında karşıki dairede oturan kızla karşılaştı. Bir büyükanne içtenliğiyle onunla konuşa konuşa, birkaç sokak öteye kadar birlikte yürümeye başladı, bir yandan da onun Noi'yle eski dostlar gibi gülüp oynamasını seyrediyordu. Diamante meydanına vardıklarında, önceden düşündüğü gibi ona bir dondurma ısmarladı.

—Köpekleri sever misin? —diye sordu.

—Baylırım —dedi kız.

O zaman María dos Prazeres, uzun zamandan beri hazırlamış olduğu bir öneride bulundu ona.

—Günün birinde bana bir şey olursa, Noi'nin bakımını sen üstlen —dedi—, yalnız bir koşulla: Pazar günleri hiçbir şeyiyle ilgilenmeden onu serbest bırakacaksın. O, ne yapacağını bilir.

Kız, çok mutlu olmuştu. María dos Prazeres de, kalbin-

de yıllardır beslediği bir rüyayı yaşamış olmanın sevinciyle döndü eve. Ancak bu rüyanın gerçekleşmemesi, ne yaşlılığın verdiği yorgunluktandı, ne de ölümün gecikmesinden. Bu, kendi verdiği bir karar bile olmamıştı. Hayat, mezarlıktan çıkarken bir fırtınanın ansızın patlak verdiği, Kasım ayında buz gibi soğuk bir öğle sonrasını seçmişti onun için. Üç mezar taşının da adlarını vazmış, tam otobüs durağına doğru yayan olarak inerken yağmurun ilk esintileriyle tepeden tırnağa ıslanmıştı. Yıkıntı halindeki dükkânlar: ve toz toprak içindeki imalâthaneleri, fırtınanın patirtisini: daha da korkunç bir hâle getiren kocaman yük arabalarıyla başka bir kente benzeyen ıssız bir mahallenin kapı aralarına sığınacak vakti güçlüğüle bulabilmişti. Marfa dos Prazeres, sırxsıklam köpeği kendi vücuduyla ısıtmaya çalışırken, tıklım tıklım dolu otobüslerin, taksimetreleri kapalı boş taksilerin geçtiğini görüyor, ama onun kazazede sinyalleri kimsenin dikkatini çekmiyordu. Birdenbire, artık bir mucizenin bile beklenemeyeceği bir sırada, gri metalik renkli şahane bir otomobil, seller altındaki sokaktan neredeyse hiç gürültü yapmadan geçerek köşede ansızın durdu ve onun bulunduğu yere kadar geri geri geldi. Camlar, sihirli bir solukla indi ve şoför onu gideceği yere götürmeyi önerdi.

—Çok uzağa gidiyorum —dedi Marfa dos Prazeres, içtenlikle—. Ama beni biraz yakınına kadar da götürseniz çok sevinirim.

—Nereye gittiğinizi söyleyin bana —diye ısrar etti şoför.

—Grácia'ya —dedi o da.

Kapı, el değmeden açılmıştı.

—Ben de o yöne gidiyordum —dedi şoför—. Binin.

Otomobilin içinde buz gibi soğuk bir ilaç kokusu vardı; yağmur, gerçek dışı bir olaya dönüşmüş, kent, renk değiştirmişti; Marfa dos Prazeres, her şeyin önceden düşünülüp halledildiği yabancı ve mutlu bir âlemde hissediyordu kendini. Şoför, sanki büyü bir kolaylıkla, trafiğin düzensizliği arasından kendine yol açmıştı. Marfa dos Prazeres, dehşet içindey-

di, yalnızca kendi sefaletinden değil, aynı zamanda kucağında uyuyan zavallı minik köpeğinkinden de.

—Bu bir transatlantik —dedi, sırf oraya yaraşır bir şey söylemek gereğini duyduğundan—. Böyle bir şey hiç görmemişim, rüyamda bile.

—Doğrusunu isterseniz, kötü olan tek yanı, benim olmaması —dedi adam, zor anlaşılır bir Katalancayla; bir an durakladıktan sonra da İspanyolca olarak ekledi—: Ömrüm boyunca maaşlarımı biriktirsem, yine de bunu almaya yetmezdi.

—Tahmin ederim —diye içini çekti yaşlı kadın.

Gösterge tablosunun yeşil ışığıyla aydınlanan yüzünü yandan inceledi, kıvrık kısa saçları ve bronz rengi Romalı profiliyle neredeyse bir delikanlı olduğunu gördü. Yakışıklı olmadığını düşündü, ama değişik bir havası vardı, kullanılmaktan yıpranmış ucuz deri ceketini çok yakışmıştı, annesi onun eve döndüğünü duyduğunda çok mutlu olsa gerçkti. Yalnızca işçi elleri yüzünden onun gerçekten de otomobilin sahibi olmadığı düşünülebilirdi.

Yol boyunca bir daha konuşmadılar, ama María dos Prazeres de birçok kez yan gözle incelendiğini hissetmiş ve o yaşında hâlâ hayatta olması bir kez daha acı vermişti ona. Yağmur yağmaya başladığında başına örtüverdiği mutfak beziyle ve ölümü düşünüyor olmaktan değiştirmeyi akıl edemediği eski püskü pardösüsüyle kendini çirkin ve acınacak halde hissediyordu.

Gràcia mahallesine vardıklarında hava açmaya başlamıştı; karanlık olmuş, sokağın ışıkları yanmıştı. María dos Prazeres, şoföre kendisini yakındaki bir köşede bırakmasını söyledi, ama o, evin kapısına kadar götürmekte ısrar etti ve yalnızca böyle yapmakla kalmadı, aynı zamanda ıslanmadan inebilmesi için kaldırımın üzerine de çıktı. María dos Prazeres, köpeği salıyordu, vücudunun elverdiği vakarla otomobilden çıkmaya uğraştı ve teşekkür etmek üzere geri döndüğünde, nefesini kesen bir erkek bakışıyla karşılaştı. Kimin kimden neyi



beklediği pek anlaşılmadan bir an bakiştılar ve o zaman genç adam kararlı bir sesle sordu ona:

—Yukarı çıkayım mı?

María dos Prazeres, kendini aşağılanmış hissetti.

—Beni buraya getirme lütfunda bulunmanıza son derece minnettarım —dedi—, ama benimle alay etmenize izin vermem.

—Kimseyle alay etmeme bir neden yok —dedi genç adam İspanyolca olarak, kesin bir ciddiyetle—. Hele sizin gibi bir kadınla, hiç.

María dos Prazeres, onun gibi çok erkek tanımış, ondan çok daha pervasızlarını intihardan kurtarmıştı, ama upuzun ömründe karar verirken hiç bu kadar korkmamıştı. Sesinde en ufak bir değişiklik belirtisi göstermeden onun üstlediğini duydu:

—Yukarı çıkayım mı?

María dos Prazeres, otomobilin kapısını kapamadan uzaklaştı ve anlaşılacağından emin olmak için İspanyolca olarak yanıt verdi.

—Nasıl isterseniz öyle yapın.

Sokaktan eğik gelen ışıkla zar zor aydınlanan antreye girdi, yalnızca ölüm ânında duyulabileceğine inandığı bir korkuyla tıkanarak, titreyen bacaklarıyla ilk katın merdivenini çıktı. Cebinde anahtarları bulma telâşıyla titreyerek, asma katın kapısının önünde durduğunda, sokaktaki otomobilin iki kapısının art arda kapandığını duydu. Kendisinden önce çıkmış olan Noi, havlamaya yeltendi. "Sus", diye emretti can çekişir gibi bir fısıltıyla. Neredeyse hemen arkasından merdivenin tek tek basamaklarında ilk ayak seslerini duydu ve kalbi yerinden fırlayacak diye korktu. Kendisine öleceği haberini vermiş ve üç yıl boyunca hayatını değiştirmiş olan o ilk rüyayı, bir saniyeden az bir süre içinde yeniden baştan sona gözünün önüne getirdi ve onu yanlış yorumladığını anladı.

"Aman Allahım", dedi şaşkınlıkla. "Demek ölüm değilmiş!"

Karanlığın içinde tek tek saydığı adımlara kulak vererek ve karanlıkta kendisi kadar korka korka yaklaşmakta olan birinin giderek artan solumasını duyarak, sonunda kilidi buldu ve işte o zaman, yalnızca o ânı yaşamak için dahi olsa, onca yıl beklemesine ve karanlıkta onca acı çekmesine değdiğini anladı.

*Mayıs 1979.*

## ZEHİRLENMİŞ ON YEDİ İNGİLİZ

Señora Prudencia Linero'nun Napoli limanına vardığında fark ettiği ilk şey, burada da tıpkı Riohacha limanındaki gibi bir koku olduğuydu. Tabii bundan hiç kimseye söz etmedi, çünkü savaştan sonra ilk kez ülkelerine dönmekte olan Buenos Aires'li İtalyanlarla tıklım tıklım dolu bu eski transatlantikte kimse anlamazdı bunu, ama yine de yetmiş iki yaşında, yakınlarından ve evinden ayrı on sekiz günlük kötü bir deniz yolculuğu sonrasında, kendini daha az yalnız, daha az korkmuş ve daha az uzakta hissetmişti.

Karanın ışıklarını daha şafakla birlikte görmüşlerdi. Yolcular, yeni giysilerini giymiş ve yürekleri gemiden inişin belirsizliğiyle sıkılmış bir halde, her zamankinden erken kalkmışlardı, öyle ki gemide geçirecekleri o son Pazar, bütün yolculuk boyunca tek gerçek şey gibi görünüyordu. Señora Prudencia Linero, o gün Pazar âyinine giden pek az kişiden biri olmuştu. Gemide yarı yas kılığında dolaştığı önceki günlerden farklı olarak, karaya incekleri gün, belinde ip kordonuyla kaba ketenden koyu renk bir San Francisco keşiş cüppesiyle yalnızca pek yeni olduklarından hacı sandaletlerine benzemeyen ham deriden sandaletler giymişti. Bu, bir peşin ödemeydi: Papa Hazretlerini görmek üzere Roma'ya yolculuk etme lütfunu kendisine bağışlayacak olursa, ölünceye kadar bu upuzun giysiyi giyeceğine söz vermişti Tanrıya ve adağı yerine gelmişti. Ayinin sonunda, Karayib fırtınalarına dayanacak cesareti kendisine veren Kutsal Ruha bir mum yaktı ve o anda Riohacha'nın rüzgârlı gecesinde rüyalarında onu gören dokuz çocuğu ve on dört torununun her biri için ayrı bir dua etti.

Kahvaltıdan sonra güverteye çıktığında, gemideki yaşam

değişmişti. Bavullar, İtalyanlar tarafından Antiller'in büyü-  
pazarlarından satın alınmış her türlü turistik eşyanın arasın-  
da, dans salonuna yığılmıştı; kantindeki tezgâhın üzerinde de  
tellerden örülmüş kafesinin içinde bir Pernambuco makak  
maymunu vardı. Ağustos başlarında pırıl pırıl bir sabahtı. Işı-  
ğın, her Allahın günü bir takdir-i ilâhî gibi ortaya çıktığı o sa-  
vaş sonrası yazlarındakine benzer örnek bir Pazar günüydü  
ve koskoca gemi, duru bir gölün üzerinde, hastaymış gibi so-  
luk soluğa, ağır ağır ilerliyordu. Anjou düklerinin kasvetli ka-  
lesi ufukta zorlukla seçilmeye başlamıştı, ama küpeşteye yas-  
lanmış yolcular, bildik yerleri tanıdıklarını sanıyorlar, güney-  
li şiveleriyle neşe içinde bağrışarak, oraları tam olarak gör-  
meden birbirlerine gösteriyorlardı. Gemide onca eski dost  
edinmiş, anne ve babaları dans ederlerken çocuklara bak-  
mış, hattâ ikinci kaptanın ceketinin bir düğmesini dikmiş  
olan Señora Prudencia Linero, onları ansızın kendine yaban-  
cı ve kendinden uzak bulmuştu. Tropikal uyusukluğun içinde  
ilk özlemlerin üstesinden gelmesini sağlamış olan o toplum  
ruhu ve insancıl sıcaklık yok olmuştu. Açık denizdeki ebedi  
aşklar, limanın görünmesiyle sona eriyordu. İtalyanların uça-  
rı yapısını tanımayan Señora Prudencia Linero, ülkeye geri  
dönmekte olan kalabalığın arasında oraya yeni gitmekte olan  
tek kişi olması nedeniyle, kötülüğün ötekilerin kalbinde de-  
ğil, kendisinininde olduğunu düşündü. Suyun dibinde kaybo-  
lup giden onca âlemin izlerini güverteden seyrederken, bü-  
tün yolculuklar böyle olsa gerek, diye düşündü, yabancı ol-  
manın acısını ömründe ilk kez duyarak. Birdenbire, yanında  
duran çok güzel bir kız, attığı dehşet çığlığıyla korkuttu onu.

—*Mamma mia!* —dedi kız, suyun dibini göstererek—  
Şuraya bakın.

Boğulmuş birinin cesediydi bu. Señora Prudencia Line-  
ro, suyun üzerinde sırtüstü yüzdüğünü gördü onun; halinde  
garip bir doğallık bulunan, kel kafalı, yetişkin bir erkekti;

---

1. *Mamma mia.* (İtalyanca) Anneciğim! (Çev.)

neşeyle bakan açık gözleri, tıpkı gökyüzünün şafak vaktindeki rengindeydi. Brokar bir yelekle frak giymişti, ayaklarında rugan pabuçlar, yakasında canlı bir gardenya vardı. Sağ elinde, hediye kağıdına sarılı küçücük, dörtköşe bir paket tutuyordu; mosmor kesilmiş kaskatı parmaklarıyla, ölüm ânında tutunmak için bulabildiği tek şey olan fıyongu kavramıştı.

—Bir düğünden düşmüş olsa gerek —dedi gemi subaylarından biri—. Yazın bu sularda çok olur.

Bir anlık bir görüntü olmuştu bu, çünkü tam o sırada körfeze giriyorlardı ve yolcuların dikkatini onun kadar uğursuz olmayan daha başka nedenler çekmişti. Ama Señora Prudencia Linero, boğulmuş adamı, kuyruklu ceketi geminin ardında dalgalanan o zavallıyı aklından çıkaramıyordu.

Körfeze girer girmez, köhne bir römorkör gemiyi karşılamaya çıktı ve onu yedeğe alarak, savaş sırasında tahrip olmuş pek çok savaş gemisinin enkazı arasından çekip götürdü. Gemi, paslanmış enkazların arasından kendine yol bulurken, denizin suyu yağa dönüşmeye başlamış, sıcaklık, öğle sonrası saat ikide Riohacha'dakinden çok daha yakıcı olmuştu. Saat on bir güneşiyle parlayan rıhtımın öbür yanında, şahane saraylar ve tepelere yığılmış rengârenk gecekondularla kent, birdenbire bütünüyle çıkıvermişti ortaya. O sırada, denizin kaynayan dibinden aniden yükselen dayanılmaz bir koku, Señora Prudencia Linero'ya evinin avlusundaki çürümüş yengeç kokusunu hatırlatmıştı.

Gemi manevra yaparken, yolcular, sevinç içinde abartmalı el kol hareketleriyle, rıhtımdaki kargaşanın arasında akrahabalarını görüp çıkıyorlardı. Çoğunluğu, yas giysileri içinde bunalmış kabarık göğüsleriyle geçkince hanımlar, yanlarında sürüyle dünya güzeli çocuklar, gazeteyi eşlerinden sonra okuyan ve sıcağa rağmen kalem efendisi gibi giyinen o ölümsüz cinsten ufak tefek ve çalışkan kocalardan oluşuyordu.

Bu panayır hengâmesinin arasında, üzerinde dilencilerinki gibi bir pardösüyle perişan görünümlü, çok yaşlı bir

adam, ceplerinden iki eliyle avuç avuç minicik civcivler çıkarıyordu. Çılgıncasına cikcikleyerek bir anda rıhtımın her yanını doldurmuşlardı ve sırf sihirbaz gösterisi hayvanları olmaları sayesinde, bu mucizeden habersiz kalabalığın ayakları altında ezildikten sonra bile koşuşmayı sürdüren pek çokları vardı. Sihirbaz, şapkasını ters olarak yere koymuştu, ama gemiden hiç kimse ona tek kuruş bile sadaka atmadı.

Kendi şerefine yapılmışa benzeyen bu harikulâde gösteriyi takdir eden tek kişi olarak ona hayran kalan Señora Prudencia Linero, yaya köprüsünü ne zaman indirdiklerinin farkına varmamış, bir insan seli, borda bordaya bir korsan saldırısındaki coşku ve naralarla gemiyi istila etmişti. Yaz tatilindeki onca ailenin sevincinden ve ekşi ekşi soğan kokusundan sersemlemiş ve eşyalar için yumruk yumruğa tartışan gruplar halinde hamallardan neye uğradığını şaşırılmış bir halde, rıhtımda pisi pisine ölen civcivlerle aynı kötü sona uğrama tehlikesiyle karşı karşıya hissetti kendini. Bunun üzerine, köşeleri boyalı pirinçten tahta sandığının üzerine oturdu ve bu gâvur diyarındaki kötülük ve tehlikelere karşı bir kısırdöngü halinde dua ederek, yerinden kıpırdamadan korkusuzca durup bekledi. Gemi süvarisi, kıyamet yatıştıktan sonra ve altı üstüne gelmiş salonda başka kimse kalmadığında onu orada buldu.

—Bu saatte burada kimsenin olmaması gerekirdi —dedi süvari, belirli bir nezaketle—. Sizin herhangi bir yardımda bulunabilir miyim?

—Konsolosu beklemek zorundayım —dedi kadın.

Doğruydu da. Yola çıkmadan iki gün önce, büyük oğlu, arkadaşı olan Napoli konsolosuna bir telgraf çekerek, annesini limanda beklemesini ve Roma'ya doğru yoluna devam etmesi için gerekli formalitelerde ona yardımcı olmasını rica etmişti. Geminin adını ve varış saatini yazmış, ayrıca gemiden inerken giyeceği San Francisco keşişi kılığında onu tanıyabileceğini de bildirmişti. Señora Prudencia Linero, dediğinde öyle diretmişti ki, mürettebatın öğle yemeği saati olması-

na ve iskemleleri masaların üzerine koyup güverteleri kova kova sularla yıkıyor olmalarına rağmen, gemi süvarisi onun biraz daha beklemesine izin verdi. Onu ıslatmamak için sandığını birkaç kez yerinden oynatmak zorunda kalmışlardı, ama o, hiç oralı olmadan ve dualarını kesmeden yer değiştiriyordu, öyle ki, sonunda onu dinlenme salonlarından çıkarmışlardı ve cankurtaran sandallarının arasında güneşin altında oturur bulmuştu kendini. Öğleden sonra saat ikiden biraz önce, üzerindeki tövbekâr kılığıyla terden boğulacak hallerde, dehşet ve üzüntü içinde umutsuzca tespih çeker ve göz yaşlarını zorlukla bastırırken, onu yine gemi süvarisi buldu orada.

—Duayı sürdürmenizde bir yarar yok —dedi süvari, ilk başta gösterdiği nezaketi bir yana bırakarak—. Ağustosta Tanrı bile tatile çıkar.

O mevsimde, özellikle de Pazar günleri İtalya'nın yarısının plajlarda olduğunu anlattı ona. İşinin özelliği yüzünden konsolosun tatilde olmaması mümkündü, ama herhalde büroyu Pazartesiye kadar açmazdı. Yapılacak en akıllıca iş, bir otele gidip o gece rahat rahat dinlenmek ve crtesi günü, numarasının rehberde olduğundan emin olduğu konsolosluga telefon etmektir. Böylece Señora Prudencia Linero, bu görüşe razı olmak zorunda kaldı ve gemi süvarisi, göçmen ve gümrük işlemleriyle para bozdurmasında yardımcı olarak, onu temiz pak bir otele götürmesi gibi tehlikeli bir uyarıda bulunarak kadim bir taksiye bindirdi. -

Cenaze arabasından bozma külüstür taksi, ıssız sokaklarda düşe kalka ilerliyordu. Señora Prudencia Linero'ya bir an için, sokaklarda tellere asılı hayaletlerin bulunduğu bu kentte şoförle kendisinden başka canlı varlık yokmuş gibi geldi, ama bu kadar çok ve böylesine heyecanla konuşan bir adamın, Papayı görmek için okyanusun tehlikelerine meydan okumuş, zavallı yalnız bir kadıncağza kötülük edecek vakti olamayacağını da düşündü.

Sokakların labirentinin sonunda yeniden deniz görün-

müştü. Taksi, göz alıcı renklerde bir sürü küçük otelin bulunduğu sıcak ve ıssız bir kırsal boyunca düşe kalka ilerlemeyi sürdürüyordu. Ama bunlardan hiçbirinin önünde durmayıp dosdoğru, koca koca palmiye ağaçlarıyla yeşil bankların bulunduğu halka açık bir parkın içindeki en gösterişsiz olanına gitti. Şoför, sandığı gölgeli kaldırımın üzerine koydu ve Señora Prudencia Linero'nun duraksaması karşısında, buranın Napoli'nin en temiz oteli olduğu konusunda ona güvence verdi.

Yakışıklı ve nazik bir bavul taşıyıcı, sandığı omzuna vurarak onunla ilgilendi. Onu, merdiven boşluğuna sonradan uydurulmuş madenî bir kafes içindeki asansöre kadar götürdü ve ürkütücü bir kararlılıkla avazı çıktığı kadar bağırarak Puccini'den bir aria okumaya koyuldu. Burası, her birinde başka bir otel bulunan restore edilmiş dokuz katlı, çok eski bir binaydı. Señora Prudencia Linero, birdenbire, seslerin çın çın öttüğü mermer bir merdivenin ortasından ağır ağır çıkarak, evlerinin içindeki insanları en mahrem hallerinde, yırtık donlarıyla ve kekremsi geçirtileriyle yakalayan bu tavuk kafesinin içinde, rüyadaymış gibi hissetti kendini. Asansör, üçüncü katta bir sarsıntıyla durmuştu; bavul taşıyıcı şarkı söylemeyi kesti ve akordeon kapıyı açarak, çapkınca bir revcansla Señora Prudencia Linero'yu buyur etti.

Señora Prudencia Linero, otelin holünde renkli camlardan kakmaları ve bakır saksılar içinde ışık istemeyen bitkileri bulunan ahşap bir tezgâhın arkasında tembel tembel oturan bir delikanlı gördü. Ondan hemen hoşlanmıştı, çünkü en küçük torunundaki melek bukleleri onda da vardı. Otelin bronz bir plaket üzerine yazılı olan adı da hoşuna gitmişti; asitfenik kokusu da, duvarlara asılı eğreltiotları da, sessizlik de, duvar kâğıdının yaldızlı zambakları da. Sonra asansörden dışarı bir adım attı ve yüreği hop etti. Şort ve plaj sandaletleri giymiş bir grup İngiliz turist, bekleme salonundaki uzun bir dizi koltukta uyukluyorlardı. On yedi kişiydiler ve sanki aynalı bir galeride art arda birçok kez yansımış gibi simetrik



bir biçimde oturuyorlardı. Señora Prudencia Linero, onları tek bir bakışta, birbirlerinden ayırdetmeden görmüş ve onu etkileyen tek şey, bir kasaptaki kancalara asılı domuz etlerini andıran uzun bir dizi halindeki pespembe dizleri olmuştu. Tezgâha doğru bir adım daha atmaktan vazgeçip şaşkınlıkla geriledi ve yeniden asansöre girdi.

—Başka bir kata gidelim —dedi.

—Yemek salonu olan tek otel bu, *signora*<sup>1</sup> —dedi yük taşıyıcı.

—Zararı yok —dedi Señora Prudencia Linero.

Bavul taşıyıcı, kabul anlamında bir hareket yaparak asansörün kapısını kapadı ve beşinci kattaki otele kadar şarkının geri kalanını da söyledi. Orada her şey daha az düzenli görünüyordu, otel sahibesi kolay anlaşılır bir İspanyolca konuşan cıvı cıvı bir hanımdı ve holdeki koltuklarda hiç kimse öğle uykusunda değildi. Gerçekten de yemek salonu yoktu, ama otelin, müşterilere özel bir fiyatla hizmet etmesi için yakındaki bir lokantayla anlaşması vardı. Böylece Señora Prudencia Linero, otel sahibesinin güzel konuşmasıyla canayakınlığından olduğu kadar, holde uyuyan pembe dizli hiçbir İngiliz bulunmamasının verdiği rahatlıktan da etkilenerek, bir gece için orada pekâlâ kalabileceğine karar verdi.

Yatak odasının pancurları öğle sonrası saat ikide kapalıydı ve yarı karanlık, gözden uzak bir korunun serinliğini ve sessizliğini saklıyordu içinde; ağlamak için iyi bir yerdi burası. Señora Prudencia Linero, yalnız kalır kalmaz kapının iki sürgüsünü de sürdü, yolculuk boyunca kaybettiği kimliğini yeniden kazanmasını sağlayan yavaş ve zor bir boşalmayla sabahdan beri ilk kez olarak işedi. Sonra sandaletlerini ve belindeki kordonu çıkardı, bir tek onun için fazlasıyla geniş ve fazlasıyla yalnız olan iki kişilik yatağın üzerine kalbinin tarafına uzandı ve bu kez de gecikmiş gözyaşlarının pınarını açtı.

Yalnızca Riohacha'dan ilk ayrılışı değildi bu, çocukları

---

1. *Signora*: (İtalyanca) Bayan, hanımefendi. (Çev.)

evlenip gittikten sonra, eşinin ruhsuz bedenine bakmak için iki yerli kadınla birlikte tek başına kaldığından beri evden ender ayrılmalarından biriydi. Ömrünün yarısı, gençlik aşklarını yaşadıkları yatakta oğlak derisinden bir şiltenin üzerinde neredeyse otuz yıl boyunca kendini bilmeden yatan sevdiği tek erkeğin kalıntılarının karşısındaki yatak odasında tüketmişti.

Bir önceki Ekim ayında hasta, zihninde aniden parlayan bir berraklık ânında gözlerini açıp yakınlarını tanımış ve bir fotoğrafçı çağrılarını istemişti. Siyah örtülü, kocaman kö-rüklü makinesi ve ev içinde fotoğraf çekmekte kullandığı magnezyum reflektörüyle birlikte parktaki ihtiyarı gidip getirmişlerdi. Hasta kendisi yönetmişti resim çekimini. "Biri Prudencia'ya, hayatta bana verdiği aşk ve mutluluk için," demişti. Onu, magnezyumun ilk parıltısında çekmişlerdi. "Şimdi sevgili kızlarım Prudencita ve Natalia için iki tane daha," demişti. Onları da çekmişlerdi. "Sevgileri ve sağduyularıyla aileye örnek olan oğullarım için iki tane daha," demişti. Ve böylece, kâğıt bitip fotoğrafçı yenilerini almak üzere evine gide- ne kadar sürmüştü. Öğleden sonra saat dörtte, magnezyumun dumanından ve resimlerden birer tane almak için toplanan akraba, dost ve tanıdıkların kalabalığından yatak odası artık soluk alınamaz hale geldiğinde, hasta, yatağında erimeye başlamış, sanki bir geminin küpeştesinde dünyadan silinip gidermişçesine el sallayarak hepsiyle vedalaşmış gitmişti.

Ölümü, dul eşi için, herkesin beklediği bir rahatlama olmamıştı. Tersine, öylesine perişan olmuştu ki, bütün çocukları onu nasıl avutabileceklerini sormak için bir araya gelmişler, o da onlara Papayı tanımak üzere Roma'ya gitmekten başka bir şey istemediğini söylemişti.

—Tek başıma ve San Francisco kılığıyla gideceğim —diye onları uyarmıştı—. Bu bir adak.

Uykusuz geçen o yıllardan kalan tek güzel şey, ağlama zevkiydi. Gemide, kamarasını Marsilya'da inen iki Santa Clara rahibesiyile paylaşırken, kimse görmeden ağlamak için

banyoya kapanıyordu. Bu yüzden, Napoli'deki otel odası, Riohacha'dan ayrıldığından beri gönlünce ağlamak için bulabildiği tek uygun yer olmuştu. Ve otel sahibesi, lokantaya vaktinde gitmezse aç kalacağını haber vermek için saat yedide kapıyı vurmasaydı, ertesi gün Roma treni hareket edene kadar ağlayacaktı.

Otel görevlisi ona eşlik ediyordu. Denizden serin bir meltem esmeye başlamıştı ve saat yedideki solgun güneşin altında plajda denize giren birkaç kişi hâlâ vardı. Señora Prudencia Linero, Pazar öğle uykusundan yeni yeni uyanmaya başlayan dimdik ve daracık sokakların sarp yamacında otel görevlisinin peşinden yürüyordu; birdenbire, küçük kırmızı kareli örtüleri ve içlerinde kâğıttan çiçeklerle vazolar olarak kullanılan turşu kavanozlarıyla masaların bulunduğu, gölgeli bir pergolanın altında buldu kendini. O erken saatte yemek yiyenlerin kendi hizmetkârlarıydı, bir de ayrı bir köşede soğanla ekmek yiyen çok yoksul bir rahip vardı. Señora Prudencia Linero, lokantaya girdiğinde, üzerindeki koyu renk giysiden dolayı bütün gözlerin kendi üzerine çevrildiğini hissetti, ama hiç orali olmadı, çünkü gülünçlüğü de tövbe-kârlılığın bir parçası olduğunun farkındaydı. Buna karşılık garson kız, içinde büyük bir acıma duygusu uyandırmıştı, çünkü güzel bir sarışındı ve şarkı söyler gibi konuşuyordu, böyle bir kız böyle bir lokantada hizmet ettiğine göre, savaştan sonra İtalya'da işler çok kötü gidiyor olsa gerek diye düşündü. Ama asmalı çardağın çiçekli atmosferi içinde kendini daha iyi hissetmiş, mutfaktan gelen defneli yemek kokusu, gündüzki korkuları içinde bastırıldığı açlığını uyandırmıştı. Uzun zamandan beri ilk kez, içinde ağlama isteği duymuyordu.

Yine de istediği gibi yemek yiyemedi. Hem, canayakın ve sabırlı olmasına rağmen, sarışın garson kızla anlaşması zahmetli olduğundan, hem de yenebilecek tek et yemeğinin, Riohacha'daki evlerde kafeslerde besledikleri türden minik ötücü kuşlar olmasından. Bir köşede yemek yemekte olan ve sonunda onlara çevirmenlik yapan rahip, savaşın zorlukları-

nun Avrupa'da hâlâ sona ermemiş olduğunu ve yiyecek olarak hiç değilse minik dağ kuşlarının bulunmasının bir mucize olarak değerlendirilmesi gerektiğini anlattı ona. Ama Señora Prudencia Linero, kabul etmedi.

—Benim için —dedi— kendi çocuğumu yemek gibi bir şey olurdu.

Böylece, bir kâse şehriye çorbası, incecik birkaç parça beykınla haşlanmış bir tabak sakız kabağı ve taş gibi sert bir parça ekmeğe razı olmak zorunda kaldı. Yemeğini yerken, rahip yanına yaklaşarak, Allah rızası için kendisine bir fincan kahve ısmarlamasını rica etti ve yanına oturdu. Rahip, Yugoslavyalıydı ama Bolivya'da misyoner olarak bulunmuştu, zorlukla konuştuğu İspanyolcasıyla meramını iyi anlatıyordu. Señora Prudencia Linero'ya, en küçük bir hoşgörünün izine rastlanmayan sıradan bir adam gibi görünmüş, kırık ve kirli tırnaklarıyla iğrenç elleri ve kişiliğinin bir parçasıymışçasına süregelen bir soğan kokusu olduğunu fark etmişti. Ama ne de olsa Tanrının hizmetindeydi ve evden bu kadar uzaktayken anlayabileceği birini bulabilmek Señora Prudencia Linero için yepyeni bir zevkti.

Müşteriler öteki masaları doldurdukça çevrelerini sarmakta olan yoğun gürültünün farkına varmadan, sakın sakın sohbet ediyorlardı. Señora Prudencia Linero, İtalya hakkında bir yargıya varmıştı bile: burası hoşuna gitmemişti. Gerçi oldukça geçerli bir nedendi ama erkekleri pek yol yordam bilmediğinden değildi, fazlasıyla geçerli bir neden olmasına rağmen kuşları yemelerinden de değildi; boğulmuş insanları akıntıya bırakmak gibi kötü bir huyları vardı da ondan.

Kabveden başka, onun hesabına bir kadeh de *grappa* getirtmiş olan rahip, ona bu yargısının yersizliğini anlatmaya çalıştı. Savaş sırasında, sabahları Napoli limanında yüzer durumda bulunan pek çok boğulmuş insanı denizden çıkarıp kimliklerini saptayarak kutsal topraklarda defnetmek için son derece yeterli bir hizmet ekibi kurulmuştu.

—Yüzyıllardan beri —diye sözünü tamamladı rahip—.

İtalyanlar, dünyaya yalnızca bir kez geldiklerinin bilincine varıp, ellerinden geldiğince iyi yaşamaya çalışmışlardır. Bu, onları hesapçı ve uçarı yapmış, ama aynı zamanda onların acımasızlığını yok etmiştir.

—Ama gemiyi durdurmadılar bile —dedi Señora Prudencia Linero.

—Liman yetkililerini telsizle uyarmışlardır —dedi rahip—. Şimdiye kadar çoktan onu sudan çıkarıp Tanrının adına defnetmişlerdir.

Bu tartışma her ikisinin de keyfini kaçırmıştı. Señora Prudencia Linero, yemeğini bitirmişti ve ancak o zaman fark etti bütün öteki masaların dolu olduğunu. En yakın masalarda, yemeklerini sessizce yiyen, neredeyse çıplak denecek turistler oturuyorlardı; aralarında, yemek yemek yerine öpüşen birkaç âşık çift de vardı. Dip tarafta, tezgâhın yakınındaki masalarda o mahallenin insanları oturmuşlar zar atıyorlar, renksiz bir şarap içiyorlardı. Señora Prudencia Linero, bu sevimsiz ülkede bulunmak için tek bir nedeni olduğunu anladı.

—Sizce Papayı görmek zor mudur? —diye sordu.

Rahip, yazın bundan daha kolay bir şey olmadığını söyledi. Papa, Castelgandolfo'da tatüdeydi ve Çarşamba günleri öğleden sonra dünyanın her yanından gelmiş hacıları genel bir görüşmede kabul ediyordu. Giriş de çok ucuzdu: yirmi liret.

—Peki günah çıkartmak için ne kadar alır? —diye sordu kadın.

—Papa Hazretleri kimseye günah çıkartmaz —dedi rahip, biraz şaşırarak—, tabii kralların dışında.

—Bu kadar uzaktan gelmiş zavallı bir kadına bu iyiliği yapmayı neden reddetsin, anlamıyorum —dedi kadın.

—Kral oldukları halde bazı krallar bile bekleye bekleye ölüp gitmişlerdir —dedi rahip—. Ama baksanıza: yalnızca Papa Hazaretlerine günah çıkartmak için böylesine bir yolculuğa tek başınıza çıktığınıza göre korkunç bir günah işlemiş ol-

sanız gerek.

Señora Prudencia Linero, bir an düşündü ve rahip onun ilk kez gülümsediğini gördü.

—Kutsal Meryem Anamız aşkına! —dedi—. Onu görmek bana yeter. —Sonra da yürekte gelen bir iç çekmesiyle ekledi—: Ömrüm boyunca bunun hayalini kurdum.

Aslında hâlâ korku ve üzüntü içindeydi, istediği tek şey de, yalnızca bu yerden değil, İtalya'dan çekip gitmekti. Rahip, bu hayalperest kadından daha fazla bir şey koparamayacağı anlamış olacak ki ona iyi şanslar dileyerek, Allah rızası için bir kahve ısmarlamalarını rica etmek üzere kalkıp başka bir masaya gitti.

Señora Prudencia Linero, lokantadan çıktığında, kendini farklı bir kentte buldu. Akşamın dokuzunda güneşin ışığını görünce şaşırılmış, taptaze bir meltemin verdiği rahatlamayla sokakları dolduran gürültülü kalabalık onu korkutmuştu. Çılgın gibi geçen onca Vespa'nın patırtısı dayanılır gibi değildi. Onları, güzel kadınlarını bellerine sarılmış olarak arkalarında taşıyan gömleksiz erkekler kullanıyorlar, asılı domuz butlarıyla karpuz tezgâhlarının arasından kıvrıla kıvrıla kendilerine hızla yol açıyorlardı.

Ortalıkta bir bayram havası esiyordu, ama Señora Prudencia Linero'ya kıyamet kopuyormuş gibi geldi. Yolunu kaybetmişti. Bir örnek evlerinin kapısında suskun kadınların oturdukları, henüz hareketlenmemiş bir sokakta buldu kendini ansızın; yanıp sönen kırmızı ışıkları onu korkuyla ürpertti. Parmağında masif bir altın yüzük, kravatında bir elmas bulunan iyi giyimli bir adam, ona önce İtalyanca, sonra da İngilizce ve Fransızca bir şeyler söyleyerek birkaç sokak öteye kadar peşinden geldi. Bir yanıt alamayınca, cebinden çıkardığı tomardan bir kartpostal gösterdi ve Señora Prudencia Linero'nun cehennemden içinden geçmekte olduğunu anlaması için şöyle bir bakması yeterli oldu.

Korku içinde oradan kaçtı ve sokağın sonunda, Riohacha limanındaki aynı çürümüş deniz ürünleri kokusuyla akşa-

mın alacakaranlığında denizle karşılaştı yeniden; yüreği biraz rahatlamıştı. İssiz plajın karşısındaki renkli otelleri, cenaze arabalarından bozma taksileri tanımış, uçsuz bucaksız gökyüzünde elmas gibi parıldayan ilk yıldızı görmüştü. Geldiği gemi, koskocaman ve güverteleri ışıklandırılmış olarak körfezin karşısında, rıhtımda tek başına duruyordu, onun artık kendi hayatıyla hiçbir ilgisi olmadığını fark etti. Oradan sola saptı, ama ilerleyemedi, çünkü bir jandarma devriyesi tarafından durdurulan kalabalık bir meraklı topluluğu birikmişti. Kaldığı otelin önünde kapıları açık bir dizi ambulans bekliyordu.

Meraklıların omuzlarının üzerinden bakan Señora Prudencia Linero, yine o İngiliz turistleri gördü. Onları sedyelerle birer birer dışarı çıkarıyorlardı, hepsi de hareketsiz ve vakur yatıyorlar, akşam yemeği için giymiş oldukları koyu renk giysilerinin içinde yine birbiri ardından pek çok kez tekrarlanmış benziyorlardı: Nanel pantolon, verev çizgili kravat ve göğüs cebine Trinity College arması işlenmiş koyu renk ceket. Balkonlara üşüşen komşularla sokakta birikmiş meraklılar, görevliler onları dışarı çıkardıkça, sanki bir stadyumdaymışlar gibi hep bir ağızdan sayıyorlardı. On yedi kişiydiler. Ambülanlara ikişer ikişer koymuşlar ve savaş sirenlerinin yankıları arasında alıp götürmüşlerdi.

Bunca şaşırtıcı olaydan serseme dönen Señora Prudencia Linero, öteki otellerin anlaşılmaz dillerde konuşan müşterileriyle tıklım tıklım dolu asansöre bindi. Üçüncü kat dışında her katta duruyorlardı; orası da açık ve ışıklıydı, ama ne tezgâhta kimse vardı, ne de uykudaki on yedi İngilizin pembe dizlerini görmüş olduğu holdeki koltuklarda. Beşinci kattaki otelin sahibesi, bastıramadığı bir heyecanla felâketi anlatıyordu.

—Hepsi ölmüşler —dedi Señora Prudencia Linero'ya, İspanyolca olarak—. Akşam yemeğindeki ıstıridye çorbasından zehirlenmişler. Düşünsenize, Ağustosta ıstıridye!

Onunla daha fazla ilgilenmeden odasının anahtarını ve-

rip, öteki müşterilere kendi lehçesiyle şöyle dedi: "Burada yemek salonu olmadığından, uykuya yatan ertesi sabah canlı olarak uyanıyor!" Señora Prudencia Linero, yine gözyaşları gırtlığında düğümlenmiş bir halde odasının sürgülerini kapattı. Sonra küçük yazı masasıyla koltuğu kapının önüne çekti, en sonunda da, aynı anda onca şey olan bu ülkenin korkunçluğuna karşı aşılmaz bir barikat olarak sandığını itip getirdi. Daha sonra, dul giysisini giyerek yatağa sırtüstü uzandı ve zehirlenen on yedi İngilizin ruhlarının sonsuza dek huzur bulmaları için on yedi kez tespih çekip dua etti.

*Nisan 1980.*



## POYRAZ

Pisi pisine ölmesinden birkaç saat önce, Barselona'nın en gözde kabaresi olan *Boccacio*'da yalnızca bir kez görmüş-tüm onu. Sabahın ikisinde eğlenceyi Cadaqués'de bitirmek üzere onu alıp götürmeye çalışan bir grup genç İsveçli tarafından çevresi sarılmıştı. On bir kişiydiler ve onları birbirlerinden ayırdetmek zordu, çünkü erkeklerle kadınlar aynı görünüyorlardı: daracık kalçaları ve altın sarısı uzun saçlarıyla hepsi de güzeldiler. O ise, yirmi yaşında kadardı. Kafası yağlı kıvrıcıklarla kaplıydı; teni, annelerinin gölgede yürümeye alıştırdıkları Karayiblilerinki gibi solgun ve pürüzsüzdü; bir de, İsveçli kızların, hattâ belki de pek çok İsveçli erkeğin aklını başından alacak Arap bakışları vardı. Onu bir vantrilok kuklası gibi tezgâhın üzerine oturtmuşlar, kendileriyle birlikte gitmeye kandırmak için, bir yandan ellerini çırparak son moda şarkılar söylüyorlardı. O ise, dehşet içinde, onlara nedenlerini açıklıyordu. O sırada biri araya girdi ve bağırarak onu rahat bırakmalarını söyledi, İsveçlilerden biri de gülmekten katılarak itiraz etti.

—O bizim —diye bağırdı—. Onu çöp tenekesinde bulduk.

David Oistrakh'ın Palau de la Música'da verdiği son konserin ardından bir grup arkadaşıyla birlikte az önce içeriye girmiştim ve İsveçlilerin inançsızlığı karşısında tüylerim diken diken olmuştu. Çünkü çocuğun nedenleri kutsaldı. Bir önceki yaza kadar, kendisini gözde bir lokantada Antiller'den şarkılar söylemek üzere tuttukları Cadaqués'de yaşamıştı, ta ki poyraza yenik düşene kadar. İkinci günü, rüzgâr olsa da olmasa da bir daha asla geri dönmeme kararıyla oradan kaçmayı başarmıştı ve günün birinde dönecek olursa kendisi-

ni ölümün beklediğinden emindi. Yaz güneşiyle ve insanın kafasına olmadık fikirler sokan o zamanki sert Katalan şaraplarıyla yanıp tutuşan, akılcı bir grup kuzeylinin anlayamayacağı bir Karayib inancıydı bu.

Ben onu herkesten iyi anlıyordum. Cadaqués, Costa Brava'nın en güzel kasabalarından biriydi, aynı zamanda da en iyi korunmuş olanı. Bunun nedeni, biraz da, kasabaya giden yolun, saatte elli kilometreden fazla hız yapabilmek için insanın adamakıllı yürekli olması gereken, dipsiz bir uçurumun kenarında daracık, kıvrım kıvrım bir korniş olmasındandı. Ezelden beri orada olan evler, Akdeniz'in balıkçı köylerindeki geleneksel stilde beyaz ve basıktı. Yenileri ise, oranın özgün âhengine saygı göstermiş olan ünlü mimarlar tarafından inşa edilmişti. Yazın, sıcaklık karşı kıyıdaki Afrika çöllerinden gelir gibi olduğunda, Cadaqués, cehennemî bir Babil kulesine dönüşür, Avrupa'nın her yanından gelen turistler, oranın yerli ahalisiyle ve h n z olanak varken iyi bir fiyata orada ev satın alma şansına erişmiş olan yabancılarla, oranın, dedikleri gibi bir cennet olup olmadığını üç ay boyunca tartışırlardı. Ama Cadaqués'in daha arzu edilir bir hal aldığı ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde hiç kimse, poyrazın korkusunu aklından çıkaramazdı; karadan esen bu sert ve sürekli rüzgâr, yerli halka ve rüzgârdan nasibini almış bazı yazarlara göre, delilik tohumlarını da beraberinde getiriyordu.

On beş yıl var ki, bu kuzey r zg r  hayatımızdan gelip geçene kadar, ben de oranın düzenli ziyaretçilerinden biriydim. Bir Pazar günü  g le uykusu saatinde, içimde bir şeyler olacağına dair açıklanamaz bir önseziyle, daha gelmeden önce hissettim onu. Keyfim kaçmış, i ime hiç nedensiz bir hüzün  okm şt ; o zamanlar henüz on yaşımda olmayan çocuklarımın, düşmanca bakışlarla evin içinde beni izledikleri duygusuna kapılmıştım. Az sonra kapıcı, kapılarla pencereleri pekiştirmek için elinde  let kutusu ve denizci ipleriyle içeri girmiş, keyifsizliğime hiç şaşırmamıştı.

—Poyrazdandır —dedi—. Bir saate kalmaz, burada

olur.

Çok yaşlı bir adam olan kapıcı, eski bir deniz kurduydı; mesleğinden kalma su geçirmez ceketiyle takkesini ve piposunu hâlâ kullandığı gibi, teni de dünyanın dört bir yanının tuzuyla kavrulmuş gibiydi. Boş saatlerinde, kaybedilmiş pek çok savaşın gazileriyle meydana *petank*<sup>1</sup> oynar, plajdaki barlarda turistlerle birlikte içki içerdi, çünkü o argolu Katalanca-sıyla herhangi bir dilde meramını anlatma becerisine sahipti. Yeryüzünün bütün limanlarını tanımakla övünür, ama denizden uzakta hiçbir kenti tanımazdı. "O kadar önemli olduğu halde Fransa'nın Paris'ini bile," derdi. Çünkü denizde olmayan hiçbir taşıta güveni yoktu.

Son yıllarda birdenbire yaşlanmış, artık sokağa çıkmaz olmuştu. Vaktinin çoğunu kapıcı kulübesinde, her zaman yaşamış olduğu gibi tek başına geçiriyordu. Küçük bir ispiro ocağının üzerine koyduğu bir teneke kutu içinde kendi yemeğini pişiriyor, ama bu, Got mutfağının güzelliklerini bize tattırmasına yetiyordu. Şafakla birlikte kiracılarla teker teker ilgilenirdi; Katalanlara özgü içten gelen cömertliği ve katı seçvecenliğiyle ömrümde tanıdığım en yardımsever insanlardan biriydi. Az konuşurdu, ama dolaysız ve kesin bir üslubu vardı. Yapacak bir işi olmadığında, saatlerce spor-toto kuponları doldurur, ama onları pek ender götürüp damgalatırdı.

O gün, felâkete karşı önlem olarak kapılarla pencereleri sağlamlaştırırken, sanki nefret edilen ama onsuz hayatın bir anlamı kalmayacak olan bir kadınmiş gibi anlattı bize poyrazı. Bir deniz adamının, karadan esen bir rüzgâra böylesine saygı göstermesi beni şaşırtmıştı.

—Bu, ondan daha eski de ondan —dedi.

Sanki onun için yıl, günlere ve aylara değil de, poyrazın kaç kez estiğine göre bölünmüştü. Bir keresinde, "Geçen yıl, ikinci poyrazdan üç gün kadar sonra bir kolik krizi geçirmiştim," demişti bana. Belki de bu, her poyrazdan sonra insanın

---

1. *Petank*: Tahta toparla oynanan bir oyun. (Çev.)

birkaç yıl birden yaşlandığı inancını açıklıyordu. Saplantısı öyle güçlüydü ki, onu ölümcül ama özlenir bir ziyaretçi gibi görüp tanıma heyecanı sarmıştı içimizi.

Fazla beklememiz gerekmedi. Kapıcı henüz çıkmıştı ki, yavaş yavaş daha keskin ve yoğun bir hal alan bir ısıklık duyuldu ve bir deprem gümbürtüsü içinde eridi. Derken rüzgâr başladı. Önceleri, giderek sıklaşan aralıklarla eserken, sonunda bu esintilerden biri sürekli bir hal almıştı, hiç durmaksızın, soluk almaksızın, nerdeyse doğaüstü bir yoğunluk ve acımasızlıkla. Apartımanımız, Karayibler'de alışlagelenin tersine, belki de denizi seven ama görmek istemeyen eski Katalanların o garip zevkleri yüzünden, dağa bakıyordu. Öyle ki rüzgâr tam karşımızdan vuruyor, pencerelerin destekleri yerlerinden sökülecekmiş gibi oluyordu.

Dikkatimi en çok çeken şey, altın gibi pırl pırl bir güneş ve rüzgâra hiç aldırmayan bir gökyüzüyle havanın eşsiz güzelliğini sürdürmesi olmuştu. Öyle ki, denizin ne halde olduğunu görmek için çocuklarla birlikte sokağa çıkmaya karar vermiştim. Onlar ne de olsa Meksika'nın depremleriyle Karayibler'in kasırgaları arasında büyümüşlerdi ve üç aşağı beş yukarı öyle bir rüzgâr hiç kimsenin huzurunu kaçıracağı gibi görünmemişti bizlere. Kapıcı kulübesinin önünden ayaklarımızın ucuna basarak geçmiş, bir tabak sucuklu kuru fasulyenin önünde hareketsiz oturarak pencereden rüzgârı seyrettiğini görmüştük. O, bizim çıktığımızı görmedi.

Evin kuytu yanına sığındığımız sürece yürüyebiliyorduk, ama korumasız olan köşeye çıktığımızda rüzgârın gücüyle sürüklenmemek için bir elektrik direğine sarılmak zorunda kaldık. Bu âfetin ortasında hareketsiz duran berrak denize hayran hayran bakarak öylece durduk, ta ki kapıcı, birkaç komşunun yardımıyla gelip bizi kurtarana kadar. Yapılacak tek akıllıca işin, Tanrı isteyene kadar eve kapanıp kalmak olduğuna ancak o zaman inanabildik. Ve o sırada hiç kimsenin, Tanrının bunu ne zaman isteyeceği hakkında en ufak bir fikri yoktu.

Aradan iki gün geçince, bu korkunç rüzgârın bir doğa olayı değil, birinin yalnızca ve yalnızca birine karşı yaptığı kişisel bir hakaret olduğu izlenimine kapılmıştık. Ruhsal durumumuzdan kaygılanan kapıcı, günde birkaç kez ziyaretimize geliyor, bize mevsim meyveleri, çocuklara da pasta getiriyordu. Salı günü öğle yemeğinde, mutfağındaki teneke kutuda hazırladığı, Katalan mutfağıının başyapıtı olan salyangozlu tavşan ikram etti bize. Dehşetin ortasında bir ziyafetti bu.

Rüzgârdan başka hiçbir şeyin olmadığı Çarşamba günü, hayatımın en uzun günüydü. Ama şafaktan önceki karanlık gibi bir şey olsa gerekti, çünkü geceyarısından sonra hepimiz, yalnızca ölümden bulunabilecek kesin bir sessizliğin içinde bunalarak, aynı anda uyanmıştık. Dağ tarafındaki ağaçlarda yaprak oynamıyordu. Böylece, kapıcı odasında henüz ışık yokken sokağa çıktık ve gün ağarırken bütün yıldızları yanan gökyüzüyle ısl ısl denizin tadını çıkardık. Saat daha beş olmadığı halde pek çok turist, plajdaki çakılların üzerinde bu rahatlamamanın zevkini çıkarıyor, üç günlük cezadan sonra yelkenlileri yeniden donatmaya başlıyorlardı.

Dışarı çıktığımızda, kapıcı odasının karanlık olması dikkatimizi çekmemişti. Ama eve döndüğümüzde hava da artık deniz gibi aydınlanmıştı ve kulübenin ışığı hâlâ yanmıyordu. Tuhafıma giderek kapıyı iki kez tıklattım, yanıt vermediğini görünce de kapıyı ittim. Öyle sanıyorum ki çocuklar onu benden önce gördüler ve bir korku çığılığı attılar. Kıdemli denizcilik işaretleri yakasına iliştirilmiş denizci ceketiyle ihtiyar kapıcı, en ortadaki kirişe boynundan asılmış, poyrazın son esintisiyle hâlâ sallanıyordu.

Tam kendimize gelmeye başlamışken, peşin bir özlem önsezisiyle ve bir daha asla geri dönmemeye kesin kararlı olarak, tasarladığımızdan önce ayrıldık köyden. Turistler yine sokaklara dökülmüşlerdi ve *petank* toplarını vuracak halleri kalmamış eski muhariplerin meydanında müzik çalınıyordu. *Martini* barın tozlu camlarının arkasından, orada kalan bazı arkadaşlarımızı görebiliyorduk, poyrazın ısl ısl ilkbaha-

rında yeniden yaşamaya başlıyorlardı. Ama rüzgâr, artık geçmişte kalmıştı.

İşte bu yüzden, *Boccacio*'daki o hüzünlü şafak vakti, öleceğinden emin olduğu için Cadaqués'e dönmeyi reddeden birinin korkusunu kimse benim gibi anlayamazdı. Yine de İsveçlileri caydırmanın yolu yoktu ve sonunda, Afrikalının yalanlarına çamur tedavisi uygulamak gibi bir Avrupalı bahanesiyle çocuğu zorla alıp götürdüler. İkiye ayrılmış olan müşterilerin alkışlarıyla ısıkları arasında onu, ter ter tepinmesine rağmen sarhoşlarla dolu bir kamyonete bindirip, o saatte Cadaqués'e doğru uzun bir yolculuğa çıktılar.

Ertesi sabah telefonun sesi uyandırdı beni. Partiden dönüşte perdeleri çekmeyi unutmuştum ve saatin kaç olduğu hakkında en ufak bir fikrim yoktu, ama yazın ısıltısı yatak odasına dolmuştu. Telefonda hemen tanıyamadığım bir ses beni büsbütün uyandırdı.

—Dün gece Cadaqués'e götürdükleri çocuğu hatırlıyor musun?

Daha fazlasını duymama gerek yoktu. Ama benim tahmin ettiğim gibi değil, çok daha dramatik olmuştu. Oraya geri dönmek üzere olmanın dehşeti içindeki çocuk, çılgın İsveçlilerin dalgınlığından yararlanarak, kaçınılmaz bir ölümden kurtulma çabası içinde, hareket halindeki kamyonetten kendini uçuruma atmıştı.

*Ocak 1982.*

## SEÑORA FORBES'İN MUTLU YAZI

Öğleden sonra eve döndüğümüzde, kapının pervazına boynundan çivilenmiş koskoca bir yılan bulduk; rengi simsiyah ve parlaktı; hâlâ canlı gibi bakan gözleri ve açık çene kemiklerindeki testere gibi dişleriyle çingenelerin yaptıkları bir kötü büyüü andırıyordu. O zamanlar dokuz yaşlarındaydım ve bu inanılmaz görüntü karşısında öyle bir dehşete kapıldım ki donup kaldım. Benden iki yaş küçük olan erkek kardeşim ise, oksijen tüpüyle maskesini ve yüzme paletlerini fırlatıp attığı gibi çılgık çılgıca kaçmaya başladı. Señora<sup>1</sup> Forbes, kayalıklar üzerinde rıhtımdan eve kadar tırmanan dolambaçlı taş merdivenden onun sesini duymuş, rengi uçmuş bir halde soluk soluğa bize yetişmişti, ama kapıya çivilenmiş hayvanı görmesi, korkumuzun nedenini anlamasına yetmişti. Bize her zaman, iki çocuk bir arada oldu mu, birinin tek başına yaptığı şeyden her ikisinin de kabahatli olduğunu söylerdi, bu yüzden de kardeşimin çılgınlıklarından dolayı ikimizi de azarladı ve kendimize hâkim olmadık diye suçlamalarını sürdürdü. Dadılık sözleşmesinde bizlerle İngilizce konuşacağı açıkça belirtildiği halde, Almanca konuşuyordu; belki kendisi de korkmuştu da kabullenmeye yanaşmıyordu. Ama kendine gelir gelmez, takur tukur konuştuğu İngilizcesine ve eğitimlik saplantısına geri döndü.

—Bu bir *muraena helena* —dedi bize—, eski Yunanlılar için kutsal bir hayvan olduğundan böyle denmiş.

Bize derin sularda yüzmeyi öğreten yerli çocuk Oreste, birdenbire kapari ağaççıklarının ardında görünmüştü. Dalgıç maskesini alına takmıştı, üzerinde minicik bir mayo, belin-

---

1. Señora: İspanyolcada 'Bayan' anlamında. 'Senyora' okunur. (Çev.)

de de değişik biçim ve boylarda altı bıçak bulunan deriden bir kemer vardı, çünkü suyun altında hayvanlarla göğüs göğüse çarpışarak avlanmaktan başka bir yol düşünemiyordu. Oreste, yirmi yaşlarındaydı, gününü karadan çok deniz diplerinde geçirirdi; her zaman motor yağına bulanmış bedeniyle kendisi de bir deniz hayvanını andırırdı. Señora Forbes onu ilk gördüğünde, annemle babama, ondan daha güzel bir insan düşünemeyeceğini söylemişti. Yine de bu güzelliği, onu Señora Forbes'in sertliğinden kurtarmaya yetmiyordu: müren balığını, belli ki çocukları korkutmak amacıyla kapıya astığı için o da İtalyanca azarlara katlanmak zorunda kalmıştı. Señora Forbes, daha sonra bu mitolojik hayvana gereken saygıyı göstererek onu çivilendiği yerden indirmesini emretti ve bizi akşam yemeği için giyinmeye yolladı.

Dediğini hemen ve tek bir hata yapmamaya çalışarak yerine getirdik, çünkü Señora Forbes'in yönetimi altında geçirdiğimiz iki haftanın sonunda, hiçbir şeyin yaşamaktan daha zor olmadığını öğrenmiştik. Loş banyoda duş yaparken, kardeşimin hâlâ müren balığını düşündüğünü fark etmiştim. "İnsan gibi gözleri vardı," dedi bana. Ben de aynı fikirdedim, ama onu bunun aksine inandırdım ve yıkanmamı bitirene kadar konuyu değiştirmeyi başardım. Ancak banyodan çıktığımda, yanında kalmamı istedi.

—Daha güpegündüz —dedim.

Perdeleri açtım. Ağustos ayının ortasındaydık; pencereden, adanın öteki ucuna kadar uzanan, sıcaktan kavrulmuş, çorak düzlük ve gökyüzünde öylece duran güneş görünüyordu.

—Ondan değil —dedi kardeşim—. Korkmaktan korkuyorum da.

Yine de sofraya oturduğumuzda sakin görünüyordu ve işlerini öylesine titizlikle tamamlamıştı ki Señora Forbes'ten özel bir aferini hak etmişti. Oysa benim daha önce almış olduğum beş puandan ikisini indirmişti, çünkü son dakikada aceleci davranmış ve yemek salonuna soluk soluğa varmış-



tım. Her elli puan, bize çift porsiyon tatlı yeme hakkı veriyordu, ama ikimiz de on beş puanın üzerine çıkmayı başaramamıştık. Gerçekten de yazık oluyordu, çünkü Señora Forbes'inkiler kadar nefis pudinglere bir daha hiç rastlamayacaktık.

Akşam yemeğine başlamadan önce, boş tabakların önünde ayakta durup dua ediyorduk. Señora Forbes, Katolik değildi, ama sözleşmesinde bize günde altı kez dua ettirmesi koşulu vardı ve bunu yerine getirebilmek için de dualarımızı öğrenmişti. Sonra o, bizim davranışlarımızı en ince ayrıntısına kadar denetlerken, soluklarımızı tutarak üçümüz birden sofraya oturuyorduk ve ancak her şey kusursuz görüldüğünde küçük çingırağı çalıyordu. O zaman, elinde o berbat yazın bitmek bilmez şehriye çorbasıyla, aşçı Fulvia Flámınca giriyordu içeri.

Başlangıçta, annemiz ve babamızla yalnızken, yemekler bir bayram havası içinde geçiyordu. Fulvia Flámínea, ortalığı neşeye boğan bir düzensizlik içinde sofranın çevresinde gezerek ederek bizlere servis yapar, daha sonra bizimle birlikte oturur, en sonunda da herkesin tabağından birer parça çimlenirdi. Ama Señora Forbes, bizim kaderimize el koyduğundan beri, öylesine koyu bir sessizlik içinde servis yapar olmuştu ki, tencerenin içinde kaynamakta olan çorbanın fokurtusunu bile duyabiliyorduk. Belkemiğimizi sandalyenin arkasına dayayarak ve bir uygarlık dersini ezbere vermekte olan, demir gibi sert ve cansız bu geçkince kadından gözlerimizi ayırmadan, her lokmayı bir yanağımızda on kez, öbür yanağımızda on kez çiğneyerek yiyorduk. Tıpkı Pazar âyinleri gibiydi, ama orada hiç olmazsa şarkı söyleyen insanlar vardı.

Müren balığını kapıya asılı bulduğumuz gün, Señora Forbes bize yurdumuza karşı olan görevlerimizden söz etti. Fulvia Flámínea, onun sesiyle ağırlaşmış olan havada neredeyse uçar gibi, çorbanın arkasından bize, kömür ızgarasında kızarmış, nefis kokulu bembeyaz etli birer fileto verdi. O zamandan beri yeryüzündeki ve gökyüzündeki her şeyden

çok balığı seven benim için, Guacamaya! 'deki evimizi batırlatan bu yemek yüreğimi ferahlatmıştı. Ama kardeşim, tadına bile bakmadan yemeyi reddetti.

—Ben bunu sevmem —dedi.

Señora Forbes, dersi yarıda kesti.

—Bunu bilemezsin ki —dedi—, daha tadına bile bakmadın.

Aşçı kadına bir uyarı bakışı fırlattı, ama artık çok geçti.

—Müren balığı, dünyanın en leziz balığıdır, *figlio mio*<sup>1</sup> —dedi Fulvia Flaminia—. Bir tadına bak, göreceksin.

Señora Forbes, istifini bozmadı. Kendi acımasız yöntemiyle, müren balığının antik dünyada kralların yiyceği olduğunu ve insana doğaüstü bir cesaret verdiğiğinden savaşçıların onun safrası için tartıştıklarını anlattı. Sonra da, o kadar kısa süre içinde onca kez yaptığı gibi, damak zevkinin doğuştan olmadığını, ama insana hiçbir yaşta öğretilmeyip, çocuklukta edindiğini yineledi. Böylece onu yememek için geçerli hiçbir neden kalmıyordu. Ne olduğunu anlamadan önce müren balığının tadına bakmış olarak ben, o çelişkiyi içimden bir türlü söküp atamadım: biraz yavan olmakla birlikte pürüzsüz bir cti vardı, ama kapının pervazına çivilenmiş yılanın hayali, iştahımı bastırarak kadar güçlüydü. Kardeşim, ilk lokma için çok büyük bir çaba gösterdi, ama dayanamadı, kustu.

—Banyoya git —dedi Señora Forbes, hiç orali olmadan—, iyice temizlen ve hemen yemeğe gel.

Kardeşimin haline üzüldüm, çünkü akşamın alacakaranlığı içinde evi baştan başa geçip yıkanmak için banyoda gerektiği sürece kalmanın ona neye mal olacağını biliyordum. Ama üzerinde başka bir temiz gömlekle, beti benzi atmış ve gizli bir titremeye sarsılmış bir halde çok çabuk geri döndü ve o sıkı temizlik sınavına pek güzel katlandı. Sonra Señora Forbes, müren balığından bir parça ayırdı ve devam emrini verdi. Ben, zar zor ikinci bir lokma aldım. Oysa kardeşim,

1. *figlio mio*: (İtalyanca) Oğlum. (Çev.)

çatala bıçağı eline bile almadı.

—Yemeyeceğim —dedi.

Kararlılığı öylesine belirgindi ki, Señora Forbes üstelemekten kaçındı.

—Pekâlâ —dedi—, ama tatlı da yok sana.

Kardeşimin rahatlaması bana cesaret vermişti. Çatalı bıçağı, Señora Forbes'in yemek bittiğinde yapmamızı öğrettiği biçimde tabağın içine çapraz olarak koydum ve şöyle dedim:

—Ben de tatlı istemiyorum.

—Televizyon da seyretmeyeceksiniz —diye karşılık verdi.

—Televizyon da seyretmeyeceğiz —dedim.

Señora Forbes, peçetesini masanın üzerine koydu ve üçümüz birden dua etmek üzere kalktık. Sonra, yemeğini bitirmesine yetecek kadar zamanda uyumamızı tembih ederek bizi yatak odamıza yolladı. Bütün iyi puanlarımız siliniyordu ve hayatımızda bir daha hiç eşine rastlamayacağımız kremalı pastalarını, vanilyalı tortalarını, o nefis erikli bisküvilerini ancak yirmi puandan sonra yeniden tadabilecektik.

Zaten er geç aramız açılacaktı. Bütün bir yıl boyunca, Sicilya'nın güney ucundaki Pantelaria adasında sercerserpe geçireceğimiz hir yazın hayalini kurmuştuk ve annemizle babamızın bizimle birlikte oldukları ilk ay gerçekten de öyle olmuştu. Volkanik kayalarla kaplı güneşli düzlüğü, uçsuz bucaksız denizi, rüzgârsız gecelerde pencerelerinden Afrika fenerlerinin ışıltılı huzmelerinin görüldüğü, tuğja kornişlerine varana kadar kireçle badanalanmış o evi şimdi rüyada gibi hatırlıyorum. Adanın çevresindeki denizin sessiz derinliklerini babamla birlikte araştırırken, son savaştan beri kuma oturmuş duran bir dizi sarı torpil keşfetmiştik; içinde ne zamandan kaldığı bilinmeyecek kadar eski ve zehirli bir şarabın kalıntılarının durduğu, taşlaşmış çelenklerle bezeli, hemen hemen bir metre boyunda bir Yunan anforası çıkarmış, buğuları tüten bir gölcükte yıkanmıştı, suları öylesine yoğundu ki üzerinde acı edeyse yürünebiliyordu. Ama bizim için en şaşırtıcı keşif, Fulvia Flaminia olmuştu. Mutlu bir piskoposu an-

dırıyor, yürümesini engelleyen bir sürü mahmur kediyle birlikte dolaşıyordu her zaman, ama onlara, kedilere sevgisinden değil, fareler kendisini yemesinler diye katlandığını söylüyordu. Geceleri, annemizle babamız televizyonda büyükler için yapılmış programları seyrederek, Fulvia Flaminia bizi, bizimkinden yüz metre bile uzakta olmayan kendi evine götürüyor, Tunus rüzgârlarının uzak uğultularını, şarkılarını, yakıncı esintilerini birbirinden ayırdetmeyi öğretiyordu bize. Kocasını kendisine göre fazlasıyla genç bir adamdı, yaz boyunca adanın öbür ucundaki turistik otellerde çalışıyor, eve yalnızca yatmadan yatmaya geliyordu. Oreste, anne ve babasıyla biraz daha uzakta oturuyordu; geceleri hep yeni tuttuğu dizi dizi balıklar ve istakoz sepetleriyle çıkagelir, Fulvia Flaminia'nın kocasının ertesi gün otellerde satması için onları mutfağa asardı. Sonra dalgıç fenerini bir kez daha altına takarak bizi, mutfak artıklarını gözleyen, tavşan büyüklüğünde dağ fareleri avlamaya götürürdü. Bazen eve büyükler yatıktan sonra döner, avlulardaki artıklar için birbirlerini yiyen farelerin patirtisinden zar zor uyuyabilirdik. Ama böylesine bir rahatsızlık bile, mutlu yazımızı oluşturan büyülü maddelerden biriydi.

Alman bir dadı tutma kararı, yetenekli olmaktan çok, öyle bir hava takınan Karayibli bir yazar olan babamın aklına gelirdi ancak. Avrupa'nın şanlı geçmişinin küllerinden gözleri kamaşmış bir halde, kitaplarında olduğu kadar gerçek yaşamında da kökenlerini unutturmaya her zaman aşırı hevesli görünmüş, çocuklarında kendi geçmişinden hiçbir iz kalmaması fantezisine kapılmıştı. Annem, yukarı Guajira'da gezgin bir öğretmen olduğu zamanlardaki kadar alçakgönüllü olmayı her zaman sürdürmüş, kocasının Allah vergisi olmayan herhangi bir fikri savunabileceğini asla düşünmemişti. Öyle ki, kendileri en gözde kırk yazarla birlikte Ege adalarında beş haftalık bir kültür gezisine katılırlarken, Avrupa sosyetesinin en bayatlamış âdetlerini zorla kafamıza sokmaya kararlı Dortmund'lu bir kadın çavuşla hayatımızın nasıl

olabileceğini ikisi de kendi kendilerine içtenlikle sormamış olsalar gerekti.

Señora Forbes, düzenli Palermo seferi yapan o küçük vapurla, Temmuz ayının son Cumartesi günü gelmiş, onu orada ilk gördüğümüz anda eğlencenin sona ermiş olduğunu anlamıştık. Ayağında asker botları, güneyin o sıcağında üzerinde kruvaze yakalı bir giysiyle gelmişti, fötr şapkasının altındaki saçları da erkek saçı gibi kesilmişti. Maymun sidiği gibi kokuyordu. "Bütün Avrupalılar böyle kokarlar, hele yazın," demişti babam. "Uygarlığın kokusudur bu." Ancak, savaşı görünüşüne rağmen Señora Forbes sıkı bir yaratıktı ve eğer biz daha büyük olsaydık ya da onda birazcık sevecenlik olsaydı, içimizde belirli bir acıma duygusu bile uyandırabilirdi. Dünyamız değişmişti. Yazın başından beri sürekli olarak hayal gücümüzü işletmemize yarayan günde altı saatlik deniz, pek çok kez tekrarlanan, birbirinin aynı tek bir saatçinmişti. Anne ve babamızla olduğumuzda bütün vaktimizi Oreste'yle birlikte yüzmeye ayırabiliyor, onun, mürekkep ve kandan oluşan kendi bulanık çevreleri içindeki ahtapotlarla, dövüş bıçaklarından başka bir silâhı olmaksızın boy ölçüşmesindeki ustalık ve gözüpeklige hayran oluyorduk. Daha sonraları, her zaman yaptığı gibi kıçtan takma motorlu küçük sandalyeyle saat on birde gelmeyi sürdürmüştü, ama Señora Forbes, deniz altında yüzmeye dersleri için gerekli olandan bir dakika bile fazla kalmasına izin vermiyordu. Geceleri Fulvia Flamínea'nın evine gitmemizi de yasaklamıştı, çünkü bunu hizmetçi takımıyla yüzgöz olmak diye görüyordu; eskiden fare avlamakla geçirdiğimiz zamanı da Shakespeare'den açıklamalı okuma parçalarına ayırmak zorunda kalmıştık. Avlulardan mango aşırmaya ve Guacamayal'in cayır cayır yanan sokaklarında köpekleri tuğla atarak öldürmeye alışık olan bizler için bu prens hayatından daha zalımce bir işkenceye akıl erdirmek olanaksızdı.

Ancak, çok kısa bir süre içinde, Señora Forbes'in kendi kendisine karşı bize olduğu kadar sert olmadığını fark etmiş-

tik ve bu, otoritesindeki ilk çatlağı oluşturmuştu. Önceleri, Oreste bize dalmayı öğretirken o, savaş giysileri içinde plajdaki rengârenk güneş şemsiyesinin altında oturarak, Schiller'den baladlar okuyor, sonra da öğle yemeği için ara verene kadar saatler ve saatler boyu bize sosyete içinde iyi davranışla ilgili teori dersleri veriyordu.

Bir gün Oreste'den kendisini motorlu sandalla otellerdeki turistik dükkânlara götürmesini istemiş, fok derisi gibi siyah renkli yanardöner tek parça bir mayomla geri dönmüş, ama suya hiç girmemişti. Biz yüzerken plajda güneşleniyor, terini, duşa girmeden, havluyla siliyordu, öyle ki üçüncü günün sonunda kıpkırmızı bir ıstakozla dönmüş, uygarlığının kokusu ise dayanılmaz bir hal almıştı.

Geceleri ise gevşiyordu. Yönetimi ele aldığından beri, birisinin evin içinde, karanlıkta, oradan oraya dolaştığını hissetmiştik ve sonunda kardeşim, Fulvia Flaminia'nın bize önce sözünü ettiği boğulmuş insanların hayaletleri olabileceği düşüncesiyle huzursuz olmuştu. Çok geçmeden bunun Señora Forbes olduğunu keşfettik: gecelerini, gündüz olsa kendisinin de hoşgörmeyeceği gerçek bir yalnız kadın hayatı yaşayarak geçiriyordu. Bir gece geç vakit onu mutfakta, üzerinde genç kız geceliğiyle, bütün vücudu yüzüne varana kadar una bulanmış bir halde ve öteki Señora Forbes'in ayıplamasına neden olabilecek bir hafifmeşreplik içinde bir kadeh Porto şarabı içerek, o nefis tatlılarını yaparken yakaladık. Bizi yatırdıktan sonra kendi odasına gitmeyip gizli gizli yüzmek için aşağı indiğini, ya da çok geç vakte kadar salonda kalarak, bir yandan koca koca pastaları yiyip, babamın unutulmayacak fırsatlar için gözü gibi sakladığı özel şaraptan bir şişe bitirene kadar içerken, bir yandan da televizyonda küçüklere yasaklanmış filimleri sesini kısarak seyrettiğini artık anlamıştık. Kendi sertlik ve sadelik vaazlarına karşın, ölçsüz bir tür tutkuyla durup dinlenmeden tıkanıyordu. Daha sonra odasında tek başına konuştuğunu, o âhenkli Almancasıyla *Die Jungfrau von Orleans*'dan parçaları kesintisiz ezberlediğini

şarkı söylediğini, şafak sökene kadar yatağında hıçkırıldığını duyuyorduk; sonra da gözleri ağlamaktan şişmiş bir halde, her defasında daha da suratsız ve otoriter olarak kahvaltıya geliyor-  
du. Ne kardeşim ne de ben bir daha hiç o kadar mutsuz olmadık, ama ben ona sonuna kadar katlanmaya hazırdım, çünkü ne olursa olsun onun bize baskın çıkacağını biliyordum. Oysa kardeşim, kişiliğinin tüm coşkusuyla ona karşı dikleşmiş, mutlu yazımız da cehenneme dönüşmüştü. Müren balığı olayı, bardağı taşıran son damla olmuştu. Aynı gece, Señora Forbes'in uyuyan evin içinde durmadan gidip gelmelerine kulak verirken, kardeşim, yüreğinde beslemekte olduğu hincın bütün ağırlığını bir anda açığa vurdu.

—Onu öldüreceğim —dedi.

Onun bu kararından çok, benim de, bir rastlantı olarak, akşam yemeğinden beri aynı şeyi düşünüyor olmam şaşırtmıştı beni. Yine de onu vazgeçirmeye çalıştım.

—Kafanı keserler —dedim.

—Sicilya'da giyotin yok ki —dedi—. Üstelik kimin yaptığını kimse bilmeyecek.

Sudan çıkardığımız ve içinde ölümcül şarabın tortusunun hâlâ durduğu anforayı düşünüyordu. Babam, içindeki zehrin niteliğini öğrenmek üzere daha esaslı bir analiz yaptırmak istediği için onu saklıyordu, çünkü yalnızca zamanın akışı sonucunda oluşmuş olamazdı. Onu Señora Forbes'e karşı kullanmak öyle kolay bir şeydi ki, kimse bunun bir kaza ya da intihar olmadığını düşünemezdi. Böylece, şafak sökerken, gürültülü gece nöbetinden bitkin düştüğünü hissettiğimizde, babamın özel şarap şişesine anforadaki şaraptan koyduk. Duyduğumuza göre bu doz, bir atı öldürmeye yeterliydi.

Kahvaltıyı saat tam dokuzda mutfakta yapıyorduk ve Fulvia Flámínea'nın sabah erkenden fırının üzerine bıraktığı tatlı çörekleri Señora Forbes kendisi sofraya getiriyordu. Şarabı değiştirdiğimizden iki gün sonra kahvaltımızı ederken, kardeşimin hoşnutsuzluk dolu bir bakışıyla, zehirli şişenin büfede el değmeden durduğunu farkettilim. O gün Cumaydı ve

şişe bütün hafta sonu boyunca öylece durdu. Ama Salı gecesi Señora Forbes, televizyonda açık saçık filimler seyrederken şişenin yarısını içip bitirmişti.

Ne var ki, çarşamba sabahı kahvaltıya her zamanki dakikliğiyle geldi. Geceyi kötü geçirdiği yine yüzünden belli oluyordu; kalın gözlük camlarının ardında gözleri her zamanki gibi kaygılıydı; çöreklerin durduğu sepette Almanya damgalı bir mektup bulduğunda daha da kaygıyla dolmuştu. Mektubu, bize onca kez yapılmamasını söylediği biçimde, kahvesini içerken okudu; okuduğu sürece, yazılı olan sözcükleri aydınlatan anıyanıp sönmeler geçiyordu yüzünden. Sonra zarfın üzerindeki pulları koparıp aldı ve Fulvia Flámínea'nın kocasının koleksiyonu için sepetin içine, artan çöreklerin yanına koydu. Günün başındaki kötü deneyimine rağmen o gün deniz dibi araştırmalarımıza bizimle birlikte geldi; denizin berrak sularında oksijen tüplerimiz tükenmeye başlayana kadar dolaştık ve iyi davranış dersimizi almadan eve döndük. Señora Forbes, yalnızca bütün gün son derece keyifli olmakla kalmamıştı, akşam yemeği saatinde de her zamankinden daha canlı görünüyordu. Kardeşim, kendi hesabına, hayal kırıklığına dayanamıyordu. Yeniğe başlamamız emrini alır almaz, şenriyeli çorba kâsesini kışkırtıcı bir tavırla itti.

—Bu içine ettiğimin solucan suyundan gına geldi —dedi.

Sofraya bir el bombası fırlatmış olsa bu kadar olurdu. Señora Forbes'in rengi bembeyaz oldu, dudakları, patlamasının dumanı dağılana kadar kaskatı kesildi ve gözlüğünün camları gözyaşlarından buğulandı. Sonra gözlüğünü çıkarıp peçetle kuruladı ve yerinden kalkmadan önce onu onursuz bir uzlaşmanın verdiği acıyla masanın üzerine koydu.

—Canınız nasıl istiyorsa öyle yapın —dedi—. Ben yokum.

Saat yedide odasına kapandı. Ama gecceyarısından önce, artık uyuduğumuzu varsaydığı anda, üzerinde genç kız geceliğiyle geçerek, çikolatalı pastanın yarısını ve içinde dört par-



maktan fazla zehirli şarap bulunan şişeyi yatak odasına götürdüğünü gördük. İçim üzüntüyle titredi.

—Zavallı Señora Forbes —dedim.

Kardeşim, rahat soluk alamıyordu.

—Bu gece ölmezse asıl zavallı biziz —dedi.

O gece geç vakit uzunca bir süre yine tek başına konuştu, onu kendinden geçiren çulğınca bir esinlenmeyle bağıra bağıra Schiller'den şiirler okudu ve sonunda bütün evin içini kaplayan bir çığlıkla doruk noktasına ulaştı. Daha sonra ruhunun derinliklerine kadar pek çok kez içini çekti ve akıntıya kapılmış bir tekneninki kadar hüzünlü ve sürekli bir ıslıkla sönüp gitti. Uykusuz gecenin gerilimiyle hâlâ bitkin bir halde uyandığımızda güneş, pancurların arasından süzülüyordu, ama ev sanki bir gölün dibine batmıştı. O zaman saatin neredeyse on olduğunun ve Señora Forbes'in alışıldık sabah programıyla uyandırılmış olmadığımızın farkına vardık. Saat sekizde ne sifonun çekildiğini duymuştuk, ne musluğun aktığını, ne pancurların gürültüsünü, ne botlarının nalça seslerini, ne de zalim elinin avucuyla kapıya indirdiği o üç acımasız darbeyi. Kardeşim, kulağını duvara dayadı, bitişik odadan en ufak bir hayat belirtisi duyabilmek için soluğunu tuttu ve sonunda rahatlayarak koyuverdi.

—Tamam! —dedi—. Duyulan tek şey denizin sesi.

Saat on birden biraz önce kahvaltımızı kendimiz hazırladık, daha sonra, Fulvia Flaminca kedi sürüsüyle birlikte evi temizlemeye gelmeden önce, her birimiz için ikişer tüp ve iki tane de yedek tüple plaja indik. Oreste, rıhtıma gelmişti bile, az önce tuttuğu üç kiloluk bir çipuranın içini temizlemekle uğraşıyordu. Saat on bire kadar Señora Forbes'i beklediğimizi, hâlâ uyuduğunu görünce de denize yalnız olarak inmeye karar verdiğimizizi söyledik ona. Ayrıca akşam onun sofrada bir ağlama krizi geçirdiğini, belki de iyi uyuyamadığını ve yatakta kalmayı yeğlediğini de anlattık. Tam beklediğimiz gibi, bu açıklama Oreste'yi pek fazla ilgilendirmemişti ve denizin dibinde bizimle birlikte bir saatten fazla dolaştı.

Daha sonra öğle yemeği için yukarı çıkmamızı söyledi ve çipurayı turistik otellere satmak üzere motorlu sandaliyle çekip gitti. Kayalıkların ötesinde gözden kaybolana kadar taş merdivenin üzerinden ona el sallayarak eve çıkmak üzere olduğumuza onu inandırdık. Sonra da oksijen tüplerimizi takarak hiç kimsenin izni olmaksızın yüzmeyi sürdürdük.

O gün hava bulutluydu ve ufukta belli belirsiz gök gürültüleri duyuluyordu, ama deniz dümdüz ve saydamdı; kendi ışığı yeterliydi. Pantelaria fenerinin hizasına kadar suyun üzerinde yüzdük, daha sonra yüz metre kadar sağa saptık ve yaz başında savaş torpillerini gördüğümüzü hesapladığımız yerde daldık. Oradaydılar: pırıl pırıl sarıya boyalı, el değmemiş seri numaralarıyla altı tane torpil, rastlantı olamayacak kadar kusursuz bir sırayla denizin volkanik dibinde yatıyordu. Sonra Fulvia Flaminca'nın bize onca ve öylesine korkuyla sözünü ettiği batık kenti arayarak fenerin çevresinde dönmeye devam ettik, ama onu bulamadık. Aradan iki saat geçip de keşfedilecek yeni sırlar kalmadığı kanısına vardığımızda, son bir oksijen soluyarak yüze çıktık.

Biz yüzerken bir yaz fırtınası çıkmış, deniz kabarmıştı; sürüler halinde etobur kuşlar, vahşi çığıllıklar atarak kumsalda ölmek üzere çırpınan bir dizi balığın üzerinde uçuşuyorlardı. Ama akşamın ışığı daha yeni oluşmuş gibiydi ve Señora Forbes'siz hayat çok güzeldi. Ancak, kayalıklardaki merdiveni zorlukla çıkabildiğimizde, evde bir sürü insan, kapının önünde de iki polis arabası gördük ve o zaman ilk kez yaptığımız şeyin bilincine vardık. Kardeşim tir tir titremeye başladı ve geri dönmeye yeltendi.

—Ben girmiyorum —dedi.

Oysa benim, yalnızca cesedi görmekle her türlü kuşku-dan kurtulacağımız gibi belirsiz bir his doğmuştu içimde.

—Sakin ol —dedim ona—. Derin bir soluk al ve yalnızca bir tek şey düşün: biz hiçbir şey bilmiyoruz.

Kimse bize dikkat etmemişti. Tüpleri, maskeleri ve paletleri kapıda bıraktık ve yan galeriden içeri girdik; iki adanı

bir kamp yatağının yanında yere oturmuş sigara içiyorlardı. O zaman arka kapının önünde bir ambulans ve tüfekli bir çok asker olduğunu fark ettik. Salonda, duvarın önüne dizilmiş sandalyelerde oturan komşu kadınlar kendi lehçeleriyle dua ediyorlar, erkekleri ise avluda toplanmışlar, ölümle hiç ilgisi olmayan şeylerden konuşuyorlardı. Kardeşimin buz gibi, kaskatı kesilmiş elini daha da sıkıca kavradım ve arka kapıdan eve girdik. Yatak odamızın kapısı açıktı ve sabahleyin bıraktığımız durumdaydı. Señora Forbes'in bitişikteki odasında ise, giriş çıkışları kontrol eden silâhlı bir jandarma vardı, ama kapı açıktı. Yüreğimiz daralarak başımızı içeri uzatacak olduk, ama tam o sırada Fulvia Flaminia yıldırım gibi mutfaktan fırlayıp gelerek bir dehşet çığlığıyla kapıyı çekti:

—Allah aşkına, *figlioli*<sup>1</sup>, ona bakmayın!

Ama artık çok geçti. O bir an içinde gördüğümüz şeyi, hayatımızın geri kalanında asla unutamayacaktık. Sivil giyimli iki adam yatakla duvar arasındaki uzaklığı bir şerit metreyle ölçerlerken, bir başkası, parklardaki fotoğrafçılarınkine benzer siyah körüklü bir makineyle resimler çekiyordu. Señora Forbes, karmakarışık yatağın üzerinde değildi. Odanın zeminini tümüyle boyamış olan kurumuş bir kan gölünün içinde çırılçıplak olarak yerde yan yatıyordu ve vücudu bıçak darbeleriyle delik deşik olmuştu. Öldürücü yara açan bu yirmi yedi darbenin sayısından ve acımasızlığından, huzursuz bir aşkın öfkesi içinde indirildiği ve Señora Forbes'in, mutlu yazının kaçınılmaz bedeli olduklarının bilinci içinde, onlara aynı tutkuyla, bir kez olsun bağırmadan, ağlamadan, o güzelim asker sesiyle Schiller okuyarak katlandığı anlaşılıyordu.

1976.

1. *Figlioli*: (İtalyanca) Yavrularım. (Çev.)

## IŞIK SU GİBİDİR

Noel'de çocuklar yine kürekli bir sandal istemişlerdi.

—Peki —dedi babaları—, Cartagena'ya döndüğümüzde alırız.

Dokuz yaşındaki Totó ile yedi yaşındaki Jocl, babalarının düşündüğünden daha kararlıydılar.

—Olmaz —dediler ikisi bir ağızdan—. Bize şimdi ve burada lâzım.

—Bir kere —dedi anneleri—, burada duşta akan suyun dışında sandala binilecek su yok.

O da, eşi de haklıydılar. Cartagena de Índias'daki evlerinin, körfez üzerinde rıhtımıyla bir avlusu vardı, iki büyük yat için bir de barınağı. Oysa burada, Madrid'te, Pasco de la Castellana'daki 47 numaralı apartımanın beşinci katında tı-kış tıkış oturuyorlardı. Ama sonunda ne baba, ne de anne itiraz edemediler, çünkü ilkokulun üçüncü sınıfını birincilikle geçerdilerse, sekstantı ve pusulasıyla kürekli bir sandal alacaklarına söz vermişlerdi; çocuklar da sınıfı birincilikle geçmişlerdi. Böylece babaları, oyun borçlarını ödemekte daha gönülsüz olan eşine bir şey söylemeden, hepsini satın aldı. Su kesiminde yaldızlı bir çizgisi olan, alüminyumdan harikulâde bir sandaldı bu.

—Sandal garajda —dedi babaları, öğle yemeğinde—. Ama bir sorun var: onu buraya ne asansörle, ne de merdivenden çıkarabiliyoruz; garajda ise hiç boş yer yok.

Yine de, Cumartesi günü öğleden sonra çocuklar sandalı merdivenden çıkarmak için okul arkadaşlarını çağırdılar ve onu hizmetçi odasına kadar götürmeyi başardılar.

—Kutlarım —dedi babaları—. Peki şimdi ne olacak?

—Hiçbir şey —dediler çocuklar—. Tek istediğimiz oda-

da bir sandalımız olmasaydı, o da oldu işte.

Çarşamba gecesı, her Çarşamba olduğu gibi, anneyle baba sinemaya gittiler. Evde başlarına buyruk kalan çocuklar, kapılarla pencereleri kapadılar ve salonda yanan lâmbalardan birinin ampulünü kırdılar. Kırık ampulden altın rengi taptaze bir ışık seli boşandı; derinliği dört karışı bulana kadar beklediler. O zaman elektriği kapadılar, sandalı çıkardılar ve evin adaları arasında gönüllerince dolaştılar.

Bu masal serüveni, ev âletlerinin şiirselliği ile ilgili bir seminere katıldığımında aklıma esen bir fantezinin sonucuydu. Totó, yalnızca bir düğmeye basmakla ışığın nasıl yandığını sormuştu bana, ben de iki kez düşünecek cesareti bulamamıştım kendimde.

—Işık, su gibidir —diye yanıt vermiştim—, insan musluğu açar, o da akar.

Böylece Çarşamba gecesı, sekstantla pusulanın nasıl kullanılacağını öğrenerek sandalla dolaşmayı sürdürdüler, ta ki anne ve babaları sinemadan dönüp onları karada mışıl mışıl uyur bulana kadar. Aylar sonra, daha uzaklara gitme hevesi içinde, bir denizdibi avlanma takımı istemişlerdi. Her şeyleri olacaktı: maskeleri, paletleri, tüpleri, basınçlı hava tüfekleri.

—Hizmetçi odasında hiçbir işe yaramayan bir sandal olması zaten kötüydü —dedi babaları—. Onun üstüne bir de dalgıç takımları istemeniz daha da kötü.

—Ya birinci yarıyılın altın gardenyasını kazanırsak? —dedi Joel.

—Olmaz —dedi anneleri, korkuyla—. Bu kadarı fazla artık.

Baba, onun uzlaşmazlığını ayıpladı.

—Bu çocuklar, görevlerini yerine getirmek için bir toplu iğne bile kazanmazlar —dedi anneleri—, ama bir kapris uğruna öğretmenin sandalyesini bile kazanmayı becerirler.

Sonunda anneyle baba ne evet dediler, ne de hayır. Ama önceki yıllarda sonuncu olan Totó'yla Joel, Temmuzda birer altın gardenya kazanarak yarıyılı teşekkürle geçtiler.

Aynı akşam, bir daha istemelerine gerek kalmadan, yatak odalarında orijinal ambalajı içinde dalgıç takımlarını buldular. Böylece ertesini Çarşamba, anne ve babaları *Paris'te Son Tango*'yu seyrederek, apartıman dairesini iki kulaç derinliğinde doldurup dalarak, mobilyalarla yatakların altında uysal köpekbalıkları gibi dolaştılar ve yıllardır karanlıkta kaybolmuş olan şeyleri ışığın dibinden çıkardılar.

Bitirme sınavlarında iki kardeş okulun örnek öğrencileri olarak gösterilmişler ve birincilik diploması almışlardı. Bu kez hiçbir şey istemelerine gerek kalmamıştı, çünkü anne ve babaları ne istediklerini sormuşlardı. Çocuklar öyle akli başındaydılar ki sınıf arkadaşlarını davet etmek üzere evde bir parti düzenlemek istediler yalnızca.

Baba, karısıyla yalnız kaldığında, sevinç içindeydi.

—Bu, olgunlaştıklarının göstergesi —dedi.

—İnşallah öyledir —dedi anneleri.

Ertesi Çarşamba, anneye baba *Cezayir Savaşı*'ni seyrederek, Castellana'dan geçmekte olan insanlar, ağaçlar arasına gizlenmiş eski bir binadan bir ışık şelâlesi aktığını gördüler. Işık, balkonlardan taşıyor, binanın cephesinden hızla akıyordu ve kenti Guadarrama'ya kadar aydınlatan altın renkli bir sel halinde geniş caddede kendine yol bulmuştu.

Acilen yardıma çağırılan itfaiyeciler, beşinci katın kapısını zorlayıp açtılar ve evi tavana kadar ışığa boğulmuş buldular. Leopar derisi kaplanmış kanepelerle koltuklar, harın şişeleriyle kuyruklu piyanonun arasında, salonun içinde yüzüyorlar, piyanonun üzerindeki işlemeli Manila şalı da yaldızlı bir vatoz gibi suyun içinde süzülüyordu. Ev âletleri, bütün şiirsellikleriyle, mutfağın tavanında kendi kanatlarıyla yüzüyorlardı. Çocukların dans etmek için kullandıkları askerî bando âletleri, annenin akvaryumundan kurtulmuş ve ışıklı geniş bataklığın içinde canlı ve mutlu bir halde yüzen tek varlıklar olan renkli balıkların arasında başıboş yüzüyorlardı. Banyoda herkesin diş fırçaları, babanın prezevativleri, annenin krem kutularıyla takma dişleri yüzüyordu; büyük yatak oda-

sındaki televizyon ise, çocuklara yasak olan geceyarısı filmi-  
nin son bölümünü hâlâ gösterir halde yan yatmış yüzüyordu.

Koridorun sonunda, iki kat suyun arasında yüzen Totó,  
sandalın kışına oturup küreklere asılmış, yüzünde dalgıç mas-  
kesiyle, oksijen tüplerinin havasının yettiği yere kadar liman  
fenerini arıyor, Joel ise, sekstantıyla hâlâ kuzey yıldızının  
yüksekliğini ölçerek sandalın burnunda gidiyordu; ayrıca  
evin her yanında, otuz yedi tane sınıf arkadaşları, sardunya  
saksısına çiş yaptıkları, okul marşının sözlerini müdürle alay  
eden dizelerle değiştirerek söyledikleri, babanın konyak şişe-  
sinden gizlice bir kadeh içtikleri anda ebedileşmiş olarak yü-  
züyorlardı. Çünkü evin içinde aynı anda o kadar çok ışığı aç-  
mışlardı ki, ev taşmış ve San Julian el Hospitalario ilk okulu-  
nun bütün dördüncü sınıf öğrencileri, Paseo de la Castellana  
47 numaranın beşinci katında boğulmuşlardı. Hem de ne de-  
nizi, ne de ırmağı olmayan ve karada yaşayan yerli halkın hiç-  
bir zaman ışıktaki seyretme biliminde usta olmadığı, yakıcı yaz-  
ları ve dondurucu kışlarıyla, İspanya'nın uzak bir kenti olan  
Madrid'te.

*Aralık 1978.*

## KARDA KAN İZLERİN

Akşam hava kararırken sınıra vardıklarında, Nena Daconte, nikâh yüzüklü parmağının hâlâ kanamakta olduğunu fark etti. Üç köşeli rügan şapkasının üzerine kaba yünden bir battaniye atmış olan jandarma eri, Pireneler'den esen sert rüzgârdan devrilmesin diye büyük çaba harcadığı bir karbür lâmbasının ışığında pasaportlarını kontrol etti. Geçerli iki diplomatik pasaport olmasına rağmen, jandarma eri, resimlerin kendilerine benzeyip benzemediklerini doğrulamak için lâmbayı kaldırdı. Nena Daconte, cıvı cıvı gözleri, parlak Karayib güneşinin Ocak ayının kasvetli alacakaranlığında hâlâ yansıdığı karamela rengi teniyle sanki bir kız çocuğu gibiydi; tüm sınır garnizonunun bir yıllık maaşıyla bile satın alınamayacak, sırt parçalarından yapılmış vizon bir mantoya boynuna kadar sarınmıştı. Arabayı kullanmakta olan kocası Billy Sánchez de Avila, ondan bir yaş küçük ve neredeyse onun kadar güzeldi; ekose bir ceketle spor bir kep giymişti. Eşinin tersine, uzun boylu, atletik yapıydı ve masum yüzlü kabadayıları hatırlatan demir gibi bir çene yapısına sahipti. Ama her ikisinin de durumlarını en iyi ortaya koyan şey, içi ham deri kokan, bu yoksul sınır bölgesinde eşi görülmedik, plâtin renkli otomobildi. Arka koltuklar, yepyeni havullar ve henüz açılmamış pek çok hediye kutusuyla tıklım tıklım doluydu. Ayrıca Nena Daconte'nin, yazlıktaki genç grubunun karşı çıktığı aşka kapılmadan önce hayatının en büyük tutkusunu olan tenor saksofon da oradaydı.

Jandarma eri, damgalanmış pasaportları geri verdiğinde Billy Sánchez, karısının parmağını tedavi edebilecekleri bir eczanenin nerede bulunabileceğini sordu; jandarma eri de, rüzgâra karşı sesini duyurmak için bağırarak, Fransız tarafın-



daki Hendaye'da sormalarını söyledi. Ama Hendaye'daki muhafızlar, ceketlerini çıkarıp gömlekle masa başına oturmuşlar, sıcacık ve iyi aydınlatılmış, camdan kulübelerinin içinde, ekmeklerini şarap dolu fineanlara batırarak yerlerken bir yandan da iskambil oynuyorlardı; arabanın büyüklüğünü ve türünü şöyle bir görmeleri, Fransa'ya girmeleri için işaret etmelerine yetmişti. Billy Sánchez, klaksonu üst üste çaldı, ama muhafızlar kendilerini çağırdığını anlamadılar, yalnızca içlerinden biri camı açarak, rüzgârınkinden daha büyük bir öfkeyle bağırdı:

*-Merde! Allez-vous-en!*<sup>1</sup>

Bunun üzerine Nena Daconte, mantosuna kulaklarına kadar sarınmış olarak arabadan indi ve kusursuz bir Fransızcayla muhafıza, nerede bir eczane bulabileceğini sordu. O da, her zamanki alışkanlığıyla, ağzı ekmek dolu olarak, bunun onun işi olmadığını, hele böyle bir fırtınada onu hiç ilgilendirmediyini söyleyerek küçük pencereyi kapattı. Ama sonra, gerçek vizonun pırıltuları arasında yaralı parmağını emip duran kıza dikkatle baktı; böyle korkunç bir gecede onu büyümlü bir görüntü sanmış olsa gerekti, çünkü o anda davranışı değişmişti. En yakın kentin Biarritz olduğunu, ama kış ortasında ve böylesine çılgınca esen bir rüzgârla belki de biraz daha ilerideki Bayonne'a kadar açık bir eczane bulamayacağını anlattı ona.

—Önemli bir şey mi? —diye sordu.

—Hiç değil —diye gülümsedi Nena Daconte, ucunda gülmün diken yarasının belli belirsiz görülebildiği elmas yüzüklü parmağını ona göstererek—. Sadece diken battı.

Bayonne'a varmadan kar yeniden yağmaya başlamıştı. Saat henüz yediyi geçmiş değildi, ama fırtınanın şiddeti yüzünden sokakların ıssız, evlerin de kapanmış olduğunu gördüler ve bir eczane bulamadan birkaç tur attıktan sonra yollarına devam etmeye karar verdiler. Billy Sánchez, bu kara-

---

1. *Merde! Allez-vous-en!*: (Fransızca) Allah kahretsin! Çekip gitsenize! (Çev.)

ra sevinmişti. Ender bulunan otomobillere karşı bastırılmaz bir tutkusu, bu tutkuyu doyumak için fazlasıyla suçluluk duygusuna ve olanaklara sahip bir de babası vardı ve düğün hediyesi olan bu üstü açılır Bentley gibisini de hiç kullanmamıştı. Direksiyon başında öylesine kendinden geçmişti ki, ne kadar çok kullansa kendini o kadar az yorgun hissediyordu. Splendid otelinde balayı gecesi için bir daire ayırttıkları Bordeaux'ya o gece varmaya can atıyordu ve gökyüzünde bunu engelleyebilecek şiddette rüzgâr da olamazdı, yeterince kar da. Oysa Nena Daconte, Madrid'ten bu yana yaptıkları yolun, özellikle de şiddetli dolu altında geçtikleri yamaçta daracık bir çıkıntı halindeki son bölümü yüzünden, bitkin bir haldeydi. Bunun için de, akmaya devam eden kan dursun diye yüzük parmağına bir mendil sarıp iyice sıkarak derin bir uykuya daldı. Billy Sánchez, ancak geceyarısı olmak üzereyken, kar artık yağmaz olup rüzgâr da çamlar arasında ansızın durduğunda ve bozkırtların üzerindeki gökyüzü buz gibi yıldızlarla dolduğunda fark etti bunu. Bordeaux'nun uyuyan ışıklarının önünden geçmiş, ama yalnızca yoldaki bir benzin istasyonunda depoyu doldurmak için durmuştu, çünkü hâlâ hiç soluk almadan Paris'e varacak güçte hissediyordu kendini. 25.000 sterlinlik kocaman oyuncakıyla öylesine mutluydu ki, yüzük parmağındaki bandaj kandan sıırıtsıklam olmuş ve genç kızlık uykusunda ilk kez olarak belirsizlik rüzgârları eserek yanı başında uyumakta olan o ışıllı kızın da öyle hissedip hissetmediğini kendi kendine sormadı bile.

Üç gün önce, oradan on bin kilometre uzaktaki Cartagena de Indias'da, oğlanın ailesinin şaşkınlığı, kızının de hayal kırıklığı içinde ve başpiskoposun kişisel kutsamasıyla evlenmişlerdi. Kendileri dışında hiç kimse, bu beklenmedik aşkın ne asıl nedenini anlamıştı, ne de kökenini. Her şey, düğünden üç ay önce, deniz kenarında geçirilen bir Pazar günü, Billy Sánchez'in çetesinin Marbella plajındaki kadınlara ait soyunma odalarını bastıklarında başlamıştı. Nena Daconte, on sekiz yaşını daha yeni bitirmiş, İsviçre'de Saint-

Blaise'deki Châtellenie yatılı okulundan henüz dönmüştü, dört dili hiç şivesiz konuşuyor, tenor saksofonu ustaca çalabiliyordu ve döndüğünden beri deniz kenarında geçirdiği ilk Pazardı bu. Mayosunu giymek üzere tam soyunmuştu ki yandaki kulübelere telâşlı sesler ve baskın naraları duyulmaya başladı, ama kapının sürmesi parça parça yerinden fırlayıp, hayal edilebilecek en yakışıklı haydudu karşısında görene kadar neler olup bittiğini anlayamadı. Delikanlının üzerindeki tek şey, leopar derisi taklidi incecik bir mayoydu; güzel ve elastiki vücudu denize alışık insanların bronz rengindeydi. Bileğine Romalı gladyatörlerinki gibi madeni bir bilezik takılı sağ elinin yumruğuna, öldürücü bir silâh görevi yapan demir bir zincir sarılıydı; boyunda da, yüreğindeki telâşla sessizce atan, üzerinde aziz resmi olmayan bir madalyon asılıydı. İlkokulu birlikte okumuşlar, pek çok doğumgünü partisine birlikte katılmışlardı, çünkü her ikisi de sömürge zamanlarından beri kentin kaderini keyfince saptayan taşra sülâlelerinden geliyordu, ama o kadar uzun yıllardır görüşmemişlerdi ki ilk bakışta birbirlerini tanıyamadılar. Nena Daconte, çıplaklığını saklayacak hiçbir şey yapmadan, öylece hareketsiz ayakta duruyordu. Bunun üzerine Billy Sánchez, baskını çocukça seremonisini yerine getirdi: leopar derisi desenli minik mayosunu indirdi ve dikilmiş durumdaki hatırısayılır organını ona gösterdi. Kız, hiç şaşırmadan, dimdik ona bakıyordu.

—Daha büyüklerini ve daha sert olanlarını gördüm —dedi, korkusunu yenerek—. Bu yüzden, ne yapacağını iyi düşün, çünkü benimle olduğunda bir zenciyle olduğundan daha iyi davranmak zorundasın.

Aslında Nena Daconte, yalnızca bakire olmakla kalmıyordu, o zamana kadar çıplak erkek de hiç görmemişti, ama böyle meydan okuması etkisini göstermişti. Billy Sánchez'in aklına gelen tek şey, eline sarılı zincirle duvara öfkeli bir yumruk indirmek olmuş ve kemiklerini parçalamıştı. Kız, onu arabasıyla hastaneye götürmüş, nekahat devresini geçir-

mesine yardımcı olmuş ve sonunda güzel güzel sevişmeyi birlikte öğrenmişlerdi. Haziran ayının zor akşamlarını, Nena Daconte'nin ailesinden altı saygın kuşağın gelip geçmiş oldukları evin içe bakan terasında geçirmişlerdi; kız, saksofonla moda olan şarkıları çalıyor, oğlan da, eli alçıya alınmış olarak, huzursuz bir şaşkınlık içinde, hamaktan onu seyrediyordu. Evin, körfezin kokuşmuş sularına bakan bir sürü büyük boy penceresi vardı; Manga mahallesinin en büyük, en eski evlerinden biriydi ve aynı zamanda hiç kuşkusuz en çirkiniydi. Ama Nena Daconte'nin saksofon çaldığı satranç tahtasına benzer kareli terası, öğleden sonra saat dörtteki sıcaklıkta bir vaha gibiydi; terasın baktığı koyu gölgeli avludaki mango ve muz ağaçlarının altında, evin ve aile anılarının öncesinden kalma, isimsiz taşıyla bir mezar vardı. Müzikten en az anlayanlar bile, saksofonun sesinin böylesine soylu bir eve uymadığını düşünüyorlardı. Onu ilk kez duyduğunda, Nena Daconte'nin büyükannesi, "Kulağa tıpkı vapur düdüğü gibi geliyor," demişti. Annesi de, onun rahatlık olsun diye eteklerini baldırlarına kadar kaldırıp dizlerini açarak, ona müzik için gerekli görünmeyen bir şehvetle değil de, başka türlü çalması için boşuna çaba harcamıştı. "Hangi çalgıyı çaldığın umurumda değil," diyordu, "ama bacakların kapalı çalman koşuluyla." Ancak Nena Daconte'nin, Billy Sánchez'in sert kabuğunu kırmasını sağlayan da bu vapur düdükleleriyle şehvet gösterileri olmuştu. Nena Daconte, onun, kabadayı olarak yaptığı ve iki ünlü soyadının pek güzel desteklediği o üzücü şöhretinin altında, korku içinde ve yumuşacık, kimsesiz birini keşfetmişti. Elinin kemikleri kaynarken birbirlerini öyle iyi tanımışlardı ki, yağmurlu bir öğle sonrasında evde yalnız kalıp da Nena Daconte onu genç kızlık yatağına götürdüğünde, aşkın ne kadar kolaylıkla geliverdiğine Billy Sánchez kendisi de şaşmıştı. Neredeyse iki hafta boyunca her gün o saatte, o tarihi yatağın cennetinden kendilerinden önce geçmiş olan sivil savaşçıların ve doymak bilmez büyükannelerin portrelerindeki şaşkın bakışların altında, çırılçıplak oynamışlar-

dı. Sevişmeye ara verdiklerinde bile, körfezdeki gemilerin süprüntülerinin ve bok kokularının esintisini içlerine çeke- rek, saksofonun susmasıyla gelen sessizliğin içinde avludaki gündelik yaşantının gürültülerine, muz ağaçlarının altındaki kurbağanın çıkardığı tek notaya, hiç kimseye ait olmayan me- zardaki suyun damlamasına ve hayatın daha önce tanımaya fırsat bulamamış oldukları adımlarına kulak vererek, açık pencerelerin önünde çırdıçplak yatmayı sürdürüyorlardı.

Nena Daconte'nin annesiyle babası eve döndüklerinde, onlar aşkta öylesine ilerleme kaydetmişlerdi ki, artık dünya- da başka şey yapamaz olmuşlardı ve bunu, her defasında ye- niden keşfetmeye çalışarak, her saat, her yerde yapıyorlardı. Önceleri, Billy Sánchez'in babasının kendi suçluluk duygula- rını yatıştırmaya çalıştığı spor arabaların içinde ellerinden geldiğince iyi yapmışlardı. Daha sonraları, arabalar artık on- lar için fazlasıyla kolaylaştığında, kaderin onları ilk kez karşı- laştırmış olduğu Marbella'daki boş plaj kulübelerine geceleri girer olmuşlardı; hattâ Kasım karnavalında kılık değiştire- rek, birkaç ay öncesine kadar Billy Sánchez'in zincirli çete üyelerine katlanmak zorunda kalan mamaların koruması al- tında, eski köle mahallesi Getsemani'deki kiralık odalara bi- le girmişlerdi. Nena Daconte, bu kaçamak sevişmelere, eski- den saksofona gösterdiği aynı çılgınca tutkuyla veriyordu ken- dini, o derecede ki, sonunda evcilleşmiş hayduduna kendisi- ne bir zenci gibi davranması gerektiğini söylediğinde, o, ne demek istediğini çok iyi anlamıştı. Billy Sánchez, ona her za- man çok iyi ve hep aynı coşkuyla karşılık vermişti. Artık ev- lendiklerinde, Atlantik'in ortasında hostesler uyurlarken, uçağın tuvaletine zorlukla ve zevkten çok gülmekten ölecek hallerde kapanıp, sevişme görevlerini yerine getirmişlerdi. O sıralarda, düğünden yirmi dört saat sonra, Nena Daconte' nin iki aylık hamile olduğunu yalnızca kendileri biliyorlardı.

Böylece, Madrid'e vardıklarında, kendilerini doyuma ulaşmış iki âşık gibi hissetmekten çok uzaktılar, ama yeni ev- lenmiş saf âşıklar gibi davranmak için yeterince rezervleri de

vardı. Her ikisinin de anne ve babaları her şeyi önceden düşünmüşlerdi. Onlar uçaktan inmeden önce, bir protokol görevlisi uçağın *first class* bölümüne girerek, Nena Daconte'ye anne ve babasının düğün hediyesi olan, kenarlarına pırlıl pırlıl siyah parça geçirilmiş beyaz vizon mantoyu vermişti. Billy Sánchez'e de, o kışın yeni modası olan içi kürklü süet bir paltoya, onu havaalanında beklemekte olan sürpriz bir arabanın markasız anahtarlarını.

Ülkesinin diplomatik misyonu, onu şeref salonunda karşılamıştı. Büyükelçiyle eşi, yalnızca her ikisinin de ailesinin ezelden beri dostları olmakla kalmıyorlardı, büyükelçi aynı zamanda Nena Daconte'nin doğumunda hazır bulunan doktordu ve onu öyle ıslıl ıslıl ve taptaze bir gül demetiyle bekliyordu ki üzerindeki su serpintileri bile yapma gibi görünüyordu. Nena, yeni evli olarak biraz vakitsiz olan durumundan kendini rahatsız hissederek her ikisini de alaylı öpücüklerle selâmlamış, sonra da gülleri almıştı. O sırada gülün sapındaki bir diken parmağına batmıştı, ama o, bu aksiliği son derece sevimli bir bahaneyle geçiştirmişti.

—Bilerek yaptım — demişti—, yüzüğüme dikkat edersiniz diye.

Gerçekten de bütün diplomatik misyon, elmaslarının kalitesinden çok, iyi korunmuş antika bir parça olmasından dolayı herhalde bir servete mal olan yüzüğün ihtişamına hayran kalmıştı. Ama hiç kimse, parmağının kanamaya başladığını fark etmemişti. Daha sonra hepsinin dikkatleri yeni arabaya çevrilmişti. Büyükelçi, onu havaalanına götürüp, altın yaldızlı kocaman bir fiyonkla selofan kâğıdına sardırma inceliğini göstermişti. Billy Sánchez, onun bu dahice buluşunu pek beğenmemişti. Arabanın ne olduğunu görmeye öylesine can atıyordu ki ambalajı bir çekişte yırtıp açmış ve soluğu kesilmişti. Koltukları gerçek deri kaplı, son model bir üstü açılır kapanır Bentley'di. Gökyüzü kül renkli bir örtüyü andırıyor, Guadarrama'dan insanın içine işleyen buz gibi bir rüzgâr esiyordu ve açıkta olmak hiç de hoş değildi, ama Billy Sánchez

henüz soğuk kavramını tanımıyordu. Diplomatik misyondakilerin nezaketten donduklarının farkına bile varmadan, arabayı en küçük ayrıntılarıyla tanıyana kadar onları üstü açık park yerinde tuttu. Sonra büyükelçi, öğle yemeğinin hazırlanmış olduğu resmî ikametgâha kadar ona yol göstermek üzere yanına oturdu. Yolda giderlerken ona kentin en tanınmış yerlerini gösteriyordu, ama o, dikkatini yalnızca arabanın bütüsüne vermiş gibiydi.

Ülkesinden ilk kez ayrılıyordu. Hep aynı sınıfı okuyarak bütün özel ve resmî okullardan geçmiş, sonunda duygudan yoksun bir halde ortada kalakalmıştı. Kendisinininkinden farklı bir kentin bu ilk görüntüsü, güpegündüz ışıkları yanan gri renkli blok apartımanlar, yaprakları dökülmüş ağaçlar, uzaktaki deniz, her şey, yüreğinin bir kenarına itmeye çabaladığı o kimsesizlik duygusunu artırıyordu. Yine de, az sonra, farkına bile varmadan unutkanlığın ilk tuzağına düştü. Mevsimin ilki olan ani ve sessiz bir fırtına bastırvermişti ve öğle yemeğinden sonra Fransa'ya doğru yolculuklarına devam etmek üzere büyükelçinin evinden çıktıklarında, kenti pırıl pırıl bir karla örtülmüş buldular. O zaman Billy Sánchez arabayı unuttu ve herkesin gözleri önünde sevinç çılgınlıkları içinde avuç dolusu karları kafasından aşağı atarak, üzerinde palto-suyla sokağın ortasında karların içinde yuvarlandı.

Nena Daconte, parmağının kanamakta olduğunu ilk kez, fırtınanın ardından berraklaşmış öğle sonrasında Madrid'ten çıktıklarında fark etti. Şaşırmıştı, çünkü büyükelçinin, resmî yemeklerden sonra İtalyanca olarak opera aryaları söylemekten hoşlanan karısına saksofonla eşlik etmiş ve yüzük parmağındaki rahatsızlık pek dikkatini çekmemişti. Daha sonra, sınıra doğru en kestirme yolları kocasına tarif ederken, parmağını her kanayışında hiç düşünmeden emiyordu ve ancak Pirenelcr'e vardıklarında aklına bir eczane aramak geldi. Sonra da, günlcrdir gecikmiş olan bir uykuya daldı ve araba sanki sular içinde gidiyormuş gibi kâbusa benzer bir duyguyla birdenbire uyandığında, parmağına sarılı mendili

uzun bir süre aklına bile getirmedi. Işıklı gösterge tablosunda saatin üçü geçtiğini görerek aklından şöyle bir hesap yapmış ve ancak o zaman Bordeaux'ya da, aynı şekilde Angoulême ve Poitiers'ye de uğramadan yola devam ettiklerini ve kaban suların kapladığı Loire bendinden geçmekte olduklarını anlamıştı. Ayrık ışığı sisin arasından süzülüyor, çamlar arasındaki şatoların silüetleri peri masallarını andırıyordu. Bölgeyi ezbere bilen Nena Daconte, artık Paris'ten üç saat kadar uzaklıkta olduklarını hesapladı; Billy Sánchez ise hâlâ gözünü kırpmadan direksiyon başındaydı.

—Ne korkunçsun —dedi ona—. Hiçbir şey yemeden on bir saattir araba kullanıyorsun.

Billy Sánchez, yeni arabanın verdiği sarhoşlukla hâlâ boşlukta gibiydi. Uçakta çok az ve kötü uyuduğu halde kendini uyanık ve şafakta Paris'e rahatlıkla varacak kadar güçlü hissediyordu.

—Büyükelçilikteki yemek beni hâlâ idare ediyor —dedi. Sonra da mantıksızca ekledi—: Ne de olsa Cartagena'da sinemadan daha yeni çıkıyorlardır. Saat on falan olsa gerek.

Yine de Nena Daconte, onun araba kullanırken uyuyakalmasından korkuyordu. Madrid'te kendilcrine vermiş oldukları onca hediyenin arasından bir kutuyu açtı ve kocasının ağzına bir parça portakal şekerlemesi koymaya çalıştı. Ama o, ağzını kaçırdı.

—Sert erkekler tatlı yemezler —dedi.

Orleans'dan biraz önce sis dağılmış, koskoca bir ay karlı tarlaları aydınlatmıştı, ama Paris'e gitmekte olan kocaman sebze kamyonlarıyla şarap tankerlerinin kalabalığı yüzünden trafik daha zorlaşmıştı. Nena Daconte, kocasına direksiyonda yardımcı olmayı isterdi, ama bunu ima etmeye bile cesaret edemedi, çünkü daha birlikte çıktıkları ilk defasında, bir erkek için karısının araba kullanmasına razı olmasından daha küçük düşürücü bir şey olamayacağı konusunda onu uyarınca, Nena Daconte, neredeyse beş saatlik iyi bir uykudan sonra kendini çok zinde hissediyordu, ayrıca anne ve babasıy-



la yaptığı sayısız yolculuk nedeniyle çok küçüklüğünden beri tanıdığı Fransa'nın bir taşra otelinde kalmadıklarına da seviyordu. "Dünyada buradan daha güzel bir ülke olamaz," diyordu, "ama bedava bir bardak su verecek kimseyi bulana kadar insan susuzluktan ölebilir." Bundan öylesine emindi ki, son dakikada el çantasına bir sabunla bir rulo tuvalet kâğıdı koymuştu, çünkü Fransa'daki otellerde sabun hiç bulunmazdı, tuvaletlerdeki kâğıt da küçük kareler halinde kesilip bir çengele asılmış bir önceki haftanın gazeteleri olurdu. O anda hayıflandığı tek şey, bütün bir geceyi aşksız boşa harcamış olmalarıydı. Kocasını hemen karşılık verdi:

—Ben de şimdi karda yatmak müthiş bir şey olsa gerek diye düşünüyordum —dedi. İstersen, hemen burada...

Nena Daconte, bunu ciddi ciddi düşündü. Karayolunun kenarında, ayışığı altında karın yumuşak ve sıcak bir görünümü vardı, ama Paris'in varoşlarına yaklaştıkça trafik daha yoğunlaşıyordu, aydınlatılmış sanayi bölgeleri ve bisikletli işçiler de vardı. Mevsim kış olmasaydı hava çoktan aydınlanmış olurdu.

—Paris'e kadar beklemek daha iyi olacak —dedi Nena Daconte—. Evli insanlara yakışır biçimde temiz çarşafılı, sıcak bir yatakta.

—İlk kez beni reddediyorsun —dedi kocası.

—Tabii —dedi o da—. İlk kez evliyiz.

Şafak sökmeden az önce yoldaki bir lokantada yüzlerini yıkayıp çişlerini ettiler ve kamyoncuların kırmızı şarapla kahvaltı ettikleri tezgâhta sıcak *croissants*'la<sup>1</sup> kahve içtiler. Nena Daconte, tuvaletteyken bluzunda ve eteğinde kan lekeleri olduğunu fark etmişti, ama onları yıkamaya kalkışmadı. Sırılsıklam mendili çöpe attı, nikâh yüzüğünü sol eline geçirdi ve yaralı parmağını su ve sabunla iyice yıkadı. Dikenin battığı yer neredeyse görünmüyordu bile. Yine de arabaya biner binmez yeniden kanamaya başlamıştı, bu yüzden de Nena

1. *Croissant*. Bir tür ayçöreği. (Çev.)

Daconte, tarlalardan esen dondurucu rüzgârın iyileştirici gücü olduğu inancıyla, kolunu pencereden dışarı sarkıttı. Bu da işe yaramamıştı, ama hâlâ telâşa kapılmıyordu. "Biri bizi bulmak isteyecek olsa çok kolay olurdu," dedi her zamanki tatlılığıyla. "Yalnızca kardaki kan izlerimin peşinden gelmesi yeter." Sonra bu söylediğini daha iyi düşündü ve günün ilk ışıkları altında yüzü pembeleşti.

—Düşünsene —dedi—: karda Madrid'ten Paris'e kadar kan izleri. Bir şarkı sözü olarak sence de güzel olmaz mıydı? •

Bunu yeniden aklına getirmeye fırsat bulamadı. Paris'in varoşlarında parmağı durdurulamaz bir pınar halini almış, bu kez gerçekten ruhunun bu yaradan akıp gittiğini hissetmişti. Kanı, el çantasında taşıdığı bir rulo tuvalet kâğıdıyla durdurmaya çalıştı, ama parmağı bandajlamak, kanlı kâğıt parçalarını pencereden fırlatıp atmaktan daha uzun sürüyordu. Üzerindeki giysisi, mantosu, arabanın koltukları yavaş yavaş ama durdurulamaz bir biçimde kana bulanıyordu. Billy Sanchez gerçekten korkmuş ve bir eczane aramaları için ısrar etmişti, ama o, artık bunun eczanelik bir iş olmadığını anlamıştı.

—Neredeyse Orleans kapılarındayız —dedi—. Kentin en geniş ve ağaçlıklı caddesi olan General Leclerc'den dümdüz devanı el, sonra ne yapacağını ben sana söylerim.

Bütün yolculuğun en zor bölümü olmuştu bu. General Leclerc caddesi, küçük otomobillerle bisikletlerin ve nal binalarına varmaya çalışan kocaman kamyonların her iki yönde de tıkağığı cehennemî bir kördüğündü. Billy Sánchez, yarırsız klâkson gürültüsünden öyle sinirlenmişti ki, birçok sürücüsüyle avaz avaz küfürleşti, hattâ içlerinden biriyle dövüşmek için arabadan inmeye bile yeltendi, ama Nena Daconte, Fransızların dünyanın en kaba insanları oldukları halde hiç dövüşmediklerine inandırdı onu. Sağduyusunun yeni bir kanıtıydı bu, çünkü o anda Nena Daconte, bilincini kaybetmek için çaba harcamaktaydı.

Yalnızca Léon de Belfort zafer anıtı meydanından çık-

maları bir saatten fazla almıştı. Kahvelerle mağazalar, sanki geceyarısıymış gibi aydınlatılmıştı, çünkü Paris'in, bir türlü kara dönüşmeyen sürekli bir yağmurla kirli ve kapalı Ocak aylarının tipik bir Salı günüydü. Ama Denfert-Rochereau caddesi daha rahattı; birkaç blok geçtikten sonra Nena Daconte kocasına sağa sapmasını söyledi ve koskoca kasvetli bir hastanenin acil servis girişinin önünde durdular.

Arabadan inmesi için ona yardım etmeleri gerekmişti, ama ne sükûnetini kaybetmişti, ne de bilincini. Nöbetçi doktorun gelmesini beklerlerken, tekerlekli sedyenin üzerine yatırılmış olarak, hemşirenin, kimliği ve daha önceki sağlık durumu ile ilgili formüllerdeki sorularını yanıtladı. Billy Sánchez ona çantasını götürdü ve nikâh yüzüğünü takmış olduğu sol elini sıktı; eli gevşek ve soğuktu, dudaklarında da renk kalmamıştı. Nöbetçi doktor gelip yaralı parmağını çabucak muayene edene kadar eli elinde olarak yanında kaldı. Doktor, teni yıllanmış bakır renginde, kafası dazlak, çok genç bir adamdı. Nena Daconte, onunla ilgilenmedi, yalnızca kocasına solgun bir gülümsemeyle baktı.

—Sakin korkma —dedi ona, o yenilmez mizah duygusuyla—. Başıma gelebilecek tek şey, bu yamyamın, yemek için parmağımı kesmesi olurdu.

Doktor, muayenesini tamamladı ve o zaman garip bir Asyalı şivesine rağmen son derece düzgün İspanyolcasıyla onu şaşırttı.

—Hayır, çocuklar —dedi—. Bu yamyam, böylesine güzel bir parmağı kesmektense açlıktan ölmeyi yeğler.

İkisi de neye uğradıklarını şaşırmışlardı, ama doktor nazik bir hareketle onları yatıştırdı. Sonra sedyeyi götürmelerini söyledi ve Billy Sánchez de karısının elinden tutarak peşinden gitmek istedi. Doktor, onu kolundan tuttu.

—Siz gidemezsiniz —dedi—. Yoğun bakıma gidiyor.

Nena Daconte, kocasına yeniden gülümsedi ve sedye koridorun sonunda gözden kaybolana kadar ona elini sallamayı sürdürdü. Doktor, hemşirenin küçük bir çizelgeye yazmış ol-

duğu verileri inceleyerek geri dönmüştü. Billy Sánchez, ona seslendi.

—Doktor —dedi—. Karım hamile.

—Kaç aylık?

—İki aylık.

Doktor bunu, Billy Sánchez'in umduğu kadar önemsememişti. "Bunu söylediğinize iyi ettiniz," diyerek sedyenin arkasından gitti. Billy Sánchez, hastaların ter kokusunun duyulduğu kasvetli salonda öylece kalakalmış, Nena Daconte'yi alıp götürdükleri boş koridora bakarak ne yapacağını bilemez bir halde duruyordu; sonra başka insanların da beklediği tahta sıraya oturdu. Orada ne kadar zaman kaldığını bilmiyordu, ama hastaneden çıkmaya karar verdiğinde yeniden gece olmuştu ve yağmur çiselemeye devam ediyordu; o ise, dünyanın dertlerinin altında ezilmiş, kendi kendisiyle bile ne yapacağını hâlâ bilemez haldeydi.

Yıllar sonra hastane arşivinden saptayabildiğime göre, Nena Daconte, hastaneye 7 Ocak Salı günü saat 9.30'da girmişti. O ilk gece Billy Sánchez, acil servis kapısının karşısında duran arabasında uyumuş ve ertesi gün çok erken saatte, bulabildiği en yakın kafeteryada altı tane rafadan yumurta yiyip iki fincan da sütlü kahve içmişti, çünkü Madrid'ten beri komple bir yemek yememişti. Sonra Nena Daconte'yi görmek üzere acil servis salonuna geri döndü, ama orada ona ana kapıya başvurması gerektiğini anlattılar. Sonunda görevliler arasından kapıcıyla anlaşmasına yardımcı olan bir Asturia'lı bulabildi ve kapıcı, Nena Daconte'nin gerçekten de hastaneye kayıtlı olduğunu, ancak yalnızca Salı günleri saat dokuzla dört arasında ziyaretçi kabul edildiğini söyledi. Bu da altı gün sonra demek oluyordu. Dazlak bir zenci olarak tanımladığı, İspanyolca bilen o doktorla konuşmaya çalıştı, ama bu kadar belirgin iki ayrıntıya rağmen hiç kimse ona yardımcı olamadı.

Nena Daconte'nin hastane kayıtlarında bulunmasından rahatlamış olarak, arabayı bıraktığı yere geri döndü ve bir

trafik polisi onu, arabasını iki blok ötede çok dar bir sokağa ve tek numaraların bulunduğu kaldırımın kenarına park etmek zorunda bıraktı. Karşı kaldırımda, üzerinde 'Hotel Nicole' diye tabelası olan restore edilmiş bir bina gördü. Tek yıldızlıydı ve bir kanepyle eski bir duvar piyanosundan başka eşya bulunmayan küçücük bir salonu vardı, ama otelin tiz sesli sahibi, ödeyecek paraları olması koşuluyla müşterilerle herhangi bir dilde anlaşabiliyordu. Billy Sánchez, on bir valiz ve dokuz hediye kutusuyla birlikte boş olan tek odaya yerleşti; burası, haşlanmış karnabahar köpüğü kokulu sarmal bir merdivenle soluk soluğa çıkılan dokuzuncu katta üçgen bir tavanarasıydı. Duvarlar, eski püskü duvar halılarıyla kaplanmıştı ve tek penceresinden iç avlunun bulanık ışığından başka bir şey sığmıyordu. Odada iki kişilik bir yatak, büyük bir gardrop, basit bir iskemle, portatif bir bide ve el yıkamak için ibrikle tas vardı, öyle ki odanın içinde olmanın tek yolu yatağa uzanmaktı. Bunların hepsi, eski olmaktan da beter, acınacak haldeydi, ama aynı zamanda tertemizdi ve mis gibi ecza kokuyordu.

Billy Sánchez'in, cimrilik yeteneği üzerine kurulmuş bu dünyanın bilinmezlerini çözmeye ömrü yetmezdi. Ne kendi katına varmadan önce sönen merdiven ışığının esrarını anlayabilmiş, ne de onu yeniden yakmanın yolunu keşfedebilmişti. Her kaun sahanlığında zincirli bir tuvaleti bulunan minicik bir oda olduğunu öğrencine kadar sabahın yarısı geçmiş, orayı artık karanlıkta kullanmaya karar vermişken, ışığın, kimse dalgınlıkla açık unutmazın diye kapı içerden sürgülendiğinde yandığını bir rastlantı olarak keşfetmişti. Koridorun ucunda bulunan ve kendi ülkesindeki gibi günde iki kez kullanmak niyetinde olduğu düşün bedeli ayrıca ve nakit olarak ödeniyor, yönetim tarafından denetlenen sıcak su ise üç dakikada bitiyordu. Yine de Billy Sánchez'in, kendisinininkinden bu kadar farklı olan bu düzenin her ne olursa olsun Ocak ayında sokakta kalmaktan daha iyi olduğunu anlayacak kadar kafası yerindeydi; ayrıca kendisini öyle şaşkın ve yalnız

hissediyordu ki, bir zamanlar nasıl olup da Nena Daconte'siz yaşayabildiğini anlayamıyordu.

Çarşamba sabahı odaya çıkar çıkmaz, karşı kaldırımında kan kaybetmeye devam eden o harikulâde yarattığı düşünerek, üzerinde paltosuyla kendini yüzükoyun yatağa attı; çok geçmeden öylesine doğal bir uykuya dalmıştı ki uyandığında saat beşi gösteriyordu, ama ne akşamın mı sabahın mı beşi olduğunu çıkarabiliyordu, ne haftanın hangi günü olduğunu, ne de rüzgâr ve yağmurun dövdüğü camlarıyla hangi kentte bulunduğunu. Hep Nena Daconte'yi düşünerek, yatakta uyanık olarak bekledi, ta ki şafak söktüğünü anlayana kadar. Bunun üzerine bir gün önceki aynı kafeteryaya kahvaltılık etmeye gitti ve orada günlerden Perşembe olduğunu öğrendi. Hastanenin ışıkları yanıyor, yağmur da durmuştu, böylece Nena Daconte'yi ilk görmüş olan Asyalı doktoru bulma umuduyla, beyaz gömleklilerle hemşirelerin girip çıkmakta oldukları ana kapının karşısındaki bir kestane ağacının gövdesine yaslanıp bekledi. Onu ne o sırada görebildi, ne de aynı gün artık donmak üzere olduğu için beklemekten vazgeçmek zorunda kalabildiği öğle yemeği sonrasında. Saat yedide bir sütlü kahve daha içti ve kırk sekiz saattir aynı yerde aynı şeyleri yedikten sonra artık tezgâhtan kendisinin gidip alabildiği iki katı yumurta yedi. Yatmak üzere otele döndüğünde arabasını tek başına bir kaldırımında, bütün öteki arabaları da karşı kaldırımında buldu; ön camında da bir ceza kağıdı vardı. Hotel Nicole'ün kapıcısının ona, ayın tek günlerinde tek numaraların bulunduğu kaldırıma, ertesi günlerde ise karşı kaldırıma park edilebileceğini anlatması epey zor oldu. Bu derece akılcı düzenler, daha iki yıl önce belediye başkanının resmî arabasını alıp bir mahalle sinemasına dalarak, gözünü bile kırpmayan polislerin önünde bir sürü can kaybına neden olan, en katıksızlarından Avila'lı bir Sánchez için anlaşılabilir şeylerdi. Otelin kapıcısı, cezayı ödemesini, ama gecenin on ikisinde arabanın yerini yeniden değiştirmesi gerekeceğinden şimdi o saatte gidip arabayı çekmemesinin daha doğru olaca-

ğını söylediğinde kafası büsbütün karıştı. O gece sabaha karşı ilk kez olarak yalnızca Nena Daconte'yi düşünmekle kalmıyor, aynı zamanda Karayibler'de Cartagena'nın halk pazarındaki ibneler meyhanesinde geçirdiği kendi kâbuslu gecelerini düşünerek bir türlü uyku tutmadan yatakta dönüp duruyordu. Aruba'dan gelen yelkenli teknelerin yanaştıkları rıhtımdaki lokantalarda yenilen kızarmış balık ve hindistancevizli pilavın lezzetini hatırlıyordu. Duvarları hercai menekşelerle kaplı evini hatırladı; orada saat, bir önceki gece yedi sularında olsa gerekti, ve terasın serinliğinde ipekli pijamasıyla gazetesini okuyan babası geldi gözünün önüne.

Hiçbir saatte nerede olduğu bilinmeyen annesini hatırladı; üzerinde Pazar giysisi ve akşam karanlığından sonra kulağına taktığı bir gülle, muhteşem giysilerinin verdiği rahatsızlıkla sıcaktan boğulan, sözünü sakınmayan çekici bir kadın olan annesini. Bir öğleden sonra, yedi yaşındayken, birdenbire annesinin odasına girmiş, onu yatakta geçici âşıklarından biriyle çırılçıplak yakalamıştı. Hiçbir zaman sözünü etmedikleri bu aksilik, aralarında sevgiden daha yararlı olan bir suç ortaklığı ilişkisi kurmuştu. Yine de o, Paris'teki hüznü bir tavanarasındaki yatakta mutsuzluğunu anlatacak kimsesi olmaksızın ve ağlama isteğine dayanamadığı için kendi kendine müthiş kızarak oradan oraya döndüğü o geceye kadar, ne bu durumun ne de tek evlât olmanın getirdiği yalnızlıktaki onca korkunç şeyin bilincine varmıştı.

Yararlı bir uykusuzluk olmuştu bu. Cuma günü, geçirdiği kötü geceden perişan, ama hayatını yoluna koymaya kararlı bir halde kalktı. Sonunda üstünü değiştirmek için valizin kilidini kırmaya karar vermişti, çünkü her şeyin anahtarı, paranın büyük bir bölümü ve belki de Paris'te herhangi bir tanıdığın numarasını bulabileceği telefon defteri, hepsi Nena Daconte'nin çantasındaydı. Her zamanki kafeteryada, Fransızca olarak selâmlaşabildiğinin ve jambonlu sandviçle sütlü kahve isteyebildiğinin farkına vardı. Tereyağı ya da yumurta ısmarlamasının hiçbir şekilde mümkün olamayacağını da bili-

yordu, çünkü bunları söylemesini asla öğrenemeyecekti, ama tereyağını her zaman ekmekle birlikte getiriyorlardı, katı yumurtalar da tezgâhın üzerinde gözle görünür bir yerde duruyor ve istemeye gerek kalmadan alınabiliyordu. Üstelik, üçüncü günün sonunda, servis yapan personel onunla samimileşmişti ve meramını anlatmasına yardımcı oluyordu. Böylece Cuma günü öğle yemeğinde, bir yandan kafasını toparlamaya çalışırken, kızarmış patatesle dana bifteği ve bir şişe şarap ısmarladı. O zaman kendini o kadar iyi hissetti ki bir şişe daha getirip yarısına kadar içti ve hastaneye zorla girmeye son derece kararlı olarak sokakta karşıdan karşıya geçti. Nena Daconte'yi nerede bulacağını bilmiyordu, ama akli Asyalı doktorun ilâhî görüntüsüne takılmıştı ve onu bulacağından emindi. Ana kapıdan değil, daha az gözetildiğini sandığı acil servisten girdi, ama Nena Daconte'nin onunla el sallayarak vedalaştığı koridordan daha öteye geçemedi. Gömleğine kanlar sıçramış bir hastabakıcı yanından geçerken ona bir şeyler sordu, ama o umursamadı. Hastabakıcı, Fransızca olarak hep aynı soruyu sorarak onu izlemeye koyuldu ve sonunda kolundan öyle seft bir biçimde yakaladı ki onu aniden durdurdu. Billy Sánchez, kabadayıcı bir hareketle onu silkelmeye yeltendi, o zaman hastabakıcı Fransızca olarak anasının ağzına sıçtı, kolunu sırtına büktü ve orospu anasına bin kez küfretmeyi bırakmadan onu acıdan kıvrandırarak neredeyse havaya kaldırıp kapıya kadar götürdü ve bir patates çuvalı gibi sokağın ortasına fırlatıp attı.

O akşam, aldığı bu dersin acısıyla Billy Sánchez yetişkin olmaya başladı. Nena Daconte'ni de yapacağı biçimde, büyükelçisine başvurmaya karar vermişti. İçine kapanık gibi görünmesine rağmen son derece yardımsever ve ayrıca yabancı dillere karşı çok sabırlı bir insan olan otel kapıcısı, büyükelçiliğin telefon numarasıyla adresini telefon rehberinden bulup bir karta yazdı. Telefona büyük bir nezaketle cevap veren kadının duraklayarak konuşan cansız sesinde, Billy Sánchez hemen And dağlarının diksiyonunu tanıdı. Kadını her iki so-



yadıyla da etkileyeceğinden emin bir halde adını tam olarak söylemekle başladı işe, ama telefondaki ses orali olmamıştı. Büyükelçinin o anda ofiste olmadığı ve ertesi güne kadar da gelmesini beklemedikleri, ama ne olursa olsun yalnızca özel durumlar için önceden randevu alınmadıkça onu kabul edemeyeceği şeklindeki ezbere bildiği dersi kendisine yinelediğini duydu. O zaman Billy Sánchez, bu yolla da Nena Daconte'ye erişemeyeceğini anladı ve verilen bilgiye aynı nezakete teşekkür etti. Daha sonra bir taksiye atlayarak büyükelçiliğe gitti.

Büyükelçilik, Paris'in en sakin bölgelerinden birinde, Elysée sokağı, 22 numaradaydı, ama uzun yıllar sonra Cartagena de İndias'da Billy Sánchez'in bana anlattığına göre, onu etkileyen tek şey, oraya vardığından beri ilk kez olarak güneşin Karayibler'deki kadar parlak olması ve Eyfel kulesinin ışıltılı bir gökyüzünde kentin üzerinde yükselmesi olmuştu. Onu büyükelçinin yerine kabul eden görevlinin, yalnızca boynu sımsıkı kapalı siyah pamuklu giysisi ve siyah yas kravatından dolayı değil, aynı zamanda hareketlerindeki gizem ve sesindeki yumuşaklık yüzünden de ölümcül bir hastalıktan yeni kurtulmuş gibi bir hali vardı. Billy Sánchez'in kaygısını anlamıştı, ama sesindeki tatlılığı kaybetmeden, hastanelere girmek için kapıcıya rüşvet vermenin yeterli olduğu barbar Güney Amerika ülkelerinin tersine, sıkı kuralların en eski ve akıllıca ölçütler üzerine kurulu olduğu uygar bir ülkede bulduklarını hatırlattı ona. "Hayır, sevgili dostum," dedi. Akıl hâkimiyetine boyun eğmekten ve Saliya kadar beklemekten başka çare yoktu.

—Zaten aslına bakarsanız dört günden fazla kalmamış —diye sözünü tamamladı—. Siz o arada Louvre'a gidin. Görmeye değer.

Dışarı çıktığında Billy Sánchez, ne yapacağını bilemez halde Concorde meydanında buldu kendini. Damların üzerinden Eyfel kulesini gördü; ona öyle yakın gibi göründü ki rıhtımlardan yürüyerek ona ulaşmaya çalıştı. Ama çok geç-

meden görüldüğünden daha uzak olduğunun ve üstelik ona erişmeye çalıştıkça yer değiştirdiğinin farkına vardı. Böylece Sen nehri kıyısında bir banka oturarak Nena Daconte'yi düşünmeye koyuldu. Römorkörlerin köprülerin altından geçtiklerini gördü, gemi gibi değil de renkli damları, pencere boşluklarında çiçekli saksıları ve iskelelerinde kuruması için çamaşır asılı telleriyle gezici evler gibi görünüyordular. Hareketsiz oltası ve akıntı içindeki hareketsiz misinasıyla hareketsiz duran bir balıkçıyı uzun bir süre seyretti ve sonunda hava kararmaya başlayınca otele dönmek üzere bir taksiye binmeye karar verene kadar, hareket eden bir şey olsa diye beklemekten sıkıldı. Otelin adını ve adresini bilmediğini ve hastanenin Paris'in hangi bölgesinde bulunduğu hakkında da en ufak bir fikri olmadığını ancak o zaman fark etti.

Paniğe kapılarak önüne gelen ilk kahveye daldı, bir kadeh konyak ısmarlayıp düşüncelerini toparlamaya çalıştı. Bir yandan düşünürken, duvarlardaki sayısız aynada pekçok kez ve farklı açılardan kendi yansımasını gördü, korku içinde ve yalnız görünüyordu, ve doğduğundan beri ilk kez olarak ölümün gerçekliğini düşündü. Ama ikinci kadehle kendini daha iyi hissetti ve büyükelçiliğe geri dönmek gibi parlak bir fikir geldi aklına. Sokağın adını hatırlamak için cebinde kartı aradı ve kartın arkasında otelin adıyla adresinin yazılı olduğunu keşfetti. Geçirdiği bu deneyim onu öylesine kötü etkilemişti ki, bütün hafta sonu boyunca, yemek yemek ve arabayı gereken kaldırıma çekmek dışında bir daha odasından dışarı çıkmadı. Üç gün boyunca, geldikleri sabahki aynı pis yağmur hiç durmadan çiseledi durdu. Hayatında hiçbir kitabı bütünüyle okumamış olan Billy Sánchez, yatakta uzanmış olarak canı sıkılmaması için bir kitabı olmasını isterdi, ama karısının valizlerinde bulabildiği bütün kitaplar İspanyolcadan başka dillerdeydi. Böylece, duvarlarda birbirini izleyen tavuskuşu desenlerini seyrederek ve Nena Daconte'yi bir an bile aklından çıkarmadan, Salıyı beklemeye devam etti. Pazartesi günü, odayı bu halde görürse onun ne diyeceği düşüncesiyle

ortalığı biraz topladı ve vizon mantonun kurumuş kan lekele-ri içinde olduğunu ancak o zaman fark etti. Bütün öğleden sonrayı onu el çantasının içinde bulduğu kokulu sabunla yıka-makla geçirdi, ta ki yeniden Madrid'te uçağa getirdikleri za-manki gibi olmasını sağlayana kadar.

Salı sabahı gün ışıdığıında hava kapalı ve buz gibiydi, ama yağmur yoktu, Billy Sánchez saat altıda ayağa kalkmış, hediye paketleriyle çiçek buketleri yüklenmiş bir akraba kala-balığıyla birlikte hastanenin kapısında beklemeye koyulmuş-tu. Kolunda vizon mantıyla, hiçbir şey sormadan ve Nena Daconte'nin nerede olabileceği hakkında hiçbir fikri olma-dan, ama Asyalı doktoru bulması gerektiğinden emin olma-nın verdiği güçle, o kalabalıkla birlikte içeri girdi. İçinde ya-bani kuşlarla çiçeklerin bulunduğu çok büyük bir iç avludan geçti; avlunun iki yanında hastaların koğuşları vardı: kadınla-rınki sağda, erkeklerinki de solda. Ziyaretçileri izleyerek ka-dınlar koğuşuna girdi. Büyük pencerelerden giren ışığın ay-dınlattığı yataklarda, üzerlerinde hastane bezinden gömlek-lerle uzun bir sıra halinde oturan kadın hastaları gördü ve burasının dışarıdan tahmin edilebileceğinden daha neçeli ol-duğunu düşündü. Koridorun sonuna kadar gitti, sonra da hastalardan hiçbirinin Nena Daconte olmadığı kanısına varma-na kadar koğuşu ters yönde yeniden katetti. Daha sonra, er-kek koğuşlarının pencerelerinden içeri baka baka dış galeri-den bir kez daha geçti ve sonunda aradığı doktoru tanıır gibi oldu.

Gerçekten de oydu. Başka doktorlar ve birçok hemşirey-le birlikte bir hastayı muayene etmekteydi. Billy Sánchez, koğuşa girdi, gruptaki hemşirelerden birini kenara itti ve hasta-nın üzerine eğilmiş olan Asyalı doktorun önünde durarak ona seslendi. Doktor, hüzünlü gözlerini kaldırdı, bir an dü-şündü ve o zaman tanıdı onu.

—İyi ama siz hangi cehennemdeydiniz? —dedi.

Billy Sánchez, şaşırıp kalmıştı.

—Oılcdeyöün —dedi—. Hemen şurada, köşeyi döner

dönmez.

İşte o zaman olanları öğrendi. Nena Daconte, Fransa'nın en nitelikli uzmanlarının yetmiş saat süren boşuna çabalarından sonra, 9 Ocak Perşembe günü, saat 7.10'da kan kaybından ölmüştü. Son âna kadar akli başında ve sakindi; kocasını bir oda ayırtmış oldukları Plaza Athenée otelinde aramalarını tembih etmiş, anne ve babasıyla ilişki kurabilmeleri için gerekli bilgileri de vermişti. Büyükelçiliğe, Dışişleri Bakanlığından çekilen acil bir telgrafla Cuma günü haber verildiğinde, Nena Daconte'nin anne ve babası Paris'e doğru uçuyorlardı bile. Büyükelçi bizzat kendisi, tahnit ve cenaze işleriyle uğraşmış ve Billy Sánchez'in yerini saptayabilmek için Paris Polis Müdürlüğüyle yakın ilişki halinde olmuştu. Onunla ilgili kişisel verileri içeren acil bir duyuru, Cuma gecesinde itibaren Pazar günü öğleden sonraya kadar radyo ve televizyondan yayınlanmış ve Billy Sánchez bu kırk saat boyunca Fransa'nın en çok aranılan adamı olmuştu. Nena Daconte'nin çantasında bulunan fotoğrafı her yana asılmıştı. Aynı modelde, üstü açılır kapanır üç Bentley araba saptanmıştı, ama hiçbirisi onunki değildi.

Nena Daconte'nin annesiyle babası, Cumartesi günü öğleyin gelmişler ve son dakikaya kadar Billy Sánchez'i bulma umuduyla hastanenin şapelinde cenazenin başında beklemişlerdi. Kendi anne ve babası da haberi almışlardı, Paris'e uçmak için hazır bekliyorlardı, ama sonunda telgrallardaki bir karışıklık yüzünden vazgeçmişlerdi. Cenaze, Pazar günü öğleden sonra saat ikide, Billy Sánchez'in Nena Daconte'ye olan aşkıyla yalnızlıktan kıvrandığı kasvetli otel odasından yalnızca iki yüz metre ötede kaldırılmıştı. Büyükelçilikte onunla ilgilenmiş olan görevli, yıllar sonra bana, Billy Sánchez onun ofisinden çıktıktan bir saat sonra Bakanlığından gelen telgrafı kendisinin aldığını ve onu Faubourg St. Honoré'deki karanlık barlarda arayıp durduğunu anlattı. Onu kabul ettiğinde pek önemsemediğini de itiraf etti, çünkü üzerinde kendisine hiç yakışmayan süet paltosuyla, Paris'in yeniliklerinden

şaşkına dönmüş bu sahil çocuğunun böylesine tanınmış bir sülâleden gelebileceğini hiç tahmin etmemişti. Aynı Pazar gecesini, Billy Sánchez'in öfkesinden ağlamamak için kendini zor tuttuğu sıralarda, Nena Daconte'nin annesiyle babası onu aramaktan vazgeçmişler ve tahnit edilmiş olan cenazeyi metal bir tabut içinde alıp götürmüşlerdi; onu görebilenler, onun kadar güzel bir kadını ne ölü ne de diri hiç görmediklerini yıllar boyunca tekrarlayıp duracaklardı. Böylece, Billy Sánchez sonunda Salı sabahı hastaneye girdiğinde, cenaze, mutluluğun ilk şifrelerini çözmüş oldukları evin birkaç metre ötesindeki hüznü La Manga kabristanına defnedilmişti bile. Billy Sánchez'e bu trajediyi haber veren Asyalı doktor, hastanenin salonunda ona birkaç yatıştırıcı pastil vermek istedi, ama o bunları reddetti. Veda etmeden, teşekkür edecek hiçbir şeyi olmadan çekip gitti; ona acil olarak gereken tek şeyin, bahtsızlığının acısını çıkarmak için zincir darbeleriyle anasını ağlatacağı birini bulması olduğunu düşünüyordu. Hastaneden çıktığında, yumuşacık ve tertemiz taneleri gürceğin tüylerini andıran kan lekesiz bir karın yağmakta olduğunu ve on yıldır ilk kez lâpa lâpa kar yağdığından Paris sokaklarında bir bayram havası estiğini fark etmedi bile.

1976.

## İÇİNDEKİLER

Önsöz. Neden on iki, neden öykü ve neden gezici.....	5
İyi Yolculuklar, Sayın Başkan.....	11
Azize .....	38
Uyuyan Güzelin Uçağı.....	54
Kendimi Rüya Görmek İçin Kiralıyorum .....	61
"Ben yalnızca telefon etmeye gelmişim" .....	69
Ağustos Korkuları.....	87
María dos Prazeres .....	91
Zehirlenmiş On Yedi İngiliz .....	107
Poyraz.....	121
Señora Forbes'in Mutlu Yazı.....	127
Işık Su Gibidir .....	140
Karda Kan İzlerin .....	144

CAN YAYINLARI'nda  
**Gabriel Garcia Márquez**

ALBAYA MEKTUP YAZAN KİMSE YOK

*öykü*

Türkçesi: İLANDAN SARAÇ

BAŞKAN BABAMIZIN SONBAHARI

*roman*

Türkçesi: TOMRİS UYAR

BİR KAYIP DENİZCİ

*roman*

Türkçesi: İSMAİL YERGUZ

İYİ KALPLI ERÉNDİRA

*öykü*

Türkçesi: İNCİ KUT

HANIM ANA'NIN CENAZE TÖRENİ

*öykü*

Türkçesi: İNCİ KUT

KIRMIZI PAZARTESİ

*roman*

Türkçesi: FAİK BAYSAL

KOLERA GÜNLERİNDE AŞK

*roman*

Türkçesi: ŞADAN KARADENİZ

KÖTÜ SAATTE

*öykü*

Türkçesi: TUĞRUL TANYOL

LABİRENTİNDEKİ GENERAL

*roman*

Türkçesi: İNCİ KUT

YAPRAK FIRTINASI

*öykü*

Türkçesi: YAŞAR GEDİKOĞLU

YÜZYILLIK YALNIZLIK

*roman*

Türkçesi: SEÇKİN SELVİ

# Gabriel García Márquez

## ON İKİ GEZİCİ ÖYKÜ



İki yıl boyunca, aklıma gelen konuları, onlarla ne yapacağıma henüz karar vermeden not ettim. Bu işe başlamaya karar verdiğim gece evde bir not defteri bulamadığımdan, çocuklarım, okul defterlerinden birini ödünç vermişlerdi bana. Sık sık yaptığımız yolculuklarda kaybolmasın diye, okul çantalarında kendileri taşıyorlardı defteri. Sonunda altmış dört konuyu öyle ayrıntılı biçimde not etmiştim ki, geriye yalnızca onları yazıya dökmek kalıyordu. (...) Bir öykünün her bir yazılışının, bir öncekinden daha iyi olduğuna inanmışımdır hep. O halde, hangisinin en sonuncusu olduğunu nereden bileceğiz? Zekânın yasalarına değil, içgüdülerin büyüüne kulak veren bir meslek sırrı bu; upkı pişirdiği çorbanın ne zaman hazır olduğunu bilen aşçı gibi. Yine de, ne olur ne olmaz diye, onları bir daha okumayacağım; kitaplarımın hiçbirini, pişman olma korkusuyla, asla bir daha okumadığım gibi. Onları okuyacak olanlar, onlarla ne yapılacağını bilirler. Neyse ki kâğıt sepetine atılmak, bu *On İki Gezici Öykü* için, yuvaya dönüşün ferahlığı gibi olacaktır herhalde.

*Gabriel García Márquez*